

Konibel

Kneza Miloša 64, 11000 Beograd, *Yugoslavia* Tel. (+381 11) 3618-903, 3618-905, 3618-906
 Fax. (+381 11) 646-640 E-mail: konibel@eunet.yu

REFOTO

ČASOPIS ZA
KULTURU
FOTOGRAFIJE

N° 08
decembar 2001.

DIN. 180
CG 10 DM KM 10 DEN 300 SIT 1000

ISSN 1450-6394

Fotografi

Saku Paasilhti
Mladi fotografi

Foto škola

Oblik i telo
Svetlo u fotografiji (4)
Crtanje svetlom
Snimanje do poslednjeg daha

Aktuelnosti

Izvori digitalne slike
Izložbe fotografija

Tehnika

Nikon Coolpix 995

Fuji FinePix 6900

DX kod

Epson ploter
10.000 CF

Kros proces

10 veličanstvenih

Canon EOS 3000N

COLOR 2002 OFFICIAL DISTRIBUTOR

AGFA OSRAM RAYOVAC NORITSU

K A L E N D A R

Pobednik konkursa
"Poriđina fotografija"

AGFA *Agfa*

RAZVIJAMO
VAŠE USPOMENE!

**Image
Center**

PROFI FOTO

PROFI FOTO

Knez Mihajlova 49

Tel: 011/621 389

PROFI FOTO ПОЛИТИКЛА

Makedonska 31

Tel: 011/32 32 19

AGFA *Agfa*
**Image
Center**

PROFI FOTO
ALKALINE **Power pack**
C LRI4

RAZMIŠLJATE O KUPOVINI MAŠINE?

Razlika između nove i polovne mašine je ogromna - u ceni!
Razlika između firmi koje trguju mašinama je presudna!

NE ČEKAJTE SAJMOVE - NE GUBITE VREME

**Pozvani ste na NON-STOP sajam i
SVAKODNEVNE PREZENTACIJE MAŠINA
u našem izložbeno-prodajnom centru**

Mi prodajemo **GENERALNO SERVISIRANE**
Noritsu i Fuji mašine

- sa standardnom opremom
- sa dodatnom opremom
- mogućnost testiranja mašine
- potpuna tehnička podrška
- saveti i servis
- najveći lager original rezervnih delova
- potrošni materijal i pribor
- instalacija mašine u vašem lokalu
- obuka operatera
- garancija

NOVO U NAŠOJ PONUDI
PAPIR, HEMIKALIJE, FILMOVI - DINARSKO PLAĆANJE

**VAŠ POUZDAN PARTNER ZA SAVETE,
KUPOVINU I SERVIS - RAZMISLITE DOBRO!**

Tel.011/ 32 20 692, 32 48 715 Fax: 011/ 32 48 630
Beograd, Knez Miletina 26, bgelitefoto@sezampro.yu

IZDVAJAMO
IZ PONUDE

Noritsu QSS 2301

Noritsu QSS 2211

Fuji SFA 238

Noritsu QSF V50

Noritsu QSF V30

Noritsu QSS 2301 HRCRT

Pozdrav iz Kraljeva

Sa časopisom "REFOTO" sam se sasvim slučajno sreo. Kvalitet, tekstovi, fotografije i sve ostalo što objavljujete u njemu nikako ne zaostaju za stranim časopisima. Veliki je hendikep za nekoga ko se bavi fotografijom, ili je na bilo koji način povezan sa njom, da nema ovaj fantastičan i u svakom pogledu profesionalan časopis. Kao što rekoh, sasvim slučajno sam se sreo sa avgustovskim izdanjem. Nisam imao narudžbenicu, ali sam preko vašeg kontakt telefona naručio sve prošle i buduće brojeve.

Puno se zahvaljujem na urednoj i brznoj pošiljci svih dosadašnjih izdanja. Nadam se da će tako biti i ubuduće. Završio sam srednju fotografsku školu na univerzitetu "Svetozar Marković" u Beogradu, 1995., ali sam daleko pre toga zavoleo fotografiju. Posebno sam oduševljen sa rubrikom foto-komentar, koja bi, ako je ikako moguće, mogla imati više objavljenih radova čitalaca, pa vam povodom toga pored fotografija za konkurs, šaljem i par fotografija za tu rubriku. Želim vam mnogo uspeha u daljem radu, i da još mnogo, mnogo godina objavljujete ovaj časopis, koji nam je zaista potreban. Puno pozdrava,

Ilić Predrag, Kraljevo

Tako se piše...

Priznajem da nisam objektivan kad raspravljam o fotografiji, jer je za mene ona iznad svega ostalog. Stoga je i moj sud o časopisu "Refoto" verovatno pristrasan, jer ja mislim da ste vi bolji od mnogih "izvikanih" svetskih časopisa.

Zašto tako mislim. Pa zato što u tim svetskim časopisima nisam naišao na tako jasne i razumljive tekstove o digitalnoj slici, kakve "Refoto" objavljuje iz broja u broj. Iako pripadam "klasičnim" fotografima, veoma me interesuje nova foto tehnologija, o kojoj strani časopisi pišu, po mom uverenju, konfuzno i nerazumljivo.

Zato svaka čast vašem saradniku koji mi je na tako pristupačan način približio fenomen zvani digitalna slika.

Naravno, čestitke i redakciji koja je angažovala jednog takvog znalca ove oblasti, koji nas na razumljiv način upućuje u tajne nove foto tehnologije.

Želim da angažujete više ovakvih saradnika i da u narednoj godini budete još bolji.

Obren Nikolić, Kragujevac

Pismo iz Tuzle

Imao sam u rukama vaš časopis (koji mi se baš sviđa) pa sam odlučio da vam se obratim za savjet. Imam fotografsku radnju u Tuzli i htio bih da obnovim fotografsku tehniku. Kako bih mogao da nabavim Nikon F 90X sa datumarom, sa zum objektivom 35-70 i blicom Nikon SB 26. Napominjem da u vašem časopisu za taj aparat niste dali cijenu. Unaprijed se zahvaljujem i srdačno vas pozdravljam,

Sakib iz Tuzle

Gospodine Sakibe, žao nam je što moramo da vas razočaramo, jer aparat Nikon F90X koji vam je zapao za oko, više se ne proizvodi. Ne proizvodi se ni zum objektiv 35-70mm f/3,5-4,5, kao ni blic Nikon SB 26. Mi vam preporučujemo drugi, savremeniji aparat kao što je Nikon F80, sa zum objektivom 28-105 mm f/3,5-4,5D i blic Nikon SB 28.

Aparat Nikon F80 može se kupiti u prodavnici NIKON, Vuka Karadžića 7a, Beograd, tel. 011/630 153 po ceni od 32.370 dinara, zum objektiv je 27.270 dinara a blic je 24.870 dinara. Napominjemo da je kurs dinara u odnosu na nemačku marku 30:1.

Postoje li foto kursevi

Iako već poodavno snimam foto aparatom, fotografija nije bila neka moja velika preokupacija. Valjda i zato što nisam sam radio fotografije, već su mi filmove razvijali uglavnom u fotografskim radnjama. Ko bi rekao da će me fotografija jače zainteresovati sad kad imam osamnaest godina, ali, eto desilo se. Želim, naravno, da sam radim crno-bele fotografije, da bih mogao da pravim izreze, povećanja, odnosno da više učestvujem u izradi krajnjem proizvoda - fotografskog pozitiva.

Za to mi je potrebna obuka pa vam se stoga obraćam da me uputite gde bih mogao da završim neki fotografski kurs, ako uopšte postoje takvi kursevi, na kojima bih se obucio da sam radim fotografije. Bio bih vam veoma zahvalan ako biste mi u tome pomogli. Srdačno vas pozdravljam,

Siniša Lazarevic, Prokuplje

Sve one koje zanima osnovna fotografska

obuka upućujemo na foto klubove, ukoliko oni postoje u vašem mestu. Ako ne postoje takvi klubovi obratite se Fotografskom savezu Jugoslavije u Beogradu, Trg Republike 3, VI sprat, ili Foto-kino savezu Srbije, Timočka 18 (ili fotografskim savezima vaših država, ako ste sa prostora bivše SFRJ).

Međutim, upućujemo vas i na foto školu našeg časopisa, u kojem se sistematski, iz broja u broj, zapravo prolazi osnovni kurs fotografije sa vežbama, koji će vas uputiti i na snimateljski i fotografski rad i omogućiti da možete samostalno da radite fotografije.

Poštovana redakcijo,

Pišem Vam iz Bitolja. Molim Vas da mi odgovorite kako mi fotografi u Republici Makedoniji možemo doći do časopisa REFOTO. Ja sam ga slučajno pronašao i kupio u Skoplju u foto dućanu "Inpex", ali nisu imali sve brojeve.

Stole iz Bitolja

Od Nove godine naš distributer u Republici Makedoniji najverovatnije će biti DNEVNIK iz Skoplja.

Poštovana redakcijo,

Učenik sam osmog razreda Osnovne škole "Stevica Jovanović" u Pančevu. Preko vašeg časopisa sam zavoleo fotografiju i želeo bih da nastavim dalje školovanje u nekoj srednjoj fotografskoj školi. U našem gradu ne postoji nijedan klub za foto-amatere ili neki drugi oblik usavršavanja za fotografe. Od drugara sam čuo da takva škola postoji u Beogradu i molim Vas da mi odgovorite. Zahvalan unapred,

Jovan Petrov, Pančevo

Drago nam je da si fotografiju zavoleo, kako kažeš čitajući naš časopis. U Beogradu postoji Srednja grafička škola "Milić Rakić", Otona Župančića 18. U toj školi se uči fotografija kao poseban izborni predmet četiri godine. Ako te interesuju pojedini o toj školi, možeš se detaljnije informisati u našem broju 5 od juna meseca 2001.

REFOTO

časopis za
kulturu
fotografije

SVE NAS JE VIŠE ...

Na izmaku ove godine, svodimo skromni bilans: pet brojeva časopisa REFOTO sa planiranom učestalošću izlazenja! Ovaj mali jubilej trasira put našim velikim ambicijama da trajemo, koje su, verujemo, u skladu sa željama i nadanjima čitalaca.

Fotografija postaje preokupacija i sve većeg broja mladih ne samo kao hobi i amatersko bavljenje fotografijom već i kao profesionalno opredeljenje. To nas je i podstaklo da im posvetimo veću pažnju na stranicama naseg časopisa. Odmah ćete uočiti da je ovaj broj u znaku fotografskih inspiracija i ostvarenja mladih autora iz naše zemlje a i inostranstva.

U ovom broju smo malo odstupili od naše uobičajene koncepcije predstavljanja već afirmisanih fotografskih imena, bilo onih u zenitu stvaralaštva, ili onih koji su već postali "ime" u fotografiji na našim prostorima, a još uvek su u jeku stvaralaštva. Ovim smo simbolično želeli da damo podstrek mladima i pružimo im, ako ne baš prvu sansu a onda jednu od prvih da im se radovi objave, i da im to bude polazište za dalje usavršavanje i pronalaženje sebe u fotografiji.

Da nas je sve više sa istim opredeljenjem, potvrđuje i izuzetan odziv na nas foto konkurs na temu "porodična fotografija". Radovi su pristigli iz svih krajeva naše zemlje, čak i sa prostora bivše Jugoslavije, pa i iz Rusije. Našem stručnom žiriju nije bilo ni malo lako da odabere najbolje i zato je odvojeno dosta prostora u časopisu da se objavi izbor fotografija prispelih na konkurs. Onima koji ovog puta nisu ušli u uži izbor poručujemo da će biti još konkursa i šansi da im se radovi objave.

Svim čitaocima čestitamo predstojeće novogodišnje praznike, želimo mirnu i uspešnu nastupajuću godinu, sa nadom da ćemo i u narednoj godini uspešno saradivati.

Slobodan Vukadinović

REFOTO časopis za kulturu fotografije: Osnivač i izdavač REFOT B, Beograd, Pčinjska 17, tel. 011/456-151; 444-86-62; faks. 011/4460-234, e-mail. refoto@net.yu; Žiro račun 40816-603-6-28554
Glavni i odgovorni urednik Slobodan Vukadinović; pomoćnik glavnog urednika: Mr. fot. Ivana Brezovac
Redakcija: Tomislav Peternek, Dragoljub Tošić, Svetislav Dragović, Mitar Trninić, Milanka Todić, Vladimir Červenka, Goran Malić, Milan Miletin, Miroslav Nikoljačić, Imre Sabo, Srđan Vuković, Nijaz Selmanović
Saradnici: Nebojša Babić, Boris Bjelica, Vera Peternek (prevodilac), Vojin Mitrović (Pariz), Nada Vukadinović (Firenca), Branko Popović (Frankfurt)
Tehnička redakcija: Petar Vukadinović, Dragana Simeunović, Milena Avramović; Lektor: Milena Marković
Marketing: Orange, tel. 636-830, fax. 634-458, e-mail. orangest@eunet.yu
Rukopisi i priloge se ne vraćaju. Štampa: Štamparija "Stojkov", Novi Sad, Pre-press: REFOT B & Scanner Studio
Cena pojedinačnog broja je 180 dinara. Rešenjem Ministarstva kulture Republike Srbije broj 413-00-1449/2001-04 od 16.10.2001. časopis oslobođen plaćanja poreza na promet.

U OVOM BROJU:

NOVITETI	4-5
FOTO AKTUELNOSTI	6-10
OSVRT - Dragoljub Tošić	12
MOJE ISKUSTVO - Svetislav Dragović	
Objektiv traži motiv	14-17
FOTOGRAFI	
Saku Paasilhti	18-23
Mladi fotografi	38-47
FOTO ŠKOLA	
Tomislav Peternek	
Snimanje do poslednjeg daha	26-27
Mitar Trninić	
Oblik i telo	28-29
Ivana Brezovac	
Crtanje svetlom.	30-31
Vladimir Červenka	
Svetlost u fotografiji (4):	
Korekcija svetla pomoću filtera	32-34
FOTO TEHNOLOGIJA - Srđan Vuković	
Izvori digitalne slike	36-37
ISTORIJA FOTOGRAFIJE - Goran Malić	
Češki fotografi u Srbiji i Crnoj Gori	
u toku Balkanskih ratova	50-51
FOTO TORBA - Tanja Valič	
Dinamične priče	52-53
MAJSTORI SVOG ZANATA	
Momir Cvetković: Venčanja pod Bagdalom ..	54-55
TEHNIKA	
Nikon Coolpix 995	56-57
Canon EOS 3000N	58-59
Foveon 16.8 MB čip	60-61
Probajmo "cross" proces	62-65
Black & White	66-68
Fuji FinePix 6900 Zoom	70
DX kod filma	71
Epson Stylus Pro 10000 CF	72-73
NAGRADNI KONKURS	
Porodična fotografija	74-77
FOTO KOMENTAR	
Analiza fotografskih radova čitalaca	78-79

Naslovna strana: Saku Paasilhti,
Jagode sa sipom, "Mustekala"

Contax N Digital

Contax N Digital je prvi refleksi digitalni fotoaparat čiji čip pravi sliku od 6,29 megapiksela istog formata kao i analogni aparati lajka formata, za polje 24x36 mm što znači da su i žižne daljine objektiv iste. Ovaj aparat ima sve osobine analognog modela N1 što podrazumeva i dijagonalni sistem autofokusa sa pet tačaka, takođe prvi na svetu i Fine Focus ABC (Auto Bracketing System) koji omogućava slike u nizu jednake oštine, ali sa različitim ekspozicijama. Slike se smeštaju na CompactFlash karticu, a sa kompjuterom se povezuju pomoću Firewire priključka. Na poleđini se nalazi veliki TFT LCD polisilikonski displej na kojem fotograf može direktno da proveri ekspoziciju, udaljenost objekta, i sve informacije vezane za snimljeni fajl. Na ovom aparatu se mogu upotrebiti objektiv N serije (Carl Zeiss), a sa adapterom i objektiv modela Contax 645 serije. Cena mu je 7000 USD.

Direktno na papir

Canon S820D je štampač pomoću kojeg se slike štampaju direktno iz aparata kad se poveže sa USB kablom do formata A4. Opremljen je i slotom za memorijsku karticu. Sva podešavanja i izbor slika se vrše na LCD monitorčiću štampača. Štampa se u šest odvojenih boja u rezoluciji 2400x1200 dpi, a pomoću drajvera se može koristiti kako sa Windows tako i sa MacOS operativnim

sistemom. Pojava na tržištu se očekuje u februaru iduće godine po ceni od 449 evra.

Minoltin skener

Skeneri postaju sve bolji i proizvođači se utrkuju čiji će proizvod dati bolju rezoluciju za manju cenu. Minoltin Dimage Scan Multi Pro je pravi dragulj među tim proizvodima. Optička rezolucija skeniranja je u maksimum 4800 dpi što znači da se sa njim mogu skenirati slike sa filma malog formata za štampu A3 formata dok se u toj rezoluciji sa srednjeformatnog filma dobija puni A2 format. Sa ovim skenerom se mogu skenirati i 16 milimetarski filmovi kao i mikrofilmovi i mikroskopski preparati. Povezuju se sa kompjuterom i sa Windows i sa Mac operativnim sistemom bilo preko Ultra SCSI ili Firewire (IEEE 1934) kartice i isporučuju se sa softverom koji uklanja oštećenja na filmu. Cena mu je oko 3000 USD.

Sat koji slika

Casio je predstavio ručni sat-kameru WQV-10 sa ekranom od likvidnog kristala koji prikazuje 78x80 tačaka. Sat-aparat ima 1/14 inčni kolor CMOS senzor koji može da snimi slike veličine 176x144 piksela u punom koloru koje putem infracrvenog porta mogu da se prebace u računar i dalje upotrebe na način koji je već uobičajen za digitalne fotografije. Cena mu još nije poznata.

Mobilni koji slika

Najnoviji model Nokia mobilnog telefona koji nosi oznaku 7650 ima kolor ekran i ugrađenu digitalnu kameru koja može da pošalje snimljene slike zajedno sa tekstualnim porukama putem mobilne mreže. Opremljen je naravno WAP sistemom, e-mail vezom kao i Bluetooth i infracrvenim protokolom za vezu sa drugim uređajima. Cena ne bi trebalo da bude viša od 500 evra.

Sigma širokougaoni zum

Sigma 2,8/20-40mm EX DG DF je novi širokougaoni zum objektiv namenjen pre svega korisnicima digitalnih refleksi sistema, ali će dobro doći i onima koji koriste još uvek stare refleksi aparate. U svim položajima zuma može se prići objektu na 30 cm, a asferična sočiva u prednjoj i zadnjoj grupi sočiva služe da se koriguju krivljenje i sve vrste aberacije. DF sistem (Dual Focus) čini da se objektiv kod autofokusa drži stabilno. Cena mu je u Americi oko 600 USD.

Digitalna Leica

Leica i Panasonic su zajednički ušli u razvoj digitalne tehnologije i najnoviji proizvod te saradnje je mala digitalna Leica koja će se pojaviti na tržištu početkom iduće godine. U kućištu od aluminijuma su smešteni čip od 4 megapiksela, trostruki zum objektiv i memorijska kartica od 16 Mb. Zna se još da će postojati mogućnost automatske ekspozicije, ali će moći i manuelno da se podese željene vrednosti. Cena se međutim još ne zna.

Hasselblad - tri nova CFE objektiv

Tri nova objektiv ekstremno visokih performansi, Macro-Planar T* 4/120mm, Sonnar T* 4/180 mm i Sonnar Superachromat 5,6/250 mm će od sada nositi oznaku CFE što je sinonim za pojednostavljeno rukovanje kamerom iz serije 200 Hasselblada odnosno mogućnost lakog merenja svetla što sa starim tipom objektiv nije bio slučaj. Zbog toga će se prestati proizvodnja Tele-Tessar T* 4/250 i Sonnar T* 2,8/150 objektiv. Naravno, nova serija objektiv odgovara i za ostale starije modele Hasselblad aparata a cena im još nije poznata.

Visatec Globo kugla

Poznati švajcarski proizvođač rasvete Bronkolor je za Visatec seriju rasvetnog sistema proizveo dodatak za studijska rasvetna tela u obliku kugle sa nazivom Globo koja može da bude veoma korisna kada se želi svetlo koje treba da oponaša centralnu rasvetu u nekoj prostoriji i koja daje svetlo na 360 stepeni a vršna svetla kod ovakve rasvete malo progorevaju. Proizvođač tvrdi da je cena ovog dodatka pristupačna.

Kompaktni digitalni Pentax

Novi Pentax Optio 430 je samo po izgledu patuljak. U kućištu od plemenitog metala veličine kutije cigareta nalazi se čip od 4 megapiksela. Program je sličan prethodnim modelima ovog proizvođača i pored potpune automatike mogu se ručno podesiti kako oština na zumu koji odgovara 37-111 mm kod lajka formata, tako i ekspozicija. Slike se smeštaju na CompactFlash-I kartice. Cena će mu biti oko 1000 evra.

Tableta sa kamerom

Dokora je ovako nešto bilo moguće samo u naučnofantastičnim filmovima, ali kada je ovih dana prikazan Given Imaging Diagnostic System videli smo da je stvarnost. Ovaj sistem je zasnovan na minijaturnoj kameri koja je smeštena u kapsulu veličine kao i kapsule nekog antibiotika koja se proguta i, dok klizi niz digestivni trakt, šalje kolor snimke u specijalni uređaj koji se nalazi spolja. Naravno, ova kamera je predviđena za upotrebu u medicini, ali neki pop fotografi su već počeli da primenjuju snimke načinjene sa njom u umetničke svrhe, što se može i videti na veb sajtu proizvođača. Šteta je samo što je to kamera za jednokratnu upotrebu.

Banja Luka: 9. Međunarodna izložba dijapozitiva u boji

Branko Zorović

Organizator: Univerzitetski foto kino klub, Banja Luka
 Autori se rado odazivaju dobrim organizatorima i šalju svoje najbolje radove onima koji poštuju propozicije, štampaju dobar katalog i na vreme i uredno vraćaju eksponate. Tako su organizatori iz Banja Luke i ove godine dobili dosta dobrih dijapozitiva od kojih su mogli sačiniti zanimljive projekcije i u slobodnoj temi i u temi "Arhitektura". Žiri u sastavu: Dragan Kezmić, Milorad Kaščelan i Dragoljub Tošić je za prikazivanje izabrao u slobodnoj temi 134 dijapozitiva od 56 autora, a u temi "Arhitektura" 124 dijapozitiva od 43 autora i odredio sledeće nagrade.

Slobodna tema-kolekcije: 1. nagrada Branko Zorović - FK "Maribor", 2. nagrada Branislav Brkić - Fotoradionica "Art Natura", 3. nagrada Dragoslav Mirković - FK "Čačak".
Pojedinačni dijapozitivi: 1. nagrada Jožef Ornik - FK Maribor, 2. nagrada Peter Pokorni - FK "Škofja Loka", 3. nagrada Milan Marković - FR "Art Natura".
Pohvale: Biljana Jurkowska - Bitolj, David Vatovec- FK "Portorož", Andrej Andić - UFKK Banja Luka.

Tema arhitektura kolekcije: 1. nagrada Božana Marinček - FK "Šumice", 2. nagrada Jože Marinić - FK Maribor, 3. nagrada Stanko Kostić - FK "Šumice".
Pojedinačni dijapozitivi: 1. nagrada Dragan Prole UFKK Banja Luka, 2. nagrada Emilija Miljković - FON Niš, 3. nagrada Vojo Radonjić - FK "Podgorica".
Pohvale: Milan Marković, Dejan Mitrović - Beograd, Boban Đorđević - FON Niš

Jožef Ornik

Božana Marinček

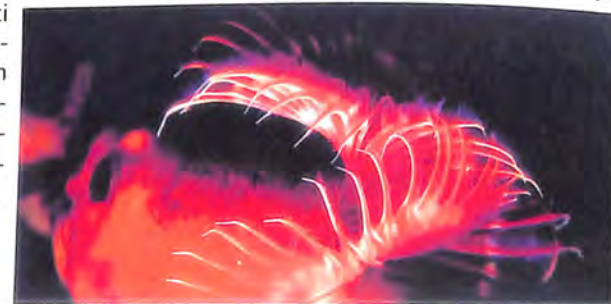

Vojo Radonjić

Vladan Milosavljević: "Ultramarin"

U galeriji "Progres", 6. decembra ove godine, otvorena je izložba podvodne fotografije, autora Vladana Milosavljevića, pod nazivom "Ultramarin". Fotografije su snimljene podvodnim aparatom Nikonos V, većinom u makrotehnici 1:1 i sa "close-up" Nikon predlećom. Nastale su na dubinama do 50 m po morima Sredozemlja i Crvenog mora. U prizemnom delu galerije posetioci će se susresti sa gigantskom fotografijom razmere 2,5 x 4m odštampanom na Vutek ink-jet solvent štampaču. Izložba je otvorena do 22. decembra.

Art Natura "2001"

Dobro organizovana, prikladno i lepo postavljena sa obiljem zanimljivih radova, izložba fotografija i dijapozitiva u boji koju je priredila foto radionica "Art natura art", je korisna informacija o aktuelnoj produkciji autora 28 klubova i 24 samostalna učesnika.

Radi se, zapravo, o četiri izložbene celine, jer su u pitanju dve teme: "Ekologija" i slobodna tema i obe u dve sekcije - dijapozitivi u boji i fotografije.

Prve nagrade su osvojili:

SLOBODNA tema:

Milan Živković za kolekciju fotografija

Zoran Pavlović za fotografiju "Kolona"

Svetlana Dingarac za kolekciju dijapozitiva

Milan Živković za dijapozitiv "Zlatni pejzaž"

Tema "EKOLOGIJA":

Božana Marinček za kolekciju fotografija

Branislav Brkić za fotografiju "Aveti Pivskog jezera"

Božana Marinček za kolekciju dijapozitiva i

Milan Živković za dijapozitiv "Kraj"

GRAND PRIX SALONA (u iznosu od 10.000 din.) kao najuspešniji autor osvojila je Božana Marinček.

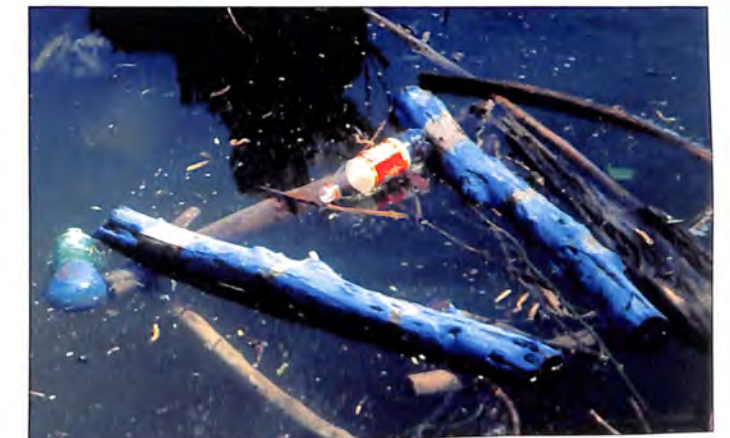
Zanimljivo je da je organizator izložbe foto radionica "Art natura art" specifičan i jedinstven pojava oblik organizovanja fotografa na našem prostoru. To je skup fotografa okupljenih prema zajedničkim sklonostima, ljudskim i fotografskim.

U početku su radili kao neformalna grupa, da bi se kasnije registrovali kao deo preduzeća AB SOFT koje im pruže potrebnu podršku i obezbeđuje uslove za rad.

Navodimo i to da Galerija Doma kulture "Studentski grad" na Novom Beogradu u svom programu često ima zastupljene izložbe fotografija čime doprinosi promociji fotografije ali i vizuelnoj kulturi građanstva.

Milan Živković - Slobodna tema, dijapozitivi

Božana Marinček - Ekologija, kolekcija

Milan Živković - Ekologija

Svetlana Dingarac - Slobodna tema, dijapozitivi kolekcija

Branibor Debeljković: Izložba u galeriji Cvijeta Zuzorić

Retrospektivna izložba Branibora Debeljkovića putuje po Srbiji. Posle premijere u Čačku, o čemu smo pisali u prošlom broju, izložba je priređena u Umetničkom paviljonu Cvijeta Zuzorić u Beogradu, decembra 2001. godine u neposrednoj organizaciji ULUS-a i kolega iz Čačka. Na otvaranju izložbe nedostajao je jedino sam au-tor, Branibor Debeljković, koji je sada

u Kanadi, gde priprema drugi deo svog projekta čija je realizacija već dogovorena u Čačku i nosi naziv "Radna biografija Branibora Debeljkovića". Odsustvo Debeljkovića je donekle nadoknađeno tekstom otvaranja Dragoljuba Tošića koji je izneo dosta podataka o Debeljkoviću i njegovom radu. Izložbu prati katalog sa oko 200 fotografija.

Nebojša Babić: Singidunum

U novembru mesecu otvorena je izložba desetak radova renomiranog mladog fotografa Nebojše Babića u galeriji Singidunum. Ekspoziti izložbe Arhi Forma su snimljeni Hasselblad H Panoromom i predstavljaju motive iz Pariza i Osake. Štampani su na ink jet Epson 10000 CF štampaču (predstavljamo ga u ovom broju). Fotografski iskaz Nebojše Babića na radovima ove izložbe je sveden i po koloritu i po formi, rekli bi "pars pro toto" (deo za celinu), a izložba kao celina za osnovnu karakteristiku ima izraženu likovnost.

Raša Milojević: Žive vode

Fotografije Raše Milojevića iz Zaječara u centru za kulturu i sport "Šumice", Beograd, novembar 2001. Izložbom koju je nazvao "Zavodljive žive vode" Raša Milojević je zaokružio ciklus fotografija kojima su zajedničke senzacije koje čovek ima u susretu sa jednim od najvažnijih elemenata života, vodom kao simbolom kretanja ali i trajanja. U Rašnim vodama sve se ogleda-sunce, nebo sa oblacima, ali i preokupacija autora.

"Paris Photo"- Sajam fotografije u Parizu

Od 15. do 18. novembra 2001. u Parizu je održan sajam fotografije zvani "Paris Photo" u Carrrousel du Louvre. I ovoga puta bilo je veliko interesovanje za umetničku fotografiju. Svake godine broj učesnika se povećava pa je i ove godine došlo 15 novih učesnika. Među njima je po prvi put bila i agencija Magnum koja se predstavila velikim brojem fotografija. Nemačka je ove godine predstavljena kao država - partner i to sa čak 8 nemačkih renomiranih galerija koje su prikazale radove savremenih fotografa. Time je još jednom potvrđen status i uticaj savremene Nemačke fotografije na Evropsku fotografsku scenu.

Ženski pogled

U Zagrebu od 15-25.novembra, u organizaciji ULUPUH-a i suorganizaciji Open Society Cultural Link Network i Kultur Kontakt Austria, trajao je projekat pod nazivom "Ženska soba - Ženski pogled" povodom kojeg je organizovano niz predavanja i tri izložbe. Tema svih događanja bila je savremena istočnoevropska ženska fotografska scena. Autorke fotografija su Ivana Vučić, Ivona Kocić, Mara Bratos, Barbara Blasić, Zlata Vučelić, Sejla Kamerić-Sijerčić, Alexandra Croitoru, Aurora Dedić, Agnes Eperjesi, Luca Gobolyos, Maro Kouri, Photini Papahatzi, Victoria Bujvid, Xenia Nikoloskaya, Aleksandra Vajd, Zvonka Simić, Tanja Lazetić, Tatjana Vujinović, Ana Adamović, Milena Maksimović i druge. Autorke dolaze iz Hrvatske, Jugoslavije, Bosne i Hercegovine, Mađarske, Rumunije, Grčke i Rusije.

Fotografija: Aleksandra Vajd

Entuzijasti Kučeva

U kučevskom centru za kulturu 10. oktobra 2001. godine otvorena je izložba fotografija pod nazivom "Vratimo im osmeh na lica". Autori su beogradski fotograf Ivan Dobričić i njegova koleginica iz Kučeva, Aleksandra Dejić. Izložbu je organizovala organizacija "Entuzijasti Kučeva" u sklopu svojih aktivnosti povodom dečije nedelje.

Izložba je humanitarnog karaktera i ima za cilj da skrene pažnju na materijalno i socijalno najugroženije mališane Kučeva i oko -line. Reakcija posetilaca je bila iznad očekivanja i na taj način su prikupljena velika materijalna sredstva kao i značajna količina odeće i igračaka. Postavka je tokom oktobra i novembra bila izlagana u kučevskim školama i vrtiću.

Aleksandra Dejić

Promocija Konike u Interkontinentalu

KONICA PREDSTAVILA NAJNOVIJI PROGRAM

U beogradskom hotelu "Interkontinental" sredinom novembra je predstavljen najnoviji program poznate firme Konica, koja je promovisala novu digitalnu mini laboratoriju QD 21 super. Promociju je organizovao ovlašćeni zastupnik ove firme "Konibel". Veliki broj vlasnika fotografskih radnji imao je priliku da izbliza vidi proces i mogućnosti rada ove laboratorije sa digitalnim osvetljavanjem. Prisustvo ovoj prezentaciji je za sve njih bio važan događaj, jer su na licu mesta, uz stručna objašnjenja mogli da saznaju kako funkcionišu ove najnovije mašine iz Konikinog programa. Svi prisutni koji su imali filmove ili fotografije

snimljene na disku, mogli su i lično da se uvere u kvalitet rada ove mini laboratorije.

Digitalni printeri Noritsu QSS 2901 QSS 3001 u Nišu

Najnoviji program poznate kompanije Noritsu predstavljen je u novembru, prvo u beogradskom hotelu "Interkontinental" a zatim u motelu "Nais" u Nišu. Mi smo prisustvovali prezentaciji Noritsu proizvoda u gradu na Nišavi, gde se okupio veliki broj fotografa koji su želeli da se upoznaju sa radom digitalnih laboratorija. To im je omogućio organizator ove demonstracije firma "Color 2002" iz Niša, ovlašćeni zastupnik za programe Agfa, Osram, Rayovac i Noritsu, čiji su predstavnici davali stručna objašnjenja za sva pitanja vezana za Noritsu program.

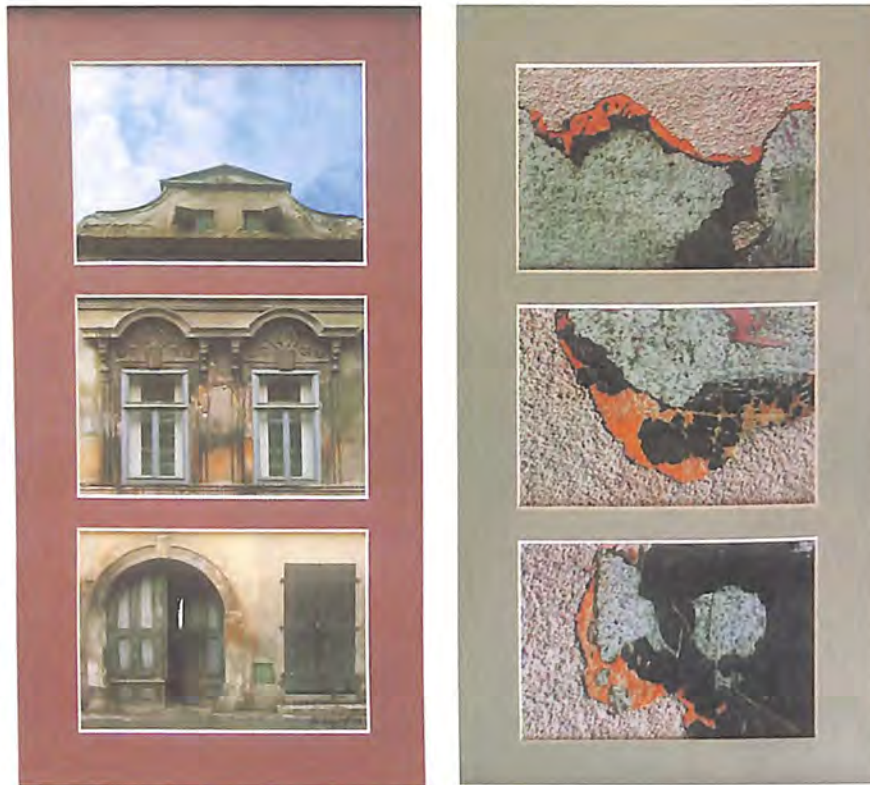
Bio je to obostrano koristan susret predstavnika proizvođača mini digitalni laboratorija i radoznalih fotografa, jer su ovi drugi, donosili svoje negative i dijapozitive i skenirane fotografije snimljene digitalnim aparatima da bi se neposredno uverili u kvalitet fotografija koje daju digitalne laboratorije Noritsu QSS 2901 i QSS 3001.

Na istoj ovoj promociji fotografi su imali priliku da se upoznaju i sa programom jagodinskog "Kompasa" kao i sa kompletnim asortimanom Nikon proizvoda, čiji je ekskluzivni distributer i serviser "Refot B".

Stevan Lazukić: Male foto priče

Stevan Lazukić, dugogodišnji foto reporter u kući "Dnevnik", a istovremeno još od šezdesetih godina pa do danas aktivan i uspešan autor na izložbama foto saveza, ove jeseni se javnosti predstavio izložbom koju je nazvao "Male foto priče", realizovanih u obliku triptiha. Izložba je održana u galeriji foto kino i video saveza Vojvodine u Novom Sadu novembra 2001. Motivi i sadržaji Stevanovih fotografija su deo već poznatog miljea njegovog interesovanja, ali su forma i način realizacije sasvim novi i prilagođeni okolnostima u kojima Lazukić i dalje vredno stvara.

Međunarodni salon fotografije "Šumice 2001"

Međunarodni salon fotografije "Šumice 2001" je organizovan iz potrebe da jugoslovenski autori dobiju informaciju o fotografskom stvaralaštvu drugih zemalja i da se produkcija Jugoslovenskih autora uporedi sa onim što stvaraju fotografi drugih zemalja.

Radi toga izložba je koncipirana kao informativna, bez ikakvih tematskih ili bilo kojih odrednica i usmerenja, te su osnovni vrednosni kriterijumi za ocenu fotografija i dosegnuti kreativni dometi opredeljavali žiri kod izbora radova za izložbu.

Broj prispelih fotografija je 981 iz 26 zemalja. Posebna zanimljivost ove izložbe je u tome što se od autora nisu tražili pojedinačni radovi nego kolekcije, čime im je pružena mogućnost da se potpunije izraze i u nizu fotografija dublje utisnu svoj autorski stav.

Nagrađene kolekcije:

1. nagrada: Daniel Sieniawski, Poljska; 2. nagrada: Manfred Kriegelstein, Nemačka, Tijana Rančić, Jugoslavija; 3. nagrada: Khalad Sattar, Bangladeš, Boris Dejanović, Jugoslavija, Zorica Bajin Đukanović, Jugoslavija. Pohvale: N. Strekalovsky, Ukrajina, Tihomir Pinter, Slovenija, Dragiša Medenica, Jugoslavija, Datsenko Irine, Rusija, Božana Marinček, Jugoslavija

Dok trepneš.

Kako da uživate u svakoj fotografiji? Kako da za samo nekoliko trenutaka vidite fotografiju koju ste napravili, a da istovremeno budete prezadovoljni kvalitetom? Kako da izbegnete pronalaženje dodatnog prostora za smeštanje gigantske foto laboratorije, da preskočite računar i komplikovano povezivanje... Jednostavno! Zahvaljujući vrhunskoj EPSON PRINT Image Matching tehnologiji, direktno povezujući kameru i štampač dobijate maksimalan kvalitet fotografija.

Digitalni foto-aparat EPSON PhotoPC 3100Z ima CLD senzor od 3,34 miliona piksela čime daje fotografije koje se odlikuju savršenom oštrinom i kontrastom, vernom reprodukcijom na kojoj su svi detalji vidljivi. Ima ugrađen kvalitetan autofokusni optički zoom 7-21 mm, osetljivost zapisa može da se menja od 100 do 400 ASA u četiri različite rezolucije, ima blic i LCD kontrolni ekran. Postoji mogućnost video zapisa u trajanju

od 25 sekundi, sa snimanjem zvuka.

Štampač EPSON StylusPhoto 895DC ima ugrađeni čitač, kao i Compac Flash memorijsku karticu koja Vam omogućava da bez posredništva računara štampate fotografije snimljene digitalnim foto-aparatom. Daje rezoluciju od 2880dpi, štampa u šest boja (cyan, magenta, yellow, black, light cyan, light magenta) čak i na papiru iz rolne. Zbog svih navedenih kvaliteta na specijalnim EPSON papirima za fotografije ovaj štampač daje fotografije uverljivih i živih boja i kvalitet koji je jedina prava konkurencija dijapozitivu...

Potreban je samo jedan trenutak da neverovatna digitalna kamera EPSON PhotoPC 3100Z zabeleži momenat radosti, a za koji minut, izuzetni štampač EPSON StylusPhoto 895DC to odštampa i učini Vaš život lepšim i jednostavnijim.

EPSON PhotoPC 3100Z

EPSON StylusPhoto 895DC

BSProcesor

DISTRIBUTER I SERVISER ZA JUGOSLAVIJU
BS Procesor, Beograd, Hadži Nikole Živkovića 2
tel: 328 44 88, fax: 328 18 70
www.bsprocesor.com

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU

BEOGRAD: ADA COMPUTERS, 145 192;
CORES 444 3331; CORTAL, 653 762; DESK, 329 21 40;
INFOTEH, 319 0000; MIKRO RAČUNARI, 30 30 296;
MONITOR, 303 07 20; STYLOS, 361 32 55;
TEHNICOM, 369 14 66; ZENIT, 322 58 22
ČAČAK: ALTI, 032 227 878
KRALJEVO: SOFT PROJEKT, 036 332 948
NIŠ: HELP COMPUTERS, 018 352 361;
PAKOM, 018 521 116
NOVI SAD: SOROBAN, 021 365 272
PARAĆIN: PARCOMP, 035 569 669
PODGORICA: MONTEK, 081 225 900; RASTER, 081 620 053

Zajedno možemo mnogo.

EPSON®

RAZVOJ FOTOGRAFSKE STRUKE

Samo mladi fotografi, dobro obučeni, ali i dobro korišćeni, što znači angažovani na važnim fotografskim zadacima, mogu biti protagonisti napretka fotografske struke

Ako se kao mlad čovek opredelite za fotografsku profesiju, ako želite da radite fotografski posao i od njega živite, onda shvatite da postoje brojni problemi i da latinska sentencija "Per aspera ad astra" ima svoje puno značenje - "trnoviti je put do zvezda". Novogodišnji broj smo orijentisali ka mladim fotografima profesionalcima. Objavili smo njihove radove i to im je naš "novogodišnji poklon", onakav kakav mi možemo da upriličimo. I ovaj tekst smo usmerili ka problemima koje imaju mladi kada započinju profesionalnu fotografsku karijeru. Zapravo smatramo da su to globalna pitanja naše fotografske struke i odnose se na sve fotografe, ali se kod mladih najviše ispoljavaju. Naime, često navodimo da mnoga pitanja naše struke nisu u nas regulisana, shodno potrebama i da to nije problem samo fotografa i fotografije, nego zahvaljujući društvenoj funkciji fotografije i problem našeg društva. Nažalost, jedan od mnogih. A put ka poboljšanju struke u celini vidimo kroz usavršavanje dobrih mladih fotografa. Samo mladi fotografi, dobro obučeni, ali i dobro korišćeni, što znači angažovani na važnim fotografskim zadacima, mogu biti protagonisti napretka fotografske struke.

Iako ovu konstataciju niko ne negira ipak je činjenica da mladi fotografi koji su završili odgovarajuću školu teško kod nas nalaze odgovarajući fotografski posao. Kao da nas dobri fotografi i dobra fotografija ne zanimaju.

Školovanje za fotografsku struku

Ovom pitanju smo posvetili "Osvrt" u broju 5 našeg časopisa. Tvrdimo da je nastupilo vreme obrazovanih fotografa, ali i da u nas obrazovanje za fotografiju nije primereno potrebama struke. Tu pre svega, mislimo na status fotografskog obrazovnog profila, programe, broj časova predavanja i vežbi, opremu za obuku i potrošni materijal, kao i kompetentnost kadrova koji izvode obuku učenika i studenata.

Kada je u pitanju status mislimo pre svega na to da ako ne postoji katedra za fotografiju nego je fotografija kao atelje pri odseku grafike, kao na Akademiji primenjenih umetnosti, ili kao predmet na FDU odseka za filmske i televizijske snimatelje, onda to i nisu u celovitosti studije fotografije. Iz ovakve situacije logično rezultira i drugi

problem da programi nisu u svemu primećeni fotografskoj struci, a posebno je nedovoljna praktična obuka i studenti kada završe nisu dovoljno pripremljeni za ono što ih u radu očekuje.

Fotografska oprema je skupa. Kada nema uređaja na kojima treba da se vrši obuka, ni materijala za rad, obuka ne može biti dobra, naročito sada kada su znatne promene u fotografskoj tehnologiji. Ne radi se samo o novim znanjima stručno i zanatski gledano, nego o potpuno novoj logici koja je neophodna da bi funkcionisale nove tehnologije.

Za rešavanje problema kadrova ima uslova jer zapravo ima stručnjaka koji obuku mogu da izvode, ali je potrebno mnogo više elastičnosti za njihovo angažovanje. Naime, svaka škola je zasebna "tvrđava", koja ne komunicira sa drugima. A u svetu je poznata praksa "profesora po pozivu", specijalizovani seminari, kursevi itd, putevi kojima se obezbeđuje da studenti dobiju potrebne informacije i znanja.

Fotografsko tržište

Profesionalna fotografija u celini, a u nju se uključuju i mladi, koliko god da zavisi od stručnosti fotografa, zavisi i od naručioca. Ako onaj ko angažuje fotografa i koristi fotografiju u svom poslu, ne zna šta je dobra fotografija i koliko ona vredi, onda fotografi ne mogu svoj kvalitet da predstavljaju javnosti. Visoki domet se svugde pa i u fotografskoj struci postiže kada se postavi zahtevni cilj, a u našoj fotografiji su ambiciozni projekti reški, pa mladi i obrazovani fotografski kadrovi i kada ih ima ne mogu da se iskažu. Da i ne govorimo o opšte poznatoj činjenici da čovek kroz prve korake u profesiji zapravo nastavlja svoju obuku iz škole i iz globalnog poznavanja problematike ulazi u konkretne probleme struke, uveštava se i napreduje.

Fotografske usluge

U nas ne postoje standardi za fotografske usluge (da to tako nazovemo) ni na jednom nivou. Ni u fotografskoj radnji ne možete vlasniku da dokažete da vam je film loše razvio ili fotografije uradio, a problem je isti i kod ozbiljnih projekata i za fotografe i za naručioca. Sve je po sistemu "ko jače viče, bolje se čuje". Slično je i sa cenama stvar dogovora. Ako nemaš posla, a to znači ni para, pristaješ na sve. Istina postoje

cenovnici fotografske sekcije ULUPUDUS-a i Autorske agencije, koji funkcionišu na sudu jer ga sudije uvažavaju, a pošto suđenja dugo traju fotografi tom načinu retko pribegavaju, a naročito mladi iz straha da ih tuženi više neće angažovati.

Tržište uređaja i materijala

O ovome smo već pisali u našem časopisu. Kod nas ne postoje nacionalni standardi ni za uređaje ni za materijale koji se koriste u fotografiji, pa ni mogućnost kontrole njihove valjanosti. Sve, dakle zavisi od poslovnosti i savesti onih koji robu prodaju na našem tržištu. A kao što znamo legalnih uvoznika je malo, pa su fotografi u situaciji da kupuju "mačku u džaku" i rezultati rada sa takvim uređajima i materijalima su sve neizvesniji. To pogađa sve fotografe, pa i mlade.

Fotografska literatura

Smatra se da živimo u vremenu globalizacije i da je ceo svet "veliko selo" jer je protok informacija takav "da se sve zna" šta god da se dešava "od severnog do južnog pola". U nas, međutim fotografske literature ima malo. Stranih knjiga, monografija i časopisa ima ali su za naše uslove vrlo skupi i to je teško rešiv problem. Naime, bez literature ne možeš da pratiš razvoj struke, a da nabavljaš literaturu novca nemaš. To, naravno, otežava razvoj mladih.

Globalna fotografska klima

Najvažnije smo ostavili za kraj, a to je globalna fotografska klima u nas. Uopšteno govoreći mladi su ogledalo društva u kojem nastaju i teško im je da napreduju u okruženju koje stagnira. Mladi imaju poseban problem jer su po prirodi stvari drugačijeg senzibiliteta, skloni novim pogledima, željni da pronalaze nove puteve, da se ono što rade razlikuje od "već viđenog", da "menjaju svet". Tako je uvek bilo, tako je i sada i sve je to normalno i dobro je što je tako. Međutim, mladi fotografi kod nas imaju malo uslova da te ambicije zadovolje. Zbog svega toga nastaje nezadovoljstvo i sobom i drugima i u tim okolnostima nije lako funkcionisati.

Bilo bi nam drago kada bi svi, koji to mogu, doprineli da se ovi problemi mladih fotografa, a zapravo i problemi naše fotografije, shvate i rešavaju.

Dragoljub Tošić

35% BOLJI OD NAJBOLJIH

OFFICIJAL DISTRIBUTOR

COLOR 2002

18000 Niš, Vazduhoplovaca bb Tel. + 381 18 580 020; 581 300 e-mail: mmilijic@bankerinter.net

FLUO CEVI
AUTO PROGRAM
ULIČNA RASVETA
KLASIČNA RASVETA
STUDIJSKA RASVETA
HALOGENA RASVETA

AGFA FILM
AGFA PAPIR
AGFA HEMIJA

AGFA

OSRAM
PROGRAM OD
7000 SVETILJKI

FOTO LABORATORIJE ZA DIGITALNU BUDUĆNOST

Noviteta

RAYOVAC Maximum
"My choice for longer lasting power"

Svetislav V. Dragović

Kao i sve delatnosti i fotografija je postala prilagodljiva situacijama i zahtevima: najobičniji fotografi, amateri imaju mogućnosti da koriste različite objektivne za različita snimanja i ovaj prikaz je skup opštih mišljenja o tome koji objektiv se najbolje koristi za koje snimanje

U stara dobra vremena, ako je uopšte bilo takvih vremena, nije se postavljalo pitanje koji objektiv se za šta koristi. Jednostavno, aparat je imao jedan objektiv, koji najčešće nije mogao da se skine i sve se snimalo sa tim jednim objektivom. Za ono što bi se danas snimalo nekim teleobjektivom, koristio se isečak pri povećavanju, a za široki ugao, koristio se ceo negativ, bez isečka. Čak i za one retke srećnike koji su imali neke Lajke ili slične aparate, kojima je mogao da se izmeni objektiv, posedovanje nekog drugog objektiv je bio neostvariv san. Kako se fotografija lagano demokratizovala, postali su dostupni jednooki

refleksni aparati pa su se pojavili i zum objektiv (zoom), te je sasvim običan fotograf amater bio stavljen pred muku koji objektiv da koristi za koji predmet snimanja. Sećam se kada sam pre mnogo decenija snimio običnu muvu, koju sam prethodno preparirao, kroz povećavajući aparat, dobijeni makro snimak izazivao je tada divljenje i čuđenje "kako sam to postigao". Sada svaki iole pristojno opremljen fotograf amater može da napravi takav snimak, čak i ako nema specijalni makro objektiv. Da pogledamo koji objektiv se najbolje koristi za koju vrstu snimanja, odnosno koja se žična daljina, ako se ima zoom, koristi za koju vrstu snimanja.

Pejsaži (krajolici)

Kod snimanja pejsaža (francuska reč koja je u upotrebi kod nas, iako postoji malo korišćena naša reč "krajolik"), ne postavlja se pitanje žične daljine, već da li se snimljeni prizor može uhvatiti objektivom koji stoji na raspolaganju.

Ko je posmatrao pejsaže, može da potvrdi da se oni mogu praviti svakojakim objektivima. Ipak tu moramo da raščistimo sa nekim pojmovima.

Kod snimanja pejsaža, vrlo često se zahteva dobra moć razlaganja detalja. Dugački teleobjektivi su u tom pogledu manje pogodni, jer je njihova moć razlaganja nešto niža standardnih i široko-ugaonih objektiv. Osim toga u prirodi je često izmaglica koja čini da se kontrast predmeta u daljini smanjuje. Ako se želi snimak pejsaža, u najvećem broju slučajeva trebalo bi se opremiti kraćim objektivima ili pak sni-

mati sa kraćim žičnim daljinama zoom - objektiv. Kraći objektiv su pogodniji pogotovu ako se želi perspektivom da istakne neki detalj kao što je zgrada, kamen, drvo - što je vrlo često predmet pejsaža.

Kad smo već kod snimanja, ako se snima pri lepom vremenu, što znači plavo nebo sa ili bez oblaka, polarizacioni filter omogućava da se ti oblaci bolje istaknu. U crno-beloj fotografiji se za te svrhe koristi bojeni filter od žutog, preko narandžastog do crvenog.

Fotografija: Boris Bjelica

Portreti

Od vankada se smatralo da za portrete treba koristiti umereni teleobjektiv, znači objektiv otprilike dva puta veće žične daljine od normalnog. Standardno pravilo je da se za 35 mm koriste objektiv od 80 do 100 mm a za one, sada već malobrojne, koji koriste format 6x6 cm, to bi bilo 150 mm.

Ako bi se koristio kraći objektiv, onda bi se kod snimanja iz blizine dobijala neprijatna perspektiva, nos snimane osobe bi bio veliki a uši male.

Međutim, portret nije samo snimanje glave u velikom planu. Naš saradnik i vrsni fotograf Miša Trninić je napravio čitav niz portreta naših poznatih ličnosti objektivom za koji sve fotografske knjige kažu da nije pogo-

dan za portrete sa super široko-ugaonim objektivom. Sa kreativnog gledišta, ti portreti su prava remek dela. Ljudi su prikazani u svom radnom ambijentu, gledanje tih slika uopšte nije zamorno i dosadno, kako je to često slučaj ako se razgleda izložba portreta pravljenih standardnim metodama.

Zaključak se sam po sebi nameće: ako snimate neku osobu za pasoš ili ličnu kartu, gde se ne sme prikazati ništa sem glave osobe, onda treba koristiti umereni teleobjektiv ili pak žičnu daljinu na zoom objektivima od 70 do 100 mm. Ako se želi napraviti nešto posebno, onda tu više pravila nema. Sve zavisi od toga šta snimatelj želi da postigne i kakvu sliku želi da napravi.

Fotografija: Mitar Trninić

Objektiv traži motiv

Fotografija: Boris Bjelica

Sportski snimci

Tu su teleobjektivi bezmalo neophodni, iako se vide dobri snimci pravljeni sa kraćim žičnim daljinama. U krajnjem slučaju, to zavisi od vrste sporta, od toga da li se radi o nekom prvenstvu, kada se nameće veliko odstojanje od mesta akcije, ili se pak radi o lokalnom takmičenju, gde se može prići dosta blizu ter-

ena ili borilišta. Ako pogledate na nekoj važnoj fudbalskoj utakmici fotoreportere, svi će biti opremljeni dugačkim, svetlosno jakim teleobjektivima žične daljine od preko 300 mm. Ako je vaš cilj da snimate neka takva prvenstvena takmičenja, gde vas neće organizatori pustiti sasvim blizu, onda nemojte da

trošite vreme sa nekim svojim zumićem od maksimum 200 mm, vrlo slabe svetlosne jačine i osrednjih optičkih svojstava. Ako pak snimate odbojkašku utakmicu nekog vašeg lokalnog tima, onda možete da se popnete kraj sudije meča i da snimate čak i normalnim objektivom do mile volje.

Arhitektura

Ovo je domen za široke i super široke objektiv. Tu nema dovoljno kratke žične daljine jer je ambijent uvek širok a vidni ugao uzan, ili pak zgrada se nalazi na takvom mestu da se snimatelj ne može dovoljno udaljiti. Ako nemate bar 28 mm objektiv za 35 mm format, bolje se nemojte hvatati ovakvog snimanja. Ako je neophodno snimanje enterijera i zgrada, pribavite aparat sa objektivom od najviše 28 mm a što manje to bolje, jer ćete biti frustrirani nemogućnošću snimanja.

Životinjsko carstvo

Sve zavisi od toga gde ste i koliko brzo možete da bežite. Treba imati veliku hrabrost i u nekom prirodnom parku, kakvih ima po Africi, snimiti lava ili tigra normalnim ili širokim objektivom! Tu su tele zoom objektivni od velike koristi. Isto tako ako se radi o zmijama i nekim drugim opasnim reptilima.

Naravno, u zoološkom vrtu možemo da izigravamo hrabrost i da slikamo medveda ili lava iz blizine, ali sa druge strane kaveza. Kod ptica i sitnijih životinja ne dolazi do izraza vaša hrabrost, nego plašljivost životinja. Tu treba da ste na neophodnoj daljini da se ne bi životinja uplašila. Takođe, sama velika žična daljina nije dovoljna, nego treba da se prilazi niz vetar, tako da se životinja ne uplaši od vašeg mirisa. Za insekte ćemo govoriti u sledećem poglavlju.

Fotografija: Boris Bjelica

Snimanje iz vazduha

Super široki objektiv je ovde najpraktičniji. Pre svega jer se ne može tačno hvatati šta se želi, pa se mora hvatati šire, a osim toga široki objektivni pojačavaju utisak kod letenja ili skakanja padobranom.

Snimanja dece

Deca su verovatno najčešći objekat slikanja. Od sasvim male dece do malo odraslije, pri snimanju se koriste svi objektivni- ipak normalni i laki tele objektivni su prednost. Dete treba izdvojiti iz njegovog ambijenta, inače se gubi u njemu. Takođe su osetljivi film ili svetlosno jak objektiv od prednosti. Ako se snimatelj približi detetu, opasnost od loše perspektive je manja, jer deca nemaju velike noseve kao odrasli. Treba lepo kadrirati, zoom objektivni su ovde vrlo praktični, jer se dete ne može lako pratiti. Ovde fleš takođe dosta "kviri" atmosferu. Iako se često roditelji pitaju da li fleš škodi detinjim očima, odgovor je negativan. Tu skoro, pročitao sam, po ko zna koji put, tvrdnju da fleš ne može da škodi detinjim očima, iako se mnogi roditelji plaše fleša.

Makro snimanje

Za tu vrstu snimanja se mogu koristiti normalni objektivni sa dopunskim sočivom, ali mnogo konformnije je snimati pravim makro objektivom. Makro objektiv je najčešće umerene svetlosne jačine, nikada više od 1:2.8, i normalne žične daljine, znači 50 do 60 mm za 35 mm format.

O snimanju iz bliza treba napisati poseban članak. Ipak da se napomene da za snimanje živih bića, buba, malih ptica i slično, treba da se koristi tele makro objektiv kojih ima do 200 mm žične daljine. Za snimanje statičnih objekata, numizmatike, maraka, nakita, makro objektiv normalne žične daljine je sasvim u redu.

Razni zoom objektivni imaju makro položaj. On je u redu za brojna makro snimanja, ali nije za snimanje predmeta gde se traže fini detalji (crteža, poštanskih maraka), jer je tu njihova moć razlaganja nedovoljna.

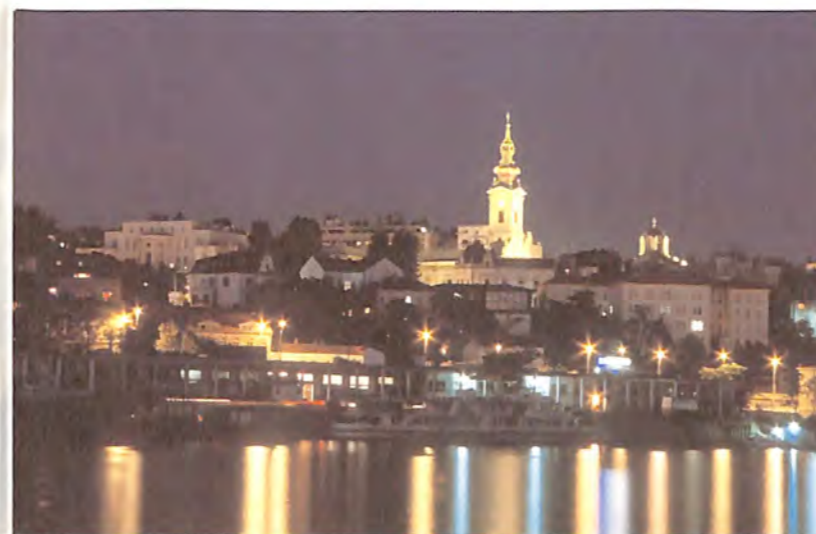
Fotografija: Svetislav V. Dragović

Snimanje svetkovina

Normalno se snima, kao kod portreta. Ako se snima svadba u crkvi, čak i ako bi sveštenik dozvolio, korišćenje fleša je malo nedostatak dobrog ukusa. Treba uzeti osetljiv film i ne umanjivati svečanost trenutka nekakvim bljeskanjem.

Ako se snima svadbeni pir, tu se, naravno, bez fleša i ne može. Tu je normalni zoom objektiv u svom elementu. Ako se snimaju mlada i mladoženja, sa ili bez porodice, treba snimati jako korektno portrete. Znači, normalni ili kraći teleobjektivni su najviše na mestu. Fleš kod portreta, ako je "ravan", znači na kameri, uništava atmosferu. Bolje je uzeti stativ za takva snimanja nego fleš.

Fotografija: Boris Bjelica

Noćno snimanje

Tu podrazumevam noćne prizore na ulicama, ređe u prirodi. Tu više objektivni nije u pitanju već dobar stativ. Kao kod snimanja pejzaža, mogu se koristiti objektivni od kraćih do normalnih, svetlosna jačina nije uslov ali može biti prednost, osetljiv film nije uslov ali je, takođe, prednost.

Snimci pozorišta, cirkusa i koncerata

Tu se postavlja pitanje koliko ste daleko od scene. U najvećem broju slučajeva tu valja imati umereni teleobjektiv veće svetlosne jačine. Pre svega, za takvo snimanje je korišćenje fleša nedopustivo, čak i kada biste koristili bljeskavo svetlo, bili biste suviše udaljeni za dobro osvetljavanje i to svetlo bi bilo suviše "ravno" - a da ne govorim da bi bljeskanje uznemiravalo publiku. Kod snimanja koncerata klasične muzike pravila su ista kao za pozorište. Za rok koncerte, pravila nema. Pošto se kod rok koncerata i koriste razna bljeskanja, tu vaš fleš ne bi mnogo padao u oči. Ipak, snimanje flešom bi uništilo atmosferu, te treba uzeti osetljivi film, kakvih ima u prodaji i pokušati da se dočara ambijent koncerta bez bljeskanja. Svetlosno jak objektiv je tu car.

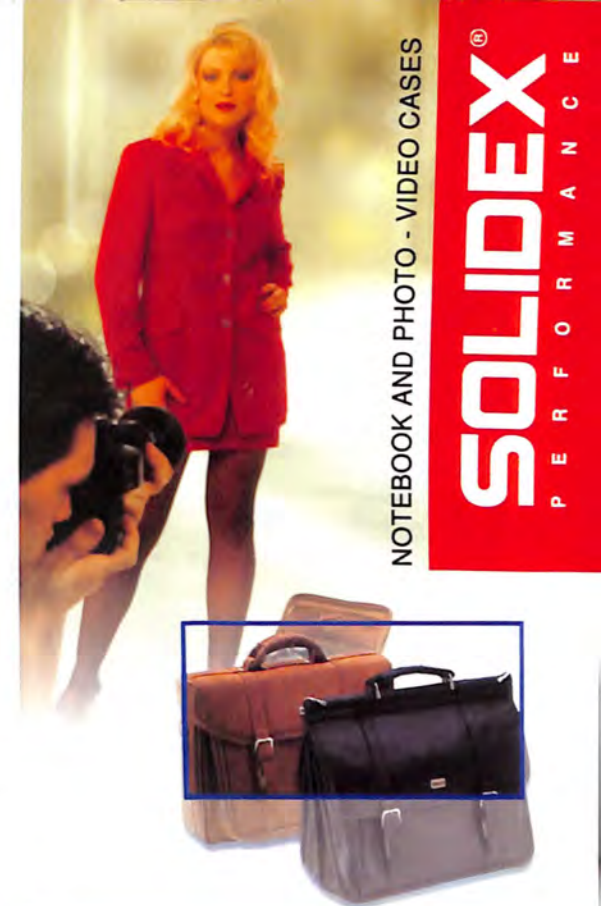

Fotografija: Ivana Brezovac

Zaključak

Nije nam bio cilj da budemo isključivi. Ovo što ste ovde pročitali, to su opšta mišljenja. Međutim, ako ste kreativni, onda možete od ovih pravila da odstupate. Ja sam mišljenja da se sa aparatom i normalnim objektivom može puno problema rešiti. Ako baš nemate široki objektiv, onda "kolaž" od više slika

može da prikaže predmet čak na vrlo interesantan način. Neki veliki isečak može da zameni ekstremni teleobjektiv. Ne zaboravite da su prekrasne slike pravljeni u vreme kada nije bilo ni zoom objektivni, ni super širokih ni super osetljivog filma. Na kraju sve što se dešava, dešava se u glavi fotografa.

NOTEBOOK AND PHOTO - VIDEO CASES

SOLIDEX
PERFORMANCE

OLYMPUS
THE VISIBLE DIFFERENCE

P.Fah 2043
11030 Beograd 8
Požeška 83 a / III
veleprodaja:
Tel/Fax: (011)
3540 940, 559 723
maloprodaja:
Tel: 011/36 72 888
e-mail: bti@eunet.yu

Distributer
za Jugoslaviju

©Saku Paasilahhti, Rak "Gamberetti freddi"

Saku Paasilahhti

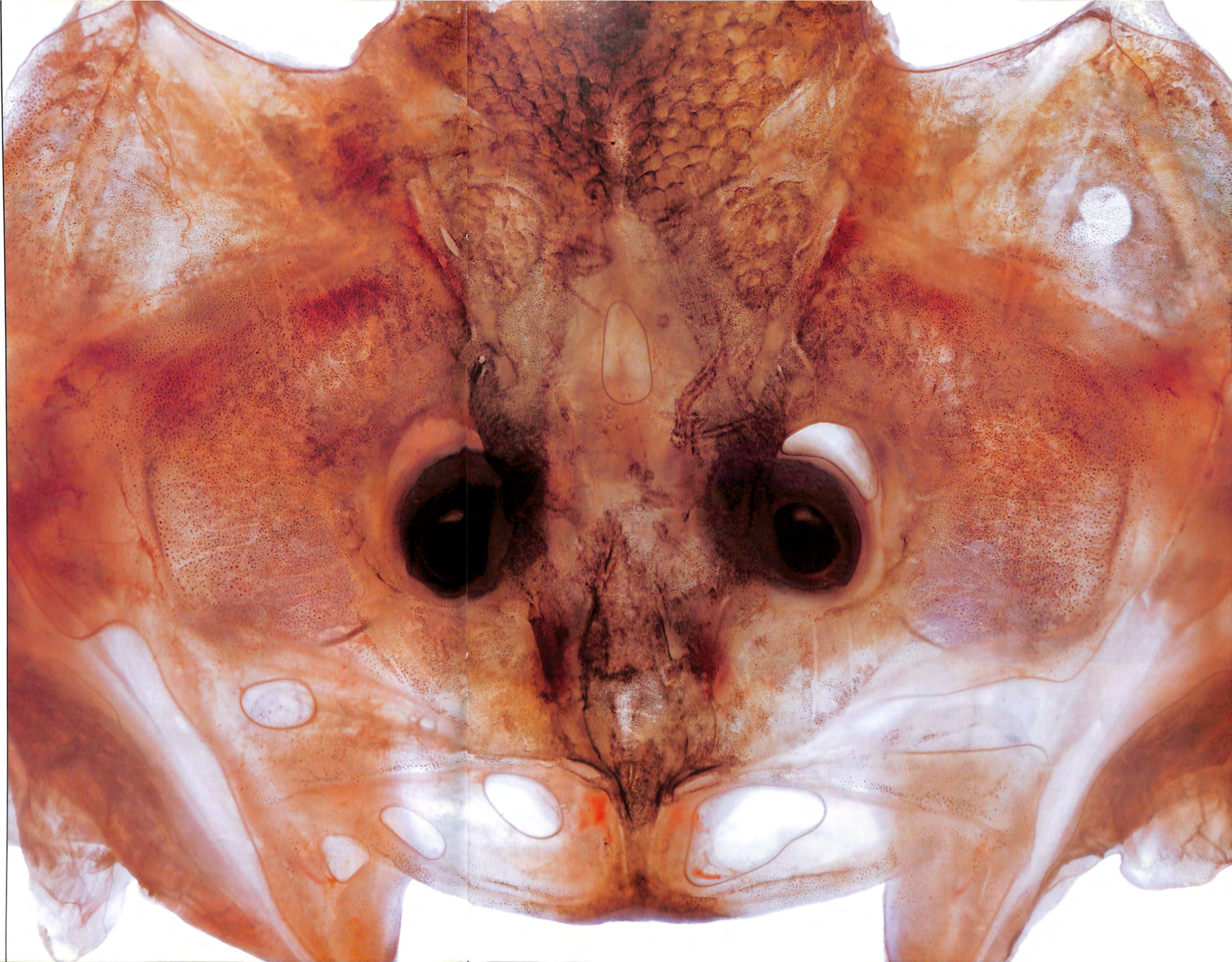
Predstavljamo vam umetnika čije fotografije kroz eksperimentalne postupke donose potpuno neočekivane vizuelne i simbolične nagoveštaje i pokreću mnoga pitanja u domenu etičkog i estetičkog u fotografiji

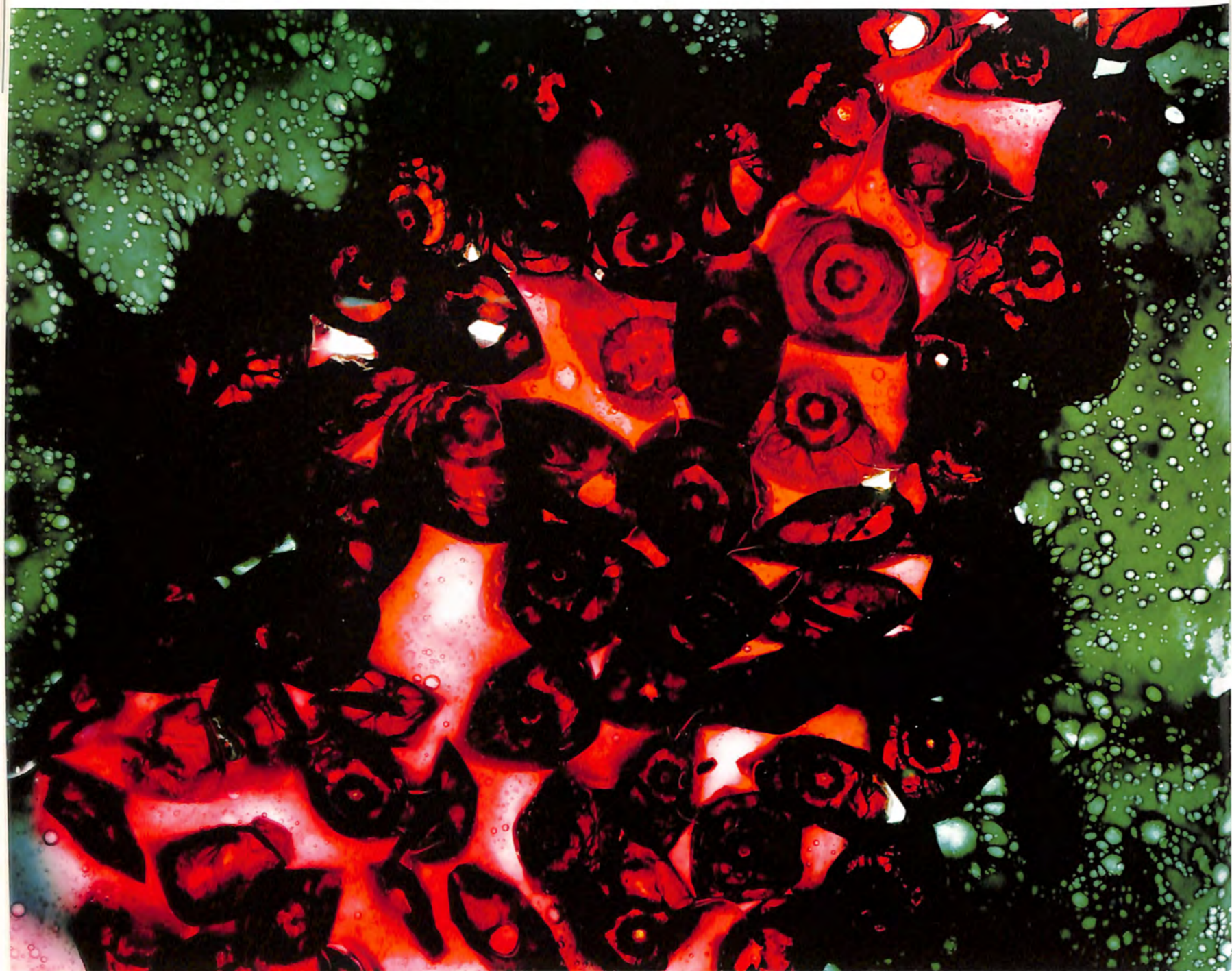
SIMBOLIKA HRANE

U svom umetničkom radu Saku Paasilhti se do sada najviše bavio temama simbolike hrane, ljudskog tela i istorije, i istraživanju njihove međusobne povezanosti, međuzavisnosti i složenosti uticaja. Svi njegovi dosadašnji opusi sadrže slojeve ova tri područja interesovanja, a u svakom novom radu bavi se preispitivanjem značenja ljudske egzistencije kroz istoriju.

"Gourmet Fiction" (Simbolika hrane) je umetnički rad koji povezuje fotografiju, istoriju i gastronomiju, produbljuje interesovanje prema pojedinim aspektima hrane upućujući na razmišljanje o njihovom istorijskom poreklu i simboličnom značenju. Iako je ideja da se ostvari do krajnosti realistička predstava, same slike stvorene eksperimentalnim postupkom donose potpuno neočekivane vizuelne i simbolične nagoveštaje i pokreću mnoga pitanja u domenu etičkog i estetičkog.

Svaka kompozicija predstavlja jedan od osam imaginarnih obeda koji se tematski odnose na neki poseban istorijski i gastronomski period a kojom se istovremeno stvaraju novi simbolični slojevi vizuelne predstave. Radni proces se odvija posebnom tehnikom, nastalom kao deo istraživačkog i stvaralačkog procesa u mračnoj komori, gde se fotografije realizuju bez upotrebe kamere i filma. Umesto negativa, na staklenu ploču u formatu 4 x 5 cm direktno je postavljen i ukomponovan materijal, od tankih odsečaka hrane. Zatim se vrši eksponiranje na cibachrome fotografski papir formata 40 x 50 cm u trajanju od 15-30 minuta. Originalne fotografije kasnije su reprodukovane na slajdove formata 20 x 25 cm od kojih je zatim načinjeno osam završnih fotografija velikog formata 120 x 150 cm.

©Saku Paasilhti, Borovnice "Mustikkaryppy"

Saku Paasilhti rođen je 1967. godine u Helsinkiju, u Finskoj, gde je studirao fotografiju od 1988-1993. godine i magistrirao 1995. godine na Helsinškom fakultetu za primenjenu umetnost i dizajn (UIAH).

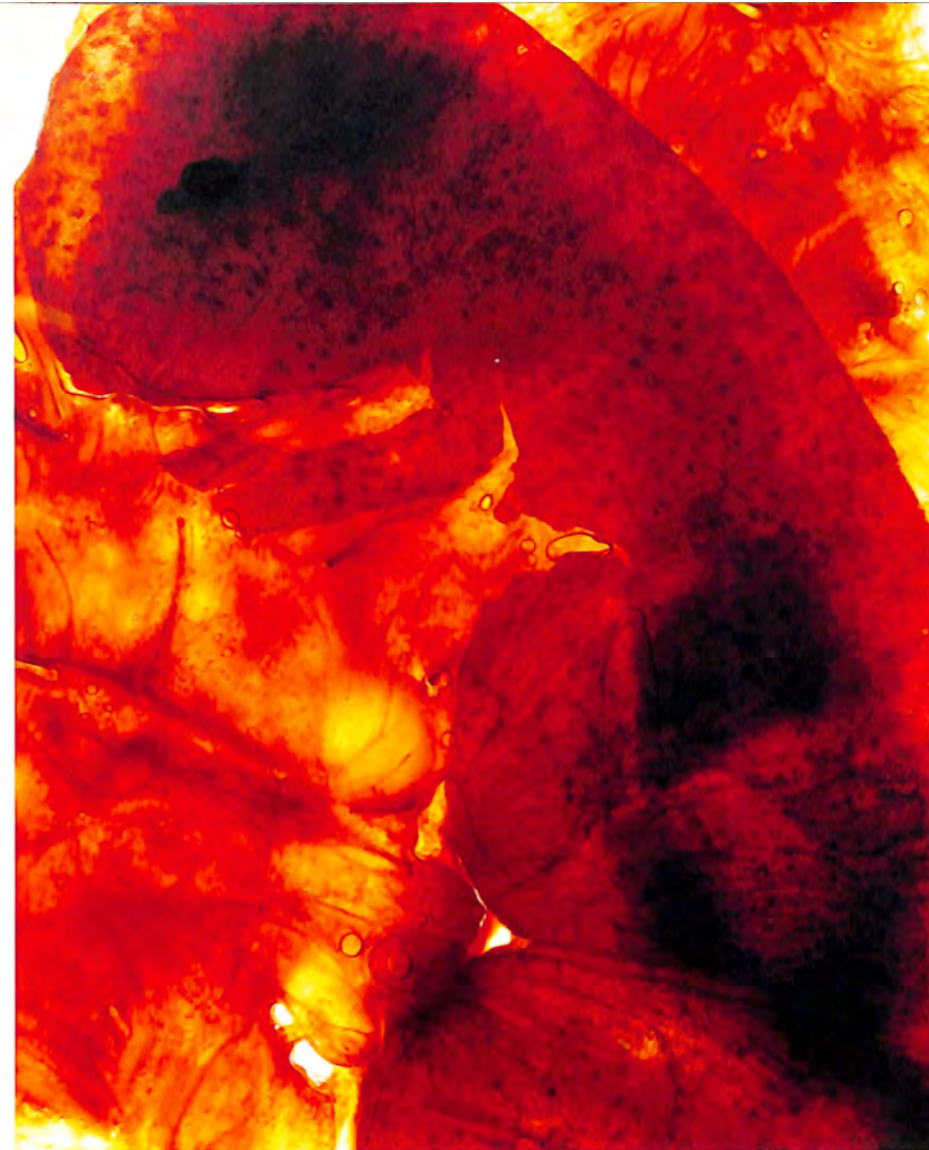
U periodu od 1995. god. do danas održao je desetak samostalnih izložbi u Finskoj, a 1995. god. dobio je Finsku godišnju nagradu za mlade umetnike iz oblasti fotografije (Finlandia prize).

1996. god. je bio i finalista Finske godišnje nagrade za fotografiju (Fotofinlandia).

Učestvovao je na brojnim grupnim izložbama širom Evrope.

U Italiji (1994. Palazzo delle Esposizioni, Roma), Engleskoj (1994. Royal College of Art, London; 1996. Manchester museum, Divers memories), Rusiji (1996. Palitra Gallery, St. Petersburg), Austriji (1997. Art Symposium Schratzenberg), u okviru Nedelje Finske kulture u Budimpešti 1999. god. i u Švedskoj na fotobijevalu u Soderhamnu 2000. god.

Živi i radi u Finskoj i Jugoslaviji.

©Saku Paasilhti, Šljiva
"Escalope de veau Bohemienne"

©Saku Paasilhti, Cveće "Roses en gelée"

30.novembar, 1. i 2. decembar

FUJIFILM prezentacija

U HOTELU HYATT REGENCY

U BEOGRADU

reci
fuji!

New DIGITAL MINILAB

Frontier 350

ekskluzivni zastupnik MEGAPHOTO sarajevska 86, beograd
tel: 011 36 17 562; 36 17 563

reci
fuji!

Oblik i telo

Glavni deo tela kod predstavljanja jeste trup. Kod vajara trup prelazi u predstavu torza koji potpuno otklanja prikazivanje glave ili ruku. Trup takođe pokazuje i razliku između ženskog i muškog tela. Potrebno je da model bude na adekvatnoj distanci od pozadine zbog bele refleksije na rubovima figure.

Na početku ove vežbe, u kojoj glavnu ulogu igra nago ljudsko telo, jedno upozorenje: ovo nije vežba akt fotografije već uvod u snimanje ljudskog nagog tela. Prvi put se srećemo sa problemom snimanja cele ljudske figure. U informativnoj fotografiji, u ovom slučaju nago ljudsko telo predstavlja osnovni i jedini predmet interesovanja. S druge strane, emotivna fotografija "nago telo" predstavlja u okviru opšte atmosfere određenu likovnu poruku. Predstavljanje nagog ljudskog tela možemo realizovati na više načina i izazvati erotsku i estetsku reakciju na nago telo kao i estetsku reakciju na predstavljanje nagog ljudskog tela. Na osnovu ovako izvršene podele možemo dalje da kažemo da predstavljanje nagog ljudskog tela sadrži sledeće norme:

- informativno predstavljanje ili dokumentovanje nagog tela.
- emotivno predstavljanje; orijentacija na čistu emotivnu reakciju, odnosno estetsko predstavljanje sa naglašavanjem kvaliteta izražavanja.
- izražena erotska informacija-pornografija

Cilj ovakvog vežbanja nije fotografisanje ljudskog tela za stručne medicinske časopise, već služi za upoznavanje fotografa sa ljudskom figurom. Sličnu situaciju imamo kod slikara i vajara kada vežbaju akt. Razlika u pristupu jeste u tome, što slikari i vajari koriste određene kanone kod predstavljanja određenog oblika, dok za fotografa svaki novi model jeste odraz različitosti. Zbog toga i dolazi do razlika u pristupu samog vežbanja, kod fotografa proporcije su uvek određene modelom, čije forme fotograf ne može da menja kao što su u prilici slikari i vajari. U isto vreme poznavanje proporcija odnosno kanona pomaže fotografu da prepozna i otkloni sve greške koje mogu doći prilikom snimanja jer su rezultat loše odabranog ugla snimanja, odnosno položaja aparata ili neadekvatno odabranog objektiva za ovu priliku.

U "fotografskoj anatomiji" ne postoji idealno ljudsko telo, ali možemo da kažemo da lepota modela i emocionalni odnos prema nagom telu jesu dobre polazne tačke za rad. Mogućnosti fotografije se tu ne završavaju. Cilj predstavljanja nagog tela nije isključivo zbog njegove lepote već da govori o tome kako sa raznim modelima

Pre snimanja potrebno je pripremiti model, ostaviti dovoljno vremena da sa kože nestanu svi mogući tragovi od donjeg veša.

predstaviti one detalje na koje će se kasnije naslanjati stilizacija akta na fotografijama.

Priprema za snimanje

Predlažem da celokupno vežbanje uradimo sa kamerom srednjeg formata (6x6 / 6x9) i sa normalnim objektivom - 80 mm. Za osvetljavanje scene koristićemo više svetlosnih izvora sa pozadinom koja ima neutralnu boju, najbolje belu, kao i stabilan stativ. Prostor u kome ćemo izvoditi vežbu mora, pre svega, biti prostran, dozvoljavajući fotografu dovoljno mesta za manipulaciju tehnikom. Prostor ateljea mora obezbediti određenu atmosferu privatnosti.

Fotograf pre realizacije ove vežbe treba da obrati pažnju, kod izbora modela, na karakter i iskustvo samog modela sa realizacijom upra-

Fotografija ilustruje emotivni pristup figuri i glavi

vo ovakvih vežbanja. Takođe je veoma uputno da fotograf pre samog snimanja uradi skice položaja tela, na osnovu kojih će se stvarati konačna slika. Prostor u kojem će se vršiti snimanje potrebno je da bude adekvatno zagrejan i sa odvojenim delom u kojem će model moći da se odmori u pauzi snimanja.

Fotografski materijal: crno-beli negativ film, srednje osetljivosti, koji će biti tretiran i razvijen u odgovarajućem sitno zrnastom razvijaju, mikrofren, atomal, emofin.

Na početku, nakon što smo postavili poza-

dinu, dovoljno visoko da nam njeni krajevi ne smetaju pri snimanju, prelazimo na postavljanje rasvetnih tela koja će ravnomerno osvetljivati celu površinu.

Ako imamo mogućnosti, osvetljavaćemo sa dva svetlosna izvora identične snage i postavljamo ih sa strane da ne smetaju pri snimanju. Kada smo završili sa svetlosnom postavkom izmerićemo intenzitet osvetljenosti cele površine. Model postavljamo ispred pozadine u dovoljnoj udaljenosti, pri tom će zauzeti osnovni položaj, a za to će nam dobro doći skice koje smo ranije pripremili. Model osvetljavaćemo najjačim izvorom snage koji će imati karakter glavnog svetla. Glavni izvor može biti opremljen raznim difuznim folijama koje služe za raspršivanje svetlosnog toka. Posebno se mora voditi računa o odsjaju na koži mo-

postigla atmosfera dnevnog svetla. Veoma se retko koristi (za ovakve vežbe) svetlosni izvor iznad glave modela a skoro nikad iz donjeg ugla. Tako možemo postaviti pitanje koji je najbolji ugao pod kojim će model biti osvetljen. Ispravno je postavljanje ili ugao pod kojim svetlosni izvor osvetljava model, onaj, koji najbolje odgovara autorovim postavkama o konačnom rezultatu.

Moram da napomenem da cilj ovog vežbanja nije kako snimati akt, jer takvo rešenje ne možemo da damo, kao što ne možemo dati recept kako se realizuje slika ili piše roman. Cilj je, da fotograf samosvesno upravlja svetlosnim izvorima a to je uslovljeno time što će efekat imati ugao postavljanja svetlosnih izvora u odnosu na model, intenzitet osvetljenosti i vernost reprodukcije. Posebnu pažnju moramo voditi o mogućim

senkama, što se primećuje kada model sedi a izvori svetla koje smo upotreбили čine splet senki koje mogu veoma smetati.

Kada smo osvetlili početnu poziciju u kojoj se nalazi naš model pristupamo merenju osvetljenosti. Svetlomer koji je opremljen difuznom pločicom ili poluloptom postavljamo blizu modela, a u pravcu odakle dolazi glavni izvor svetla i izvršimo merenje. Tako ćemo isto uraditi sa svakim od pomoćnih izvora svetla.

Napomena: za ovu priliku, i zbog lakšeg daljeg rada, dobro bi bilo da osvetljenost pozadine bude jačeg intenziteta u odnosu na osvetljenost modela. Dobijene podatke merenjem više izvora uskladićemo u jedinstvene parametre koje ćemo preneti na objektiv foto aparata.

Prilikom svakog pomeranja svetlosnih izvora bilo bi dobro ponovo prekontrolisati intenzitet osvetljenosti, vodeći računa o predhodnim rešenjima. Ova vežba koja opisuje ljudsko telo stvara svojevrsni fotografski atlas, a u takvom obliku nisu dozvoljeni nikakvi kreativni izleti jer su za to predviđena drugačija vežbanja. Pošto smo naglasili da je vežba svojevrsni atlas onda će i njena konačna verzija biti u obliku knjige. Naše negative ćemo pretočiti u fotografije, prema unapred pripremljenim

Predstavljanje dela tela u formi skulpture

skicama i spojiti ih u konačnu formu.

Format fotografija - knjige biće 24x30 cm. i obima oko 20 listova koji mogu biti nalepljeni-kaširani, obostrano na tanki karton i povezani odgovarajućim povezom.

Realizovanje ove vežbe, predviđeno je za one fotografe koji imaju osnovna znanja o upotrebi svetlosnih izvora i konačnoj laboratorijskoj realizaciji. Fotografije: Ivana Brezovac

Poželjno je kroz knjigu pokazati i zanimljive uglove snimanja. Za svaki gotovi snimak koji želimo da publikujemo, moramo prethodno da se o svakom detalju dogovorimo sa modelom. Bez njegove dozvole nemojte ništa objavljivati. Publikovanje nagog tela mora uvek da prati propisana zakonska forma, ugovor, da bi se izbegle neželjene situacije.

Crtanje svetlom

Reč fotografija potiče od grčke reči "photo" koja znači svetlo, i "graph" koja znači crtanje. U prevodu fotografija znači crtanje svetlom. Od samog početka našeg izlaganja o estetskim elementima govorimo o načinu kreiranja fotografije, čak slobodno možemo reći da proučavamo "rukopis" fotografija, tako da pojam crtanje svetlom predstavlja samu suštinu našeg pristupa fotografiji.

Bez svetla ne bi bilo života, ne bi postojala vizuelna umetnost, ne bi bilo fotografije. Svetlo je njena bazična osnova i definiše sve vizuelne elemente od oblika i tekstuere do kompozicije. Ono je isto tako i prvi elemenat koji povezujemo i sa drugom i trećom dimenzijom. S obzirom na to da nismo u mogućnosti da "proizvedemo" ili "emitujemo" svetlo, najvažnije od svega je da naučimo kako da ga kontrolišemo i na pravilan način upotrebimo. Nećemo se ovde baviti tehničkim karakteristikama svetla nego ćemo proučavati kakav "efekat" stvataju različite vrste svetla i u kojoj meri su nosioci naše fotografije.

Svetlo možemo podeliti u pet kategorija: direktno (iz jednog izvora), difuzno (iz određenog izvora), potpuno difuzno, konturno i fleš. Svaka kategorija daje specifičnu vrstu osvetljenja i ima svoje zakonitosti i stoga ćemo ih zasebno proučavati.

Direktno-iz jednog izvora

Najveći izvor takvog svetla je naravno Sunce! Tu spada i pun Mesec, glavno studijsko svetlo ali i usmerena svetlost iz obične sijalice. Dva najvažnija faktora određuju njihovu razliku a to su veličina svetlosnog izvora i njegova udaljenost od objekta snimanja. Usmereno svetlo je najčešće vrlo oštro i pravi duboke senke u zavisnosti od ugla padanja svetlosnih zraka. Veliki izvor svetla postavljen na malu razdaljinu od objekta će dati jasno definisane oblike i verovatno delimično eliminisati teksturu ali će stvoriti atmosferu neposredne konfrontacije gledaoca sa fotografijom u skladu sa neposrednom prirodom svetla. Svetlost punog Meseca će dati mnogo "suptilnije" tonove jer će kontrast između osvetljenih površina i onih u senci biti mnogo veći i detalji u tamnim površinama neće biti jasno definisani. Na takvoj fotografiji mnogo više naslućujemo nego što realno vidimo.

Difuzno-iz određenog izvora

Sunce je najveći izvor svetla ali njegova svetlost prolazi kroz oblake koji prelamaju sunčeve zrake pod različitim uglovima i raspršuju ga. Rezultat je eliminacija oštrih senki i mnogo bolji prikaz detalja. Ovakvo svetlo odlično kreira iluziju treće dimenzije i daje mnogo mirniju atmosferu koja nam omogućava da "putujemo" po slici i dobro je sagledamo. Nasuprot tome isto takvo svetlo u enterijeru koje dolazi kroz prozor ili vrata ima karakter usmerenog svetla (jer dolazi iz jednog ograničenog polja), tako da će naše oko uvek biti skoncentrisano na najsvetliju tačku-odnosno izvor svetla. Taj

efekat možemo umanjiti kadriranjem u kojem će izvor svetla (prozor) zauzimati veću ili punu površinu slike. U ovom slučaju veličina svetlosnog izvora određuje njegov karakter. Kod studijske rasvete taj isti efekat postići ćemo dodavanjem reflektujućih površina koje će "razbiti" dominantnost glavnog izvora svetla.

Potpuno difuzno

Ovakvo svetlo karakteriše nedefinisanost izvora svetla jer su svetlosni zraci ujednačeno raspoređeni oko objekta snimanja. Takvo svetlo dobijamo po potpuno oblačnom danu kada oblaci deluju kao gusti raspršujući filter. U studiju taj efekat možemo postići na 3 različita načina: postavljanjem objekta snimanja vrlo blizu velikog izvora svetla (veličina svetla zavisi od veličine objekta), zatim uključivanjem nekoliko izvora svetla (lampi, fleševa) ili ravnomernim osvetljavanjem belih reflektujućih površina postavljenih oko objekta (više o tome naći ćete u članku "Svetlosni tunel" - REFOTO br.7). Ovakav način rasvete ima informativni karakter jer odlično reprodukuje teksturu i detalje zbog skoro potpunog odsustva senke. Ovo je idealno svetlo za tehničke reprodukcije i različite "studije" objekta.

Ovakav efekat postićemo upotrebom ko-

Silueta

ntra svetla kada se objekat snimanja nalazi u potpunoj senci, u kontrastu sa svetlom pozadinom. Detalji su minimalni ili ne postoje i objekat se pretvara u dvodimenzionalni crtež gde oblik i linija imaju glavnu ulogu u njegovom čitanju. Ovakva vrsta osvetljenja ima konfrontivan i dramatičan efekat na gledaoca na dijametralno suprotan način od direktnog svetla. On je suprotan i od načina na koji vidimo i zato moramo ostaviti gledaocu osnovne parametre prepoznavanja snimljenog objekta da bi mogao da se orijentiše unutar naše slike.

Fleš

Osvetljenje flešom je vrlo slično kao kod usmerenog svetla iz jednog izvora s tim da fleš još drastičnije eliminiše treću dimenziju jer su sve senke "bačene" iza objekta snimanja. Njegova najveća mana je što spaja planove i skoro potpuno eliminiše teksturu. Kod upotrebe fleša bolji efekat se postiže naglašavanjem neposrednog karaktera svetla (npr. direktnim kontaktom očiju portretisanog i gledaoca) nego njegovim umanjivanjem.

Elementi svetla

Tokom celog našeg izlaganja govorili smo uglavnom o efektu ili atmosferi koju kreira određena vrsta svetla. Kod svake vrste svetla postoje određeni elementi čijom upotrebom možemo pojačati efekat svetla i način na koji će uticati na percepciju gledaoca a naročito na njegov doživljaj prostora unutar vaše slike.

Elementi svetla su:

- beli (svetli tonovi)
- reflektujući svetli (srednji tonovi, pun spektar)
- senke (srednje sivi tonovi do crnih tonova)
- crni (skoro crni do crne)

Svi ovi elementi kreiraju spektar crno/bele fotografije, odnosno koriste deo sive skale. U zavisnosti koji deo skale koriste mogu predstaviti pun tonalitet fotografije (cela skala) ili veliki kontrast ako koriste samo krajnje delove sive skale (bele i crne).

-Fotografija koja sadrži uglavnom bele i svetle tonove sa malo srednjih naziva se "high key". Ovakve fotografije uglavnom ostaju u sferi dvodimenzionalnog prostora i karakteristično su meke i odišu suptilnošću i finoćom izraza. Vrlo često podsećaju na crtež tušem i perom gde najviše dolazi do izražaja linija-estetski elemenat o kojem ćemo govoriti u sledećem broju. U ovakve fotografije najčešće se ubrajaju zimski pejzaži (ili u magli), morski pejzaži, arhite-

-Takozvane "low key" fotografije uključuju tamnije delove sive skale, od srednje sive do crne. Ovakve fotografije su "teške" i "zatvorene" i vrlo često imaju karakter misterioznog i nepoznatog. Ovde se opet vraćamo na dvodimenzionalno predstavljanje jer skraćenom skalom eliminišemo perspektivu. Važno je napomenuti da su kod "low key" fotografija neophodni "akcenti" bele ili svetle površine koje otvaraju fotografiju jer postoji opasnost da je "zapušimo" velikom količinom sive i crne.

Fotografije: Ivana Brezovac

ktura (građevine od belog kamena), portreti (na beloj pozadini, u svetloj odeći), itd.

- Fotografije koje koriste celu skalu sive sa naglaskom srednjih tonova vrlo realno prikazuju formu, teksturu i prostor i samim tim odlično nagoveštavaju treću dimenziju. Takve fotografije savršeno "verno" prikazuju snimljenu scenu ili objekat, na primer dokumentarna ili reportažna fotografija, klasičan portret itd. Naravno i u ovom slučaju fotografija može biti dvodimenzionalnog karaktera ako uključimo srednje tonove ali se zadržimo na celokupnom svetlu ili tamnijei prikazanoj sceni. Tada upotrebljavamo samo jedan uski deo sive skale.

Korekcija svetla pomoću filtera

Vladimir Červenka

Možda će se nekom učiniti da su klasični filteri u fotografiji sa napretkom svremene tehnologije postali prevaziđeni i nepotrebni, a priče starijih fotografa o "čarobnim" filterima stvar romantične prošlosti. Tačno je da negativ sa "greškom" lako može da se dotera u mini labu tako da dobijemo zadovoljavajuću kopiju, da ne govorimo o fantastičnim mogućnostima programa Adobe Photoshop koji sa najgorim negativom može da napravi pristojnu "umetničku" fotografiju. U svakom slučaju moramo biti svesni da se ovde radi o "vađenju fleka", i da mogućnosti koje nam pruža savremena tehnologija koristimo za ispravljanje grešaka, a ne za kreativan rad. Kvalitetan fotohemijski, video ili digitalni svetlosni zapis je jedini put ka vrhunskim rezultatima i ka savršenoj finalnoj kopiji. Razmišljanja tipa "to ću lako popraviti u laboratoriji ili u Photoshopu" znače ići svesno linijom manjeg otpora i srljanje u greške, a svete se svakom fotografu ako postanu navika. Kontrast i kolorit, a samim tim i kvalitet konačne fotografije možemo da definišemo još prilikom snimanja, tako da u laboratoriji ne gubimo vreme i živce sa ispravljanjem grešaka. Što se tiče digitalne obrade zapisa moramo biti svesni da je to ipak virtuelna stvarnost - simuliranje realnosti, odnosno u našem slučaju simuliranje funkcije pravog filtera, i da je bolje da njene mogućnosti iskoristimo na pravi način. Uostalom u Photoshopu izmaglicu nećemo moći odstraniti tako dobro kao sa UV filterom, da ne govorimo o funkciji polarizacionog filtera koju Photoshop nije u stanju da oponaša.

Fotografski filteri

Optički filteri imaju višestruku primenu u fotografiji a možemo ih podeliti u dve osnovne grupe: prema karakteru-filteri bojeni, neutralni, sivi, efektni i sl.; i prema nameni-filteri za snimanje, za tamnu komoru, kopiranje, denzitometriju, senzimetriju i sl.

U ovom tekstu ćemo se baviti konkretno sa bojenim filterima koji menjaju spektralni sastav svetla a koje koristimo prilikom snimanja. Filter možemo da definišemo kao napravu pomoću koje menjamo spektralni sastav svetla koje propuštamo kroz njega. Osim toga filteri utiču i na intenzitet osvetljenja a ponekad i na optički kvalitet projektovane slike (tzv. efektni filteri). Delimo ih na kapalinske i suve filtere, sa prvima se jako retko susrećemo u svakodnevnoj praksi, a druge delimo prema materijalu od kojeg su napravljeni na želatinske, staklene i filtere od veštačkih materijala. Postavljamo ih većinom ispred a ponekad i iza objektiva ili ispred svetlosnog izvora. Filtere koje koristimo za filtriranje svetla kroz objektiv moraju biti optički veoma kvalitetni, dok one koje koristimo na svetlosnim izvorima moraju imati stabilnu bojevu komponentu otpornu na uticaj temperature. Na objektiv ih učvršćujemo pomoću metalnih prstenova sa navojem ili bajonetom čiji promer odgovara prečniku objektiva

ili pomoću adaptera sa nosačem za filtere. U prvom slučaju za objektivne različitog promera moramo imati filtere odgovarajućeg prečnika, u drugom isti filter možemo koristiti na objektivima sa različitim promerom. Reflektori namenjeni za foto-grafska snimanja opremljeni su većinom sa nosačima za staklene filtere ili ramovima za filter - folije, koji omogućavaju učvršćivanje filtera na dovoljnoj udaljenosti od sijalice zbog hlađenja.

Prema funkciji filtere možemo da podelimo u nekoliko grupa: korekcionni filteri za crno belu fotografiju; korekcionni filteri za fotografiju u boji; zaštitni filteri; polarizacioni filteri; filteri za efekte i sivi filteri. U praksi se susrećemo i sa drugim zbujujućim nazivima: bojeni filteri, monohromatski, kontrastni, konverzni, selektivni, kompenzacioni, interferentni, preobratni i sl. kako proizvođači označavaju pojedine grupe gore navedenih filtera. Ovom prilikom nećemo se baviti sa filterima za efekte i sivim filterima zbog toga što oni ne utiču na spektralni sastav svetla, već na intenzitet svetla i na optički kvalitet slike. Osim toga Photoshop nam pruža mnogo veće mogućnosti u simuliranju raznovrsnih efekata, dok neadekvatna upotreba filtera za efekte često može da nas dovede do neupotrebljivog negativa.

Korekcionni filteri za crno belu fotografiju

Označavani još kao: kontrastni, bojeni, monohromatski, selektivni, kompenzacioni, idealni bojeni filteri za crno-belu fotografiju imaju osobinu da propuštaju u potpunosti deo spektra sopstvene boje, istovremeno zadržavajući delove spektra koji ne sadrže njihovu boju. Tako na primer crveni filter propušta samo crvenu boju - crvene površine na konačnoj fotografiji su svetle, a zadržava plavu-plave površine su tamne. Pošto žuta boja u svom sastavu sadrži zelenu i crvenu komponentu u odnosu 1:1, biće registrovana kao tamnija od crvene a svetlija od plave, dok će zelena boja, koja u svom sastavu sadrži još manji deo crvenog spektra, biti registrovana kao tamnija od žute i svetlija od plave. Ako želimo da ton neke boje bude tamniji koristimo filter komplementarne boje: za crvenu-plavi filter, za plavu-žuti, narandžasti ili crveni filter, i obrnuto: ako želimo da ton boje bude svetliji koristimo filter iste boje. Na taj način možemo direktno uticati i na kontrast slike naglašavajući ili potiskujući tonalitet pojedinih bojenih površina. Ako je mlada plavooka crvenokosa dama iz prošlog broja još raspoložena za snimanje, i ako na objektiv stavimo žuti, narandžasti ili crveni filter, usne i

crvena kosa će biti registrovani u svetlijim tonovima, oštećenja tena će nestati a plave oči potamneti. Ako stavimo plavi filter usne i kosa će potamneti ali i oštećenja tena će doći do izražaja, a oči će biti izrazito svetle. Naravno ove efekte možemo da pojačamo i odgovarajućim izborom svetla i materijala o čemu smo govorili u prošlom broju.

Do sada smo govorili o "idealnim" filterima, ali moramo imati na umu da se realni filteri i bojene površine ne ponašaju tako idealno. Određena površina, kada je osvetlimo belim svetlom, u "idealnom" slučaju bi trebalo da odbije 100% zrakova svoje boje a ostale komponente spektra da upije. Realne bojene površine se ponašaju drugačije - upijaju veći ili manji deo sopstvene boje a odbijaju isto tako i određen procenat drugih boja. Beli papir odbija veću količinu crvenog svetla nego crveni papir, koji upija i deo crvenog svetla, tako da možemo da konstatujemo da je on "pretežno" a ne "idealno" crven. Ista konstatacija se odnosi i na filtere koji bi u "idealnom" slučaju trebalo da propuste "svoju" boju bez ostataka a ostale boje da zadrže. Nažalost ni jedan filter nije u stanju da to postigne - svaki u određenom

procentu zadržava "svoju" boju a propušta "tuđe" boje. Odnos spektralnog sastava svetla i spektralnog karaktera bojenih površina ili filtera može u nizu slučajeva da bude iznenađujući. U idealnom slučaju crveni filter bi morao da promeni plavo nebo u potpuno crno. U stvarnosti dolazi do zatamnjenja, ali ono ni izdaleka nije takvo kakvo bi očekivali na osnovu spektralne krive dotičnog filtra. Plavo nebo osim plavog svetla emituje i znatnu količinu svetla ostalih boja, to jest i crvenih - njih crveni filter naravno propušta.

Filteri za crno belu fotografiju koriste se pre svega pri snimanju u eksterijeru (arhitektura, pejzaž), u portretnoj fotografiji i kod reprodukcije bojenih predložaka. Montiramo ih isključivo na objektivu, postavljanje bojenih filtera na reflektoru u crno-belju fotografiji nema svrhe, za razliku od fotografije u boji gde ih možemo koristiti za efekte - osvetljavanje delova rekvizite izrazito obojenim svetlom.

Svaki bojeni filter absorbuje određenu količinu svetla zbog čega moramo izvršiti odgovarajuću korekciju ekspozicije produžavanjem vremena ekspozicije ili otvaranjem blende. U uputstvu za upotrebu a ponekad i na rubu filtera je

navedeno za koliko blendi treba otvoriti objektiv ili koji je faktor produženja ekspozicije. Ukoliko je oznaka +2 treba produžiti ekspoziciju za dve blende, oznaka 2x se odnosi na faktor produženja ekspozicije, što u ovom konkretnom slučaju znači da moramo produžiti ekspoziciju dva puta, odnosno otvoriti blendu za jedan podeljak. Faktor produženja nam označava koliko puta treba produžiti ekspoziciju (geometrijska progresija), a ne koliko blendi treba dodati (aritmetička progresija). Radi lakšeg snalaženja videti tabelu br. 1.

Faktori produženja ekspozicije su orijentacioni - aproksimativni, u praksi može da dode do iznenađenja jer nije svejedno na kom materijalu i pri kakvom osvetljenju snimamo. Primera radi navodimo uputstvo firme KODAK za film T_MAX 100 Pro (tabela br. 2):

Kod obeležavanja bojenog karaktera filtera postoji pravi kaos - vodeći proizvođači imaju svoje oznake koje se mogu protumačiti samo uz katalog proizvođača. Ipak često filteri su označeni na engleskom ili nemačkom jeziku početnim slovom boje napr. za žuti filter: Y - yellow (engl.) G - gelb (nem.) i brojevima 1 - svetao, 2 - srednji, 3 - gusti. (tabela br. 3)

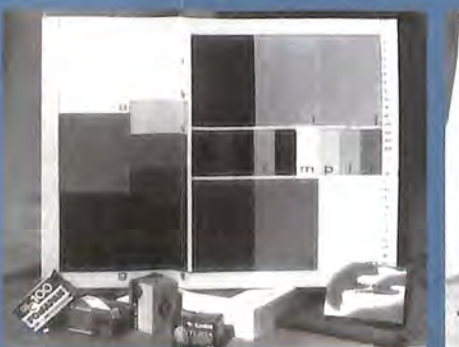

Tabela br. 1

Faktor produženja	1,5	2	2,5	3	3,5	4	5	8	14	16
Vrednost blende - dodati	1/2	1	1 1/4	1 1/2	1 3/4	2	2 1/4	3	3 3/4	4

Tabela br. 2

Otvor blende	br.8 Srednje žuti	br.11 Žuto zeleni	br.15 Tamno žuti	br.25 Tamno crveni	br.47 Tamno plavi	br.58 Tamno zeleni
Faktor produženja	D	V	D	V	D	V
Vrednost blende - dodati	2	1,5	4	4	2,5	1,5
	8	5	6	12	6	6

Tabela br. 3

Filter		Oznaka		Relativna propustljivost zraka						Upotrebljava se
boja	gustina	Engl.	Nem.	Ultra ljubičastih	Plavih	Zelenih	Žutih	Crvenih	Infra crvenih	
plava	svetla	B	B	10	10	6	4	3	3	retko
plavozeleni	svetla	BG	BGR	6	8	10	7	5	4	izuzetno
zeleni	svetla	G	GR	2	6	10	9	6	5	retko
zeleni	srednja	G	GR	2	4	10	8	4	2	retko
žuto zeleni	svetla	YG	GGR	0	3	10	10	7	6	veoma često
žuti	svetla	Y	G	1	4	9	10	9	9	najčešće
žuto	srednja	Y	G	0	2	8	10	8	8	veoma često
žuto	gusta	Y	G	0	1	7	10	8	7	često
narandžasti	srednja	O	O	0	0	6	10	9	9	retko
crveni	svetla	R	R	0	0	4	8	10	10	retko
crveni	srednja	R	R	0	0	2	5	10	10	retko
crveni	gusta	R	R	0	0	0	0	10	10	veoma retko

Plavi filter

U eksterijeru naglašava maglu i dim, pojačava izmaglicu letnje zapare "briše" oblake. Pri veštačkom svetlu kod portreta naglašava rumenilo obraza i usne, ali i oštećenja tena. Kod reprodukcije starih požutelih fotografija, pojačava kontrast i ističe detalje. Faktor produženja za panhromatske materijale: (približno) 2 - 2,5x, ortopanromatske: /.

Zeleni filter

Uglavnom se koristi u eksterijeru i pejzažnoj fotografiji za prosvetljavanje zelenih površina. Naglašava razliku između pojedinih nijansi zelene - napr. između trave i lišća drveća, kod cveća naglašava kontrast između lišća i cvetova. Faktor: pan. 3 - 4x.; ortopan. 4 - 5.

Žutozeleni filter

Pri veštačkom svetlu omogućava pravilnu reprodukciju vrednosti nijansi pojedinih boja. Pogodan za portrete u eksterijeru. Faktor: pan. 2; ortopan. 2.

Žuti filter

Naglašava skalu srednje sivih tonova. U eksterijeru naglašava plavo nebo i oblake, potiskuje maglu i letnju zaparu, blokira UV zrake. Kod portreta potiskuje oštećenja tena. Pojačava ukupan kontrast slike. Faktor: pan. 1,3 - 2; ortopan. 1,5 - 2,5.

Narandžasti filter

Jako povećava kontrast pogotovo u eksterijeru, jako naglašava plavo nebo i oblake, blokira UV zračenje. Absorbira plavu i donekle zelenu boju. Kod portreta - prosvetljava usne i eliminiše oštećenja tena. Faktor: pan. 3; ortopan. 4.

Crveni filter

Iste efekte kao narandžasti samo mnogo veći efekat. Ako se snimak podeksponira za 1 - 1,5 blendi dobija se efekat noćnog snimka koji je još jači ako se u vidnom polju nalazi neka bela površina napr. beli zid. Nezgoda u urbanim celinama je ta što svetla nisu upaljena! Faktor: pan. 5 - 8x; ortopan. 10.

Važna napomena: crno bele filtere koristimo samo pojedinačno, ne bi trebalo eksperimentisati sa kombinovanjem više filtera, pogotovo ako su komplementarnih boja, jer rezultat je većinom ravan nuli.

Žuti filter ↑
Primitno zatamnjenje plavog neba i prosvetljena žuta fasada kuće.

←
Zeleni filter
Prosvetljenje zelene boje na lišću.

Na fotografiji br. 1 Crveni filter (sa čisto plavim nebom)
Na fotografiji br. 2 sa podekspozicijom od 1 blende dobija se efekat noćnog snimka.
Na fotografiji br. 3 efekat zatamnjenja izrazito plavog neba.
(Uporedi sa crvenim filterom po oblačnom danu)

Crveni filter (po oblačnom nebu)
Efekat crvenog filtera je ublažen zbog toga što oblačno nebo pored plavog odbija veću količinu crvenog spektra.

Fotografije: Vladimir Červenka

EPSON Stylus štampači: lepota jesenjih boja.

Od svih godišnjih doba, jesen ima najsnažnije boje. EPSON je pred sebe postavio poseban zadatak - da napravi štampače koji će verno preneti taj snažni utisak jesenjih pejzaža.

Nova Stylus linija nastavlja slavnu tradiciju, donoseći i novitete koji će štampanje učiniti lakšim, bržim i lepšim. Poseban kvalitet pružice nova EPSON brzosušeća mastila koja omogućavaju otisak skoro laserske oštirine i nenadmašnog kontrasta!

EPSON pravi štampače različitog kvaliteta, formata i brzine - pozovite naše partnere ako vas zanima više detalja, ili posetite naš sajt:

<http://www.comtrade.co.yu>

Naši partneri za EPSON program:

Desk - 29. novembra 110, Beograd, 011/32-92-140
Com-Ing - Rodoljuba Čolakovića 14, Novi Sad, 021/401-544
BelComputers - Požeška 67a, Beograd, 011/3-544-007
IQ Computers - Lasla Gala 23, Novi Sad, 021/621-623
Start - Braće Glišić 7, Čačak, 032/320-510
Screen - Obilićev venac 26, Beograd, 011/181-755
SBC - Kosovska 32, Beograd, 011/32-32-607
Coming - Toše Jovanovića 7, Beograd, 011/35-44-644
Infoteam - bul. Kralja Aleksandra 193, Beograd, 011/414-239

EPSON Stylus C20UX

EPSON Stylus C40UX

EPSON Stylus C60UX

EPSON Stylus C70

EPSON Stylus C80

EPSON Stylus Photo 810

ekskluzivni distributer za SRJ:
CT Computers, member of ComTrade Group
V. Popovića 6, 11070 Novi Beograd
tel: (011) 311 20 60
<http://www.comtrade.co.yu>

ImagEmocije

EPSON®

Sada, pred Novu godinu, valjalo bi da i svi mi napravimo mali predah i više se posvetimo atmosferi koja uvek nosi svoje posebne i lepe čari, pa ćemo u ovom broju našeg časopisa za temu imati opuštenije i praktičnije teme. U prošlim brojevima smo načelno, ali i detaljno, prodiskutovali koncept digitalizacije proizvodnog foto materijala, a ovlaš pomenuli i uređaje koji se za tu namenu koriste, a o kojima ćemo sada malo više, pogotovu uzimajući u obzir posebnosti koje proističu kako iz

Iako oba uređaja kao krajnji rezultat daju digitalnu sliku ili fotografiju, razlike među njima su velike, a pogotovu načini i tehnike njihove primene. Takođe, tehnološke razlike očituju se i u konstrukciji i u tehnološkoj ažurnosti i hronologiji. Skeneri su komercijalnije prisutni u svakodnevnoj praksi već skoro celu deceniju, iako su za sve to vreme, uključujući i danas, podložni izuzetno jakom tempu svakodnevnog razvoja i ekspanzije. Za digitalni foto aparat isto važi, ali tek u zadnje dve godine.

Ova činjenica na izvestan način uticala je i na položaj i potrebe u kojima se našao i jedan deo profesionalne foto populacije. Zbog konkretnih potreba i istovremenog nedostatka dovoljno dobre i prihvatljive opreme, mnogi fotografi morali su da za potrebe digitalizacije svog foto materijala koriste upravo skenere. Za neke potrebe to nije predstavljalo problem, ali je, recimo, reporterska fotografija, sa svojim naglašenim vremenom e-

digitalnoj slici, ona u potpunosti važi i ovde.

Možemo se opravdano zapitati šta je to što je u svemu ovome učinilo da digitalni foto aparat toliko "kasni" za skenerom, i da cela priča o njemu bude mnogo više obavijena i nekom vrstom misterije a pogotovu dilemama tipa *digitalni aparat: da-ili-ne*, koliko je uopšte upotrebljiv, kakva mu je budućnost, da li će u potpunosti potisnuti klasičnu fotografiju, i tako dalje.

Odgovor, psihološki, verovatno leži u strahu od nepoznatog, kao i neuvažavanju pojma vremena. Tehnički i tehnološki, pak, on je sadržan u prirodi posla koji jedan i drugi treba da obave, tj. vremenu koje jednom, odnosno drugom, stoji na raspolaganju, a u skladu sa svim ovim, i tehnologiji potrebnoj u jednom i drugom slučaju. Ova razlika proističe iz različite namene uređaja: skener ima funkciju digitalizacije gotovog foto ili štampanog materijala. Digitalni aparat ima funkciju foto snimanja proizvo-

potrebne transformacije u procesu digitalizacije, i tako dobijen elektronski zapis smestiti na odgovarajući medij (memorijski) u aparatu koji već u sledećem trenutku treba da bude spreman za sledeći snimak. Četvrto, obezbediti dovoljno smeštajnog prostora (memorije) da se može smestiti dovoljan broj snimaka, bez potrebe da se u međuvremenu vrši transfer snimljenog materijala na neki trajniji medij ili računar. I peto, da sve to bude u prihvatljivijim komercijalnim okvirima.

Žestoki zahtevi, čak i za

I Z V O R I

koncepta samih uređaja, tako i prirode foto materijala koji se njima mogu digitalizovati.

U ovom trenutku postoji mnoštvo različitih uređaja i tehnika dobijanja digitalne slike. Pomenućemo samo neke: skeneri (vrlo različitih vrsta i namena), digitalni foto aparati, digitalne video kamere, različite softverske tehnike generisanja sintetičkih slika, zatim sve brojnije biblioteke digitalnih fotosa, Internet i tako dalje. Oni su svi izvori digitalne slike, ali su za nas prevashodno interesantne dve vrste izvora digitalnog foto materijala, a to su skener i digitalni foto aparat.

Koncept dobijanja, to jest princip funkcionisanja uređaja-izvora digitalne slike, simbolički je prikazan na slici. Koliko god kompleksna i sofisticirana bila sva prateća tehnologija potrebna za ovaj postupak, on se šematski svodi na liniju objekat - optika - foto-senzor (budući piksel). Ako se na čas prisetimo koncepta i principa digitalizacije o kome je detaljno bilo reči u prethodnim brojevima, kao i kompletne pređašnje priče o

DIGITALNE SLIKE

ljnog objekta. Za razliku od klasičnog foto aparata, "hvatanje" svetlosnog zapisa vrši se uz pomoć baterije foto senzora umesto foto-osetljive emulzije, pa se umesto osvetljenog foto materijala dobija digitalni zapis-fotos. U svemu drugom, funkcije i performanse analognog i digitalnog aparata trebale bi da budu identične, i upravo je to pred ovaj drugi postavilo izuzetno oštre zahteve: Prvo, obezbediti foto senzore dovoljne osetljivosti i dovoljno malih dimenzija a u dovoljno velikom broju, tako da se postigne potrebna gustina zapisa (rezolucija slike), a istovremeno sve to spakuje u telo aprata, dakle jedan krajnje ograničen i skučen prostor. Drugo, da postavljena formacija foto senzora (u praksi već dobro poznatih CCD elemenata) može sinhronizovano i munjevito izvršiti registrovanje svetlosnog snopa, sa što manjom međusobnom interakcijom, da bi se dobila potrebna vremena ekspozicije, kao i eliminisali mnogi problemi vezani za stabilnost - pokret i vibracije aparata. Treće, u izuzetno kratkom vremenu izvršiti sve

tako moćnu tehnologiju kao što je današnja.

Svi ovi zahtevi se za skener ili ne postavljaju, ili su prisutni u mnogo bezazlenijoj formi. U odnosu na aparat, skener "ima sve vreme ovog sveta", pa je shodno tome, kao i shodno prirodi objekata, tj. materijala koji se skeniraju, njihova konstrukcija potpuno drugačija, a takođe i sistemi i načini rada.

Skenerima kao izvorima digitalne slike započecemo i detaljniju priču, ali tek pošto se svi lepo provedemo i odmorimo, dakle u narednom broju.

Srdan Vuković

NIKOLA VAN ZIJL

"Moje su slike uhvaćene u trenutku, momentalni snimci moje okoline i moje svesti. Fotografski zabeležena dešavanja, utisci, ljudi i boje. Tako nastaju fragmenti jednog dnevnika, čije su slike značajne, ali takođe i nevažne. Dok pokušavam da uhvatim sećanja, ostaju jasne i nejasne slike, ponekad čak i samo boje kao tragovi doživljenog. Vremenski redosled ne postoji. Memory je igra zasnovana na sećanju. Mi pronalazimo iste stvari, mi stvaramo vizuelne i tematske odnose. Iz sličnih situacija, često nastaju slične slike, mada one nikada nisu iste."

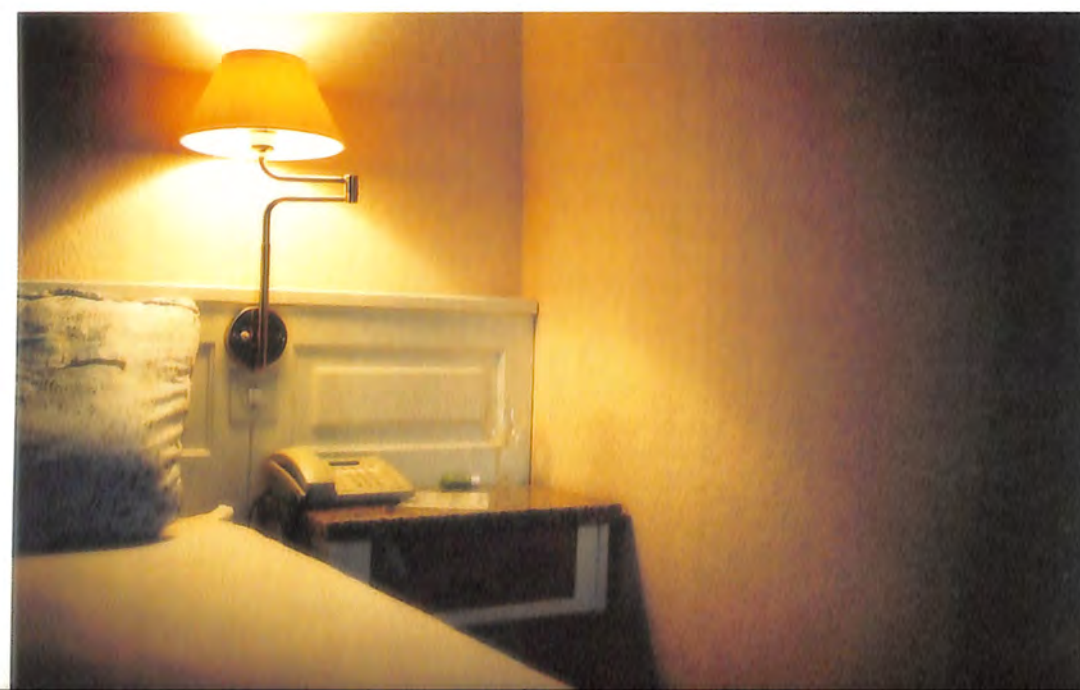

Metamorfoza realnosti

Fotografije Nikole van Zijl su fragmenti realnosti prikazani u različitim oblicima. Oni transformišu realnost u sferu fantazije. Ta transformacija čini fotografije drugačijim od klasično dokumentarnih. Objektiv fotoaparata prerasta u njeno treće oko, koje beleži atmosferu okruženja na neobičan način.

Ova serija fotografija podseća na virtuelne slagalice uzete iz dinamičnog i urbanog života. Sadrži fotografije snimljene na različitim mestima u različito vreme. Transformacijom jakih vizuelnih elemenata postignuta je nova vrsta vizuelnog iskustva koje čini scene iz svakodnevnog života mnogo dubljim. Beleženje vremena u okviru jedne scene počinje da gubi svoje prvobitno značenje i stvara se nova slika koja evocira potisnutu uspomenu.

Biljana Cvetković

Nikola van Zijl rođena je 29.9.1968. godine u Švajcarskoj. Od 1989 - 1994. studirala je na Umetničkoj akademiji u Cirihi i Bazelu gde se prvenstveno posvetila fotografiji. Sada radi kao profesor umetnosti u srednjoj školi u Cirihi. Izlagala je u Cirihi 1997. godine i iste godine započela rad na ovde prikazanoj seriji "Memory". Prva samostalna izložba otvorena je u Beogradu u "Srećnoj galeriji" SKC-a 1. oktobra ove godine. Fotografije: ©Nikola van Zijl

JOVANA MIRKOVIĆ

Rođena je 1977. godine u Beogradu. Posle završene srednje arhitektonske škole upisuje Fakultet primenjenih umetnosti u Beogradu, odsek fotografije, u klasi profesora Karanovića.
 - Prva samostalna izložba: "Phantasma Agora", Galerija Underground, 2000.
 - Druga samostalna izložba: "Wet dreams" u CZKD-u, paviljon Veljković, 2001., u realizaciji Centra za stvaralaštvo mladih i veliku podršku koordinadora Goranke Matić.

"Sam naziv izložbe Mokri snovi govori o ideji za ovu izložbu. Snovi spokojnog života ispod vode, koji je nažalost nemoguć, inspirisali su me da nadrealne scene podvodnog života zabeležim makar na foto papiru. Ovo je beg iz prebrzog života na suvom, u neki novi, bolji, izmišljeni, mokri svet".

"Zato što svi podjednako dobro (loše) plivamo, zato što nas voda čini tako krhkim i nezgrapnim i zato što su snovi jedina moguća stvarnost."

Goran Mičevski

Fotografije: ©Jovana Mirković

BRANKO STOJANOVIĆ

Branko Stojanović je rođen 1977. godine u Novom Sadu. Apsolvent je na Filozofskom fakultetu - odsek istorije. Fotografijom se aktivno bavi od 1995. godine kada je završio kurs za fotografiju kod Pavla Jovanovića u Centru za vizuelnu kulturu "Zlatno oko". Od 2000. godine radi kao fotoreporter u nekoliko novosadskih novinama i magazinima (N.S. Nedeljnik, Vojvodina, Kibic Fenster). Trenutno radi za foto agenciju Zoom press.

"Inspirisan osećajem topline dodira tela želeo sam da istaknem lepotu i snagu tela koristeći se bojom i linijom. Obline koje izranjaju iz mraka prizivaju da budu dotaknute. Bez dodira telo je bez života, dodir ga budi, udahnuje mu život, snagu naglašava vatrena boja a lepotu i gipkost meka linija toplog svetla".

Fotografije: ©Branko Stojanović

MILOŠ NEŠIĆ

U Centru za kulturnu dekontaminaciju u organizaciji fotografske radionice Kaleidoskop, otvorena je 1. novembra 2001. godine izložba dva studenta Praške Akademije FAMU pod zajedničkim nazivom "Snovi". Fotografije su snimljene priručno napravljenom "camerom obscurum" kao jedna od vežbi treće godine studija fotografije. Uz njihove biografije objavljujemo i skraćenu verziju teksta profesora Valtera Bergmosera (vanrednog profesora iz Nemačke na FAMU, katedra fotografije) koji je i vodio ovu vežbu.

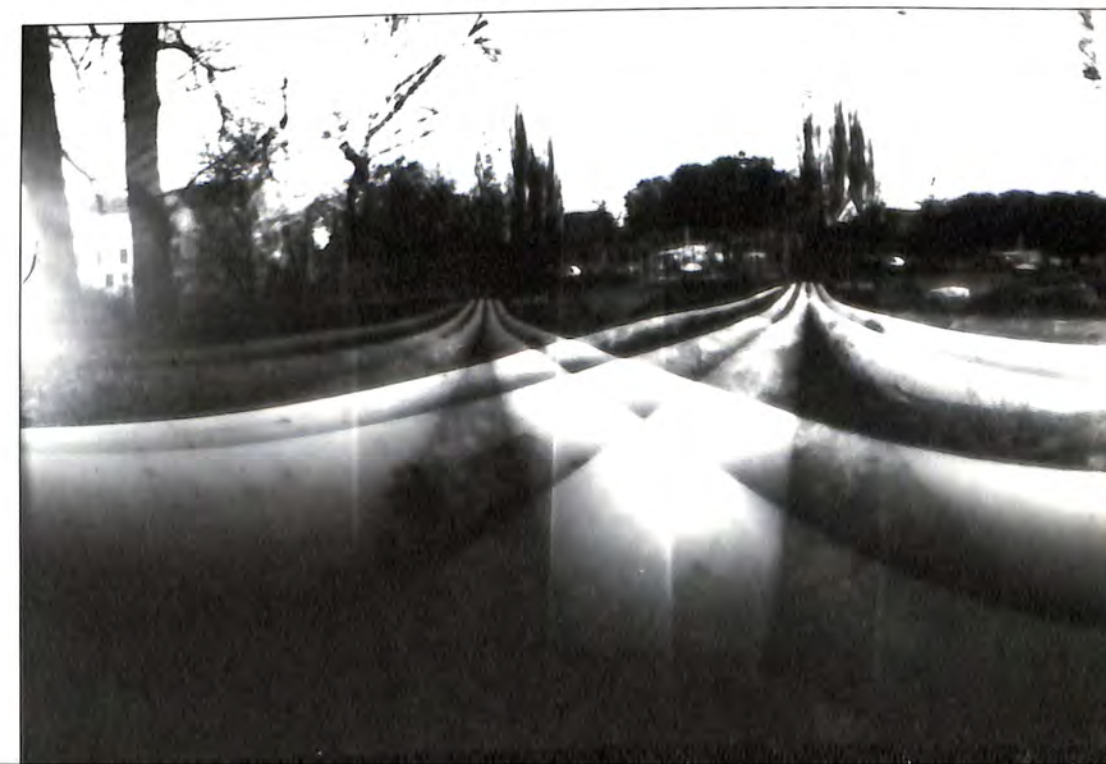
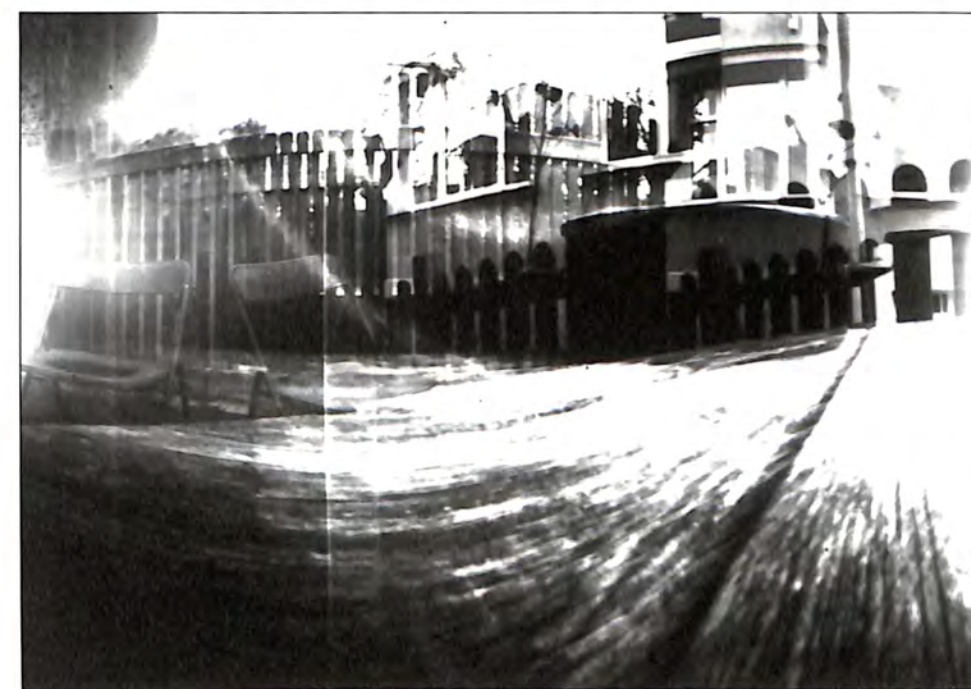
Fotografije Miloša Nešića i Jasne Klanšičar su fotografije u "stvaranju" ili na putu da budu dovršene. Zgrade, trotoari, ograde i mnoštvo fragmentarnih impresija grada samo se naslućuju. Da biste pronikli u njihove fotografije potrebno je zastati i osmotriti ih. Za poimanje je potrebno vreme kao što je i tehnicu potrebno vreme, duge ekspozicije, da bi fotografije bile snimljene. One nisu nastale u deliću sekunde, niti se mogu razumeti u deliću sekunde. Ni jednom od autora nije bila dovoljna obična kamera sa rupom veličine čiode. Jasna je svoju prepravila na kameru sa dve rupe i višestrukom ekspozicijom, dok je Miloš u svojoj kameri koristio više od jednog komada filma, čak šta više obložio je filmom. Jasna je svoju napravila od kartona a Miloš se poslužio "ready-made" telom, tj. limenim lončićem!"

"SNOVI" - Miloš Nešić

"Dva snimka, isti motiv, ista pozicija, isti trenutak a ipak apsolutno različit svet. Miloš je majstor varijacija - mali snimci predstavljaju sličnost, veliki su stvarnost i činjenica. U toj dvojnosti možemo osetiti život. Sa jedne strane, to su snovi, obrisi se samo naslućuju, dok sa druge strane, sve izgleda jasno i tačno, toliko da postaje gotovo apstraktno. Sa jedne strane, mi sanjamo, a sa druge strane, moramo da živimo. Zapravo ceo život je u suprotnostima a takođe i njegovi snimci."

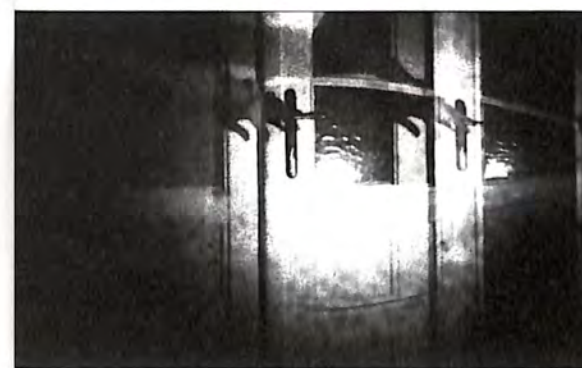
Fotografije: ©Miloš Nešić

JASNA KLANŠIČAR

"OSTVARENJE SNA" - Jasna Klanšičar

"Fotografije Jasne Klanšičar su ili snimljene jedna preko druge ili u jednom trenutku, ali to nisu dve fotografije - to je celina dve preklapljene fotografije. Stvarnost se naslućuje. Njene fotografije deluju kao jedinstvena fotografija, kao jedinstvena istina nečeg novog i tako korak po korak, snimak po snimak. One nude viđenje, nude san. Ja mogu gledati i sanjati na njen način ili ne gledati. To je njen način viđenja i ja ga shvatam kao njen izraz."

Jasna Klanšičar je rođena 1973. godine u Ljubljani, Slovenija. 1991. godine je završila srednju školu za Dizajn i Fotografiju. Trenutno je student fotografije na FAMU u Pragu. Grupne izložbe: 1994. god. u Ljubljani, galerija Škuc sa projektom "Tu smo", 1998. god. u Amsterdamu, Artoteek Oost sa projektom "L-Connexions" i 2001. god. u Ljubljani u Jakopičevoj galeriji - "Akt u Sloveniji III". Ostvarila i dve samostalne izložbe, 1993. god. u Berlinu, Kultur Brauere i Ljubljani u galeriji Kapelica.

Miloš Nešić je rođen 1979. godine u Beogradu. Završio je srednju trgovačku školu u Beogradu. Njegov prvi kontakt sa fotografijom je vezan za foto klub "Šumice" a od 1999. godine je student fotografije na Akademiji za Film i Televiziju (FAMU) u Pragu, Češka Republika. Učestvovao na više grupnih izložbi u Jugoslaviji i Češkoj i realizovao dve samostalne: u Srečnoj Galeriji SKC-a 2001. godine pod nazivom "Gde je moj Matrix" i u KUD-u "France Prešern" 2001. godine sa ovde prikazanim radovima snimljenim camerom obscurum pod nazivom "Dreams".

Fotografije: ©Jasna Klanšičar

IVAN PETROVIĆ

"Uvek su me privlačila putovanja vozom zbog prirode okruženja i organizovanosti prostora, gde se javno približava privatnom, i gde privatnost pojedinca na karakterističan način postaje neka vrsta javnog panoa, slika i ogledalo našeg ponašanja i okruženja. Danski kraljevski voz je naslov serije fotografija koja je nastala u periodu od 1997. do 1998. godine na relaciji Beograd - Kruševac."

Fotografije: ©Ivan Petrović

Ivan Petrović je rođen u Kruševcu, 1973. godine. Apsolvent je na katedri fotografije Akademije umetnosti "Braća Karić", u klasi profesora Milana Aleksića. Do sada je realizovao tri samostalne izložbe:
 - 1998. godine Kruševac, galerija "Kuća Simić"
 - 2000. godine Beograd, galerija "19 stepenika", "Deponija"
 - 2001. godine Beograd, galerija SKC-a, "Vitak 1999".
 U oktobru 2001. godine je otvorena zajednička izložba Ivana Petrovića i Olivere Milanović u galeriji "Kuća Simić" u Kruševcu.

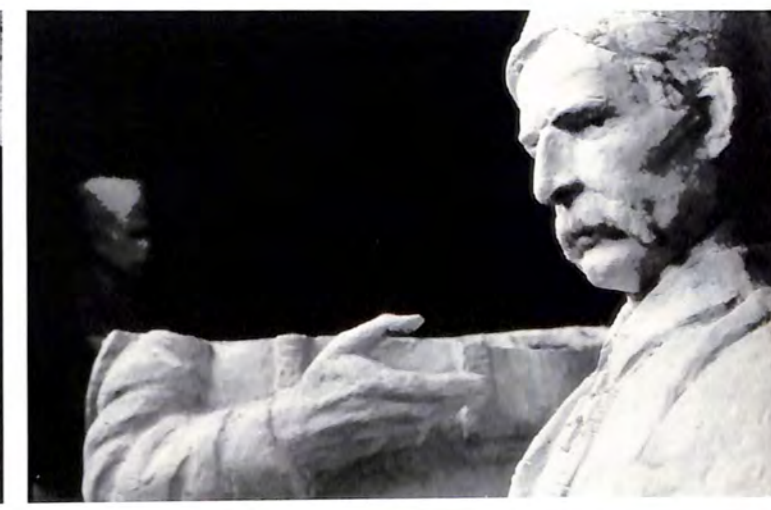
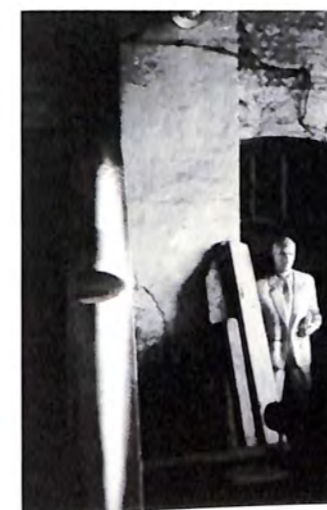
ANA TRNINIĆ

Rođena je 1978. godine u Beogradu. Završila je Srednju grafičku školu, smer fotografije, kod profesora Dragoljuba Tošića. Trenutno je student IV godine Fakulteta primenjenih umetnosti, odseka fotografije u klasi prof. Branimira Karanovića. Izlagala je na više grupnih izložbi. Septembra ove godine realizovala prvu autorsku izložbu pod nazivom "Hleb", koja je rađena u okviru Centra za stvaralaštvo mladih, sa koordinatorom foto radionice, Gorankom Matić.

"Dosadašnji rad uglavnom se zasniva na dokumentarnoj fotografiji, gde na autentičan način pokušavam da istražim prostore, ambijente, kao i psihologiju ljudi koji deluju u tim okvirima. Ovaj projekat predstavlja nastanak spomenika Marka Miljanova, rad vajara Ota Loga. Rad obuhvata ceo proces izrade od vajarskog do livačkog dela. Međutim, akcenat je više na samoj skulpturi i uslovno rečeno, na tome, kako se ona ponaša u različitim trenucima i različitim prostorima. Na neki način ponovo oživljava i ponovo se rađa iz sebe same. Tokom procesa menja svoj karakter kao živo biće".

Fotografije: ©Ana Trninić

DUBRAVKA LAZIĆ

Rođena je 10.04.1974. godine u Novom Sadu. Diplomirala je na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, osek slikarstva (klasa prof. J Radidžić) 1997. godine.

Magistrirala je na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beogradu, u klasi prof. Branimira Karanovića, 15.12.2000. godine.

Asistent je na Akademiji umetnosti od 1998. godine za predmet Fotografija.

Samostalne izložbe:

- "Fotografije na staklu", Galerija "Hol", A.U. Novi Sad, 1998.
- "Foto priča", Duda i Mileta, Galerija Multimedia Arts, Novi Sad, 2000.
- Magistarska izložba "Makro fotografije-tekstura reptilske kože", FPU Beograd, 2000. Galerija Multimedia Arts, 2001.
- "Makro prikazi reptila", Galerija grafički kolektiv, Beograd, 2001.

"Ova serija fotografija zasniva se na makro snimanju životinjskih tekstura koje nas okružuju. Cilj je bio da približim ljudskom oku fascinanciju životinjskog sveta, bogatstvo njegovih boja, oblika i tekstura. Želela sam da približim taj svet, a opet, da ga u isto vreme udaljim od posmatrača, jer kada posmatrač više nije u stanju da otkrije originalno poreklo snimljenog objekta, snimak dobija potpuno nov umetnički aspekt. Ta čulna "prisustost" čini visoku estetsku draž u svetu organskih oblika, koju čovek najčešće ne primećuje".

Fotografije: ©Dubravka Lazić

MAJA JANEVSKA

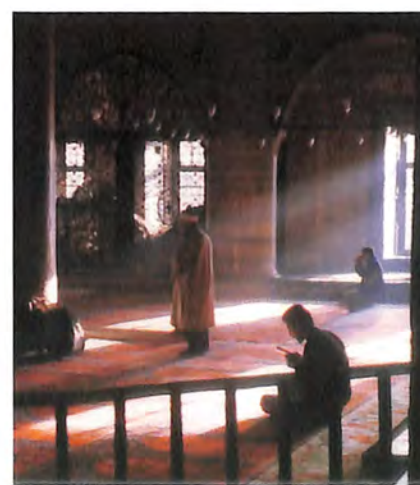
Rođena je 1976 god. u Skoplju. Fotografijom se bavi takoreći od malih nogu, jer je odrastala uz oca Živka, vrsnog makedonskog fotografa. Apsolvent je Arhitektonskog fakulteta.

Učestvovala je na izložbama fotografije i dijapozitiva "Dani makedonske fotografije", koje su održavane od 1996. do 1999. godine u Velesu, Strumici, Štipu i Bitolju, gde je dobila prvu nagradu za kolekciju dijapozitiva i treću nagradu za fotografije.

Izlagala je na izložbi fotografija "Fotomagi" u januaru 2000. godine, i u okviru Bijenala studenata arhitekture (BISTA). Maja iste godine objavljuje svoju prvu novinsku reportažu u nedeljniku "Forum" o prvoj operaciji na otvorenom srcu u Makedoniji, koju je izveo makedonski hirurg dr Žan Mitrev.

Fotografijom se profesionalno bavi od marta 2000. godine počinje kao fotoreporter u dnevnom listu "Nova Makedonija", da bi zatim isti posao nastavila u najtiražnijem makedonskom listu "Dnevnik".

"Posao fotoreportera dnevnog lista traži dinamiku i raznovrsne teme, koje često nisu obične priče iz života. Na ovim fotografijama je subjekt-čovek: u starom zanatu, u religioznom banalnom zanosu, u nepostojećem ambijentu, u zamišljenoj ulozi, u momentu dešavanja neke druge radnje. Ja ga ne ocenjujem, niti mu presuđujem, samo pokušavam da ga ovekovečim na negativu. Nekad mi uspe."

Fotografije: ©Maja Janevska

Digital Kis System

DKS je digitalna mini laboratorija koja Vam omogućava jednostavnu, brzu i kvalitetnu izradu fotografija do formata 24x30 cm, bilo da je to negativ, slajd, APS film, ili floppy disk, cd, zip... Zadržava 1.200 fotografija u memoriji sa mogućnošću izbora prioriteta pri izradi. Posедуje veliki broj gotovih aplikacija za izradu ukrasnih ramova, kalendara, vizit karti itd. Cena ove mašine je veoma pristupačna.

MI SMO TIM KIS-a KOJI VAM STOJI NA RASPOLAGANJU ZA SVE INFORMACIJE

POD

AKS 32 FP

Mašina za automatsko razvijanje filmova: 135, APS 110, 120, 220 i 126 sa brzinom od 32 filma/sat

AKS 300 II

Automatska i jednostavna za rukovanje ova mini laboratorija Vam omogućava izradu fotografija 10x15 cm i index printa, sa 135 negativ ili APS filmom sa brzinom od 300 fotografija/sat

AKS 1000 ZE

Analogna mini laboratorija sa automatskim zumom i visokim performansama omogućava Vam izradu fotografija do formata 25x38 cm. Kapacitet je 1250 fotografija/sat formata 10x15 cm.

Photo Distribucija i Oprema d.o.o. E-mail: pdo@eunet.yu Tel. 99 393 497 458 787
Novi Sad - Jugoslavija Tel. 063 58 76 07
063 50 90 80 Servis: 063 76 41 91
063 51 99 16 063 80 53 294

KIS A member of the Photo-Me International Plc Group of Companies
2110, avenue du General de Gaulle 38130 ECHIROLLES FRANCE
www.kis.fr E-mail: info@kis.fr

Photo-Me Group

V. Jehlička,
Srpska poljska kuhinja. Iz
časopisa "Svetozor", br.
27, Prag, 1913.

Podaci o fotografijama iz nekoliko zanimljivih izdanja iz 1913. godine, neobrađivanih u našoj literaturi, otkrivaju imena do sada nepoznatih autora i ocrtavaju obrise njihovih biografija.

Češki fotografi u Srbiji i Crnoj Gori u toku Balkanskih ratova

Prilikom istraživanja za projekt Fotografija kod Srba i Crnogoraca, došli smo do novih, do sada malo poznatih, i neobrađivanih izvora o jednom segmentu fotografije na tlu Srbije i Crne Gore u vreme Balkanskih ratova. Naime, ispitujući građu u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti (uz zahvalnost za pomoć bibliografu gospođi Mileni Marković) uspeali smo da dođemo do tri neobične knjižice ovih naslova: "Za slobodu" (I); "Onam' onamo" (II), i "Sve za obraz" (III). Reč je o seriji knjižica sa zajedničkim

nadnaslovom "Slike iz Balkanskog rata", izdavač i štampar je učiteljsko društvo "Natošević" iz Novog Sada. Na prvoj i trećoj knjižici uz naslov stoji godina 1912-1913, što bi se moglo prihvatiti i kao godina izdanja. Osim preciznih legendi drugih podataka nema. Nedugo zatim novi kontakt naveo nas je na još jedan trag. Naime, povodom našeg angažovanja da za Enciklopediju Crne Gore napišemo odrednice o fotografima i fotografiji na tlu te Republike, pomogao nam je filmski reditelj i istaknuti autor dokumentarnih filmova gospodin Gojko Kastratović, pozajmicom kompleta starog praškog ilustrovanog časopisa "Svetozor", prepunog reprodukcija iz Balkanskih ratova. Časopis je ukoričen, sadrži brojeve od 27-52, izdate između jula i decembra 1913. godine. I, gle, čudne koincidencije! - U "Svetozoru" se našao niz replika, gotovo polovina onih istih radova koji se nalaze i u novosadskim knjižicama. Interesantno je što je detaljno upoređivanje jednih i drugih otisaka pokazalo da je reč o potpuno istim klišei. Nije moguće utvrditi šta je čemu prethodilo, ali su po svemu sudeći klišei najpre otisnuti u češkom listu a zatim su, dospeli u Novi Sad. Ono što je sada značajno, jeste da su u

"Svetozoru" gotovo sve fotografije autorski identifikovane, i na taj način mi uspevamo da razrešimo većinu nepoznanica ne samo u pomenuta tri novosadska izdanja već i da ukažemo na imena autora mnogih foto-reprodukcija koje su već od ranije objavljivane u srpskoj i crnogorskoj istoriografiji. U časopisu "Svetozor" osnovu čine ratne fotografije snimljene na tlu Srbije, Crne Gore, Bugarske i Albanije. Fotografije su sadržinom pretežno autentični dokumentarni snimci, dok se kod jednog manjeg broja primećuje vrlo izražen retuš, doctavanje likova i nedovoljno jasnih linija objekata. Pored toga treba istaći dva snimka Beograda iz vazduha, važna već i zbog činjenice da naša istoriografija pominje vazдушna snimanja Beograda tek od 1915. godine, a ovde je reč o jeseni 1913. godine. U to vreme su aero snimanja bila vrlo retka, ne samo neuobičajena već i teško izvodljiva. Reč je o snimcima "Pogled na Narodno pozorište i Upravu fondova", i "Pogled na Kalemegdan u pravcu Zemuna". To su, bez sumnje, vrlo retki rani snimci (da li do sad uopšte poznati?) Beograda iz vazduha.

Rihlik, Crnogorski opadni top spreman za paljbu. Iz časopisa "Svetozor", br. 35, Prag, 1913.

Ko su fotografi?

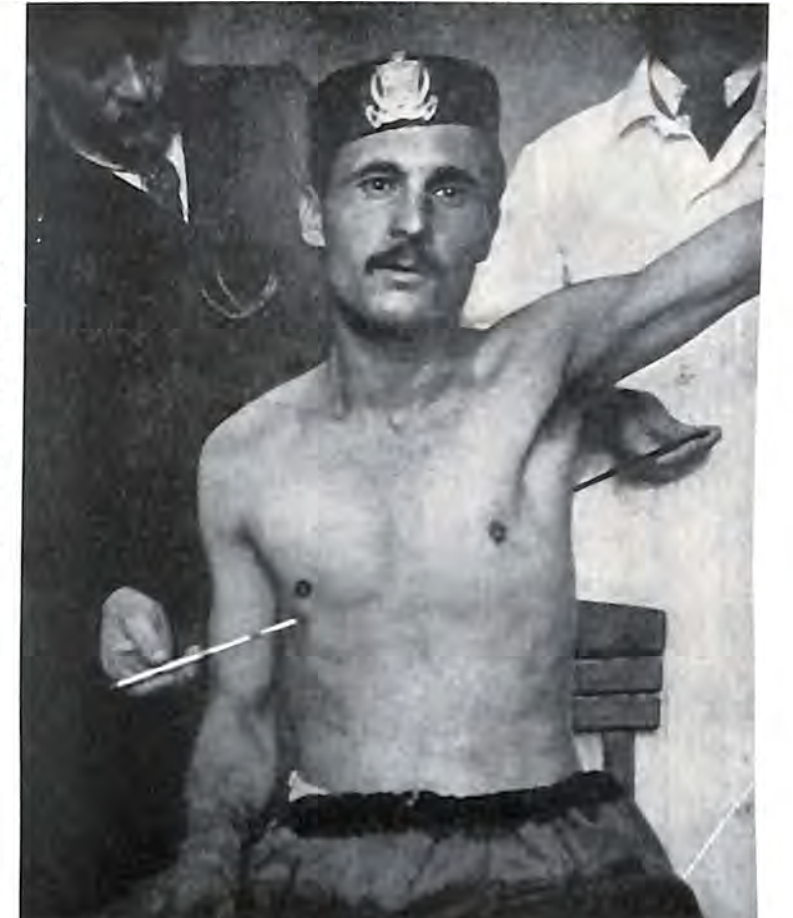
Zanimljivo je, autori većine (od 99) ispitivanih fotografija u "Svetozoru" su češki vojni lekari koji su kao članovi dobrovoljne lekarske misije boravili uglavnom u Crnoj Gori i delimično u Srbiji u toku Balkanskih ratova. Na njihovim fotografijama su različiti motivi ali pretežno ratni prizori, vojnički bivaci, razrušena naselja, ranjenici ili zarobljenici. Postoji izvestan broj vrlo dramatičnih snimaka iz direktnih ratnih dejstava, ili iz sanitetskog zbrinjavanja ranjenika, a među njima su i neke antologijske fotografije kao što je ona sa ranjenim Mitrom Lakovićem-Drekalovićem koji je ne samo hrabro već i osmehnut, poput antičkog heroja, podnosio ono što se jedva može zamisliti. Ta fotografija, na žalost, nije potpisana.

Na mnogim fotografijama je i kralj Nikola, zatim članovi njegove porodice u obilasku ranjenika, i susreti njegovih sinova, Mirka i Petra, sa borcima, pa čak i u razgovoru sa zarobljenicima. Autori fotografija su šest Čeha, od kojih su petorica lekari, i fotografi amateri, a jedan (F. Pavlik) je, po svemu sudeći, novinar i ratni izveštač. Gledano prema broju objavljenih radova, svrstali smo ih ovim redom. Dr Vladimir Jehlička, član češke lekarske misije, najpre stacioniran u Bugarskoj (vojna bolnica nalazila se u gimnaziji u Plovidivu), a od 1913. dobrovoljac u srpskoj vojsci. Po svemu sudeći, njegova lekarska i fotografska akcija u Bugarskoj se odvijala kratko. Već sredinom leta 1913. sudeći po sadržajima fotografija, fotografisao je pozicije srpske vojske pred Drinopoljem, zemunice, prednje srpske baterije; zatim poljsku kuhinju, i vojsku pred napad. Uz ratne, kamerom je zabeležio i razne prizore u radu svoje medicinske ekipe, prvu pomoć na bojištu,

operacije pod otvorenim nebom, i dr. Naslovi nekih fotografija upućuju na žanr-sadržaje: Čistač cipela; Istovar opanaka za vojsku; Srpska poljska kuhinja; Turkinje u turskoj četvrti Plovidiva, i dr. Dobro se snalazi i u enterijeru, sa raspoloživom dnevnom svetlošću (Unutrašnjost džamije), a u nuždi je koristio i magnezijumsku rasvetu. Uz fotografije redovnog formata (odnosa stranica 3:5) snimao je i panoramske fotografije (drugi u srpskoj fotografiji, posle Samsona Černova), i zaista je umeo da taj izduženi format upotrebi na odgovarajućim motivima. Jehlička je vrlo dobar fotograf. Mada amater, on ima odlično oko da zapazi i istakne najvažniji detalj u prizoru.

Dr Rihlik (Rychlik), nepoznatog imena, bio je šef češke lekarske misije u Crnoj Gori. Dosta je snimao, uz to na raznim mestima. Očito je da je vrlo pokretan, a sudeći po sadržajima fotografija često se nalazio uz vojsku jer snima na položajima, tokom opsade Bardanjolta i Skadra, prelaza reke Kir i dr. Vrlo dobre fotografije su Grobovi crnogorskih vojnika na Bardanjoltu; Prinčević Mirko i Danilo na brodu na Skadarskom jezeru; Opsadni top spreman za paljbu, itd. Za razliku od drugih, pretežno registriativnih snimatelja, ovaj fotograf se (uz Jehličku), najviše približava adekvatnom izrazu ratne fotografije. Dr Nehiba (Nechiba), takođe nepoznatog imena, beleži razne događaje, ali pretežno uspomenske, vezane za lekare iz ekspedicije. Na njegovim fotografijama prepoznajemo i ostale članove ekspedicije, i neke od lekara-fotografa: npr. Rihlika, Černog i Merhauta. Na jednoj seriji od više fotografija pokazuje scene sa ratnog broda na Skadarskom jezeru.

Nepoznati fotograf (V. Jehlička), Srpski vojni inženjeri. Iz knjige "Sve za obraz", Novi Sad, 1913.

Nepoznati fotograf, Potporučnik Mitar Laković Drekalović, Kuč, ranjen pri junačkom jurišu na Dečiću, 27. septembra 1913. Iz knjige "Onam' onamo", Novi Sad, 1913.

Dug potomaka

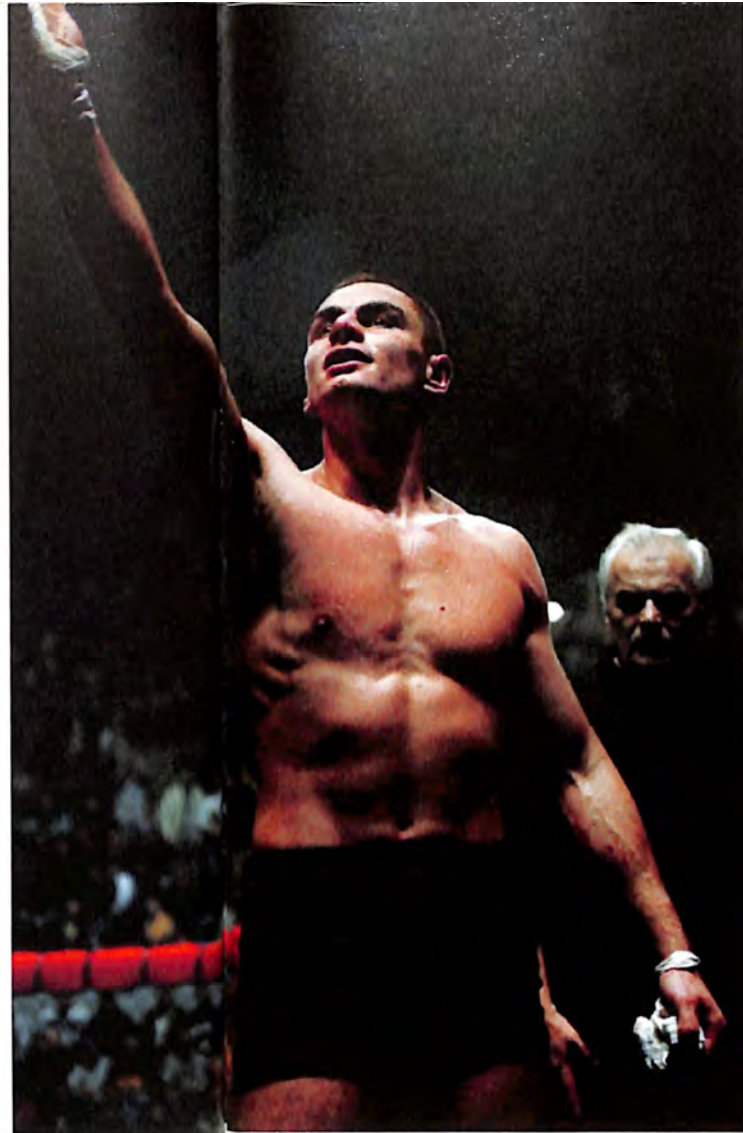
Dr Kvetoslav Merhaut (Merhaut) je takođe pripadnik iste ekspedicije. Od ukupnog broja fotografija njegovih je samo devet, a na njima su pretežno slike atmosfere posle osvajanja Skadra: Dolazak crnogorske vojske u Bar; Dolazak kralja Nikole pred palatu; Predaja zastave; Kneginja i princeze obilaze ranjenike, i Dolazak u manastir. Dr Vratislav Černi (Černy) je, izgleda, boravio kratko u Crnoj Gori i to, po svemu sudeći, samo kao posetilac lekarske misije. Snimao je fotografije na položajima vojske u Baru i u Skadru. Ima samo deset fotografija pretežno vezanih za Bar i događaje u pristaništu, i neke žanrske (npr. izvrsna je slika Tri brata Bratonožića).

Poslednji, Franc Pavlik, je jedini profesionalac u grupi. Po svemu sudeći je bio dopisnik čeških i nekih nemačkih listova, a da li i član lekarske ekipe, ili možda ratni dobrovoljac, ne zna se. Pavlik je već ranije boravio u Srbiji, prilikom prvog dolaska Petra Karađorđevića posle dvorskog prevrata, 1903. Pavlik je fotografisao fijaker sa naslednikom srpskog prestola ispred zgrade železničke stanice u Beogradu, 1903, i ta fotografija je sačuvana u Istorijskom muzeju Srbije.

Otkriće pomenutih izdanja, i odgonetanje foto-reprodukcija u njima, od značaja je zato jer je to do danas malo poznat materijal iz Balkanskih ratova. Neke od fotografija su već reprodukovane, ali nije se znalo ko su njihovi autori. Katkada su neka imena navođena, ali netačno, jer su fotografije pripisivane domaćim fotografima. Upoređenjem materijala u pomenutim izdanjima, i našim strpljivim istraživanjem, ne samo da su sada poznata imena autora već se doneke ocrtavaju i obrisi njihovih biografija.

Za jednog od tada prisutnih vojnih lekara u Srbiji, profesora Jedličku, u "Svetozoru" (br 42, 1913) stoji da će, po završetku rata, jedna ulica u Beogradu dobiti njegovo ime. Eto, ulice nema, ali neka bar ovaj napis s poštovanjem podseti na češke fotografe amatere, vojne lekare, i brojno drugo češko medicinsko osoblje u Srbiji i Crnoj Gori, 1913. Bar toliko smo dužni tim plemenitim ljudima koji su ostavili miran život u svojoj zemlji da bi pomogli srpskim i crnogorskim borcima u vrlo teškim trenucima. Još i više, uz to su ostvarili i fotografska svedočanstva neprocenjive vrednosti.

Goran Malić

Tanja Valič najčešće fotografše sa Minoltom 7000i i tri zoom objektivu AF 20-35 mm, 35-105 mm i 75-210 mm ali se nada da će uskoro preći na omiljeni Nikon F5.

Fotografije: ©Tanja Valič

Tanja Valič | Dinamične priče

Kao fotoreporter dnevnog lista, Tanja Valič uvek nalazi način i povod da bude na nekom uzbudljivom dešavanju, punom energije, napetosti, radosti i strasti

Kako to obično biva ("sa nama fotografima") Tanja Valič je još od malih nogu često nosila fotoaparatus sa sobom i fotografisala svoje prijatelje i okruženje ali je čuvene 1996. godine za vreme protesta odlučila da uzme stvar u svoje ruke i prokaže na svoj način šta se to zaista dešava na ulici i sa nama svima uopšte. Činilo joj se da ljudi u novinama ne prikazuju pravo lice realnosti i poželega je da i ona učestvuje u stvaranju istorije. Počinje da radi u dnevnom listu "Demokratija" i već od samog početka gura se u prve redove, upada u najrazličitije situacije (često i vrlo opasne), da bi iz samog središta događaja prenela atmosferu i napeta lica učesnika. Verovatno zbog svoje neposredne prirode i velike doze hrabrosti (neko bi to nazvao ludosti!), vrlo brzo se našla u najvažnijim događajima naše političke scene. Takođe, pravi zanimljivu reportažu u utrobi podmornice, za mnoge od nas, o nepoznatom životu ispod nivoa mora, prati svojim fotoaparatom snimanje Kusturićinog filma "Crna mačka, beli mačor", itd. Iako je njena redakcija nije slala na sve te zadatke, jer bila je tekpočetnik, ona je uvek našla načina da se priključi kolegama na terenu i da donese aktuelne i zanimljive reportaže. Neprestano "upada" iz situacije u situaciju i zbog svoje produktivnosti i velike angažovanosti brzo kreira svoj fotografski pristup i neprestano poboljšava kvalitet svojih fotografija. Najčešće fotografše sa Minoltom 7000i i tri zum objektivu AF 20-35 mm, 35-100 mm i 75-210 mm, ali se nada da će uskoro preći na omiljeni Nikon F5. Iako nikada nije završila fotografsku školu, pa čak ni fotografski kurs (ima samo završen Biološki

fakultet, kako je to Tanja rekla!), reporterske gene vuče još od svog dede koji je bio predratni novinar i osnovao list pod nazivom "Narod" a uz to još je bio član demokratske stranke. Na Tanju je njegov rad veoma uticao i postavio ju je za naslednika njegovog dela. Godine 1999. prelazi u list "Danas" gde postaje i urednik fotografije i u skladu sa koncepcijom novina u svom fotografskom radu pretežno dokumentuje našu političku scenu koja, kako sama kaže, ne daje mnogo prostora za kreativno razvijanje ali ona uvek nalazi način i povod da bude u nekom uzbudljivom dešavanju punom energije, napetosti, radosti i strasti. Tako su nastale i ove fotografije koje objavljujemo. Boks, ultimate fight, koncerti, sve je to jedna velika pozornica sa raznobojnim reflektorima koji obasjavaju zgrčena, euforična lica aktera i posmatrača. Borba kao suština života, kao suština Tanjinog pristupa fotografiji i svetu oko nje simbolično se ponavlja u njenim,

temama, kadrovima sa "prve linije", intenzivnim bojama,... Boriti se znači živeti i opstati, misliti i komentarisati, videti i prikazati. Svoj pristup Tanja je vrlo uspešno primenila na radu jedne od najvažnijih priča-a to je priča o domu za decu ometenu u razvoju u Stamnici, realizovanu u novembru 2000. godine za koju joj je dodeljena prva nagrada za kolekciju na YU Pres Foto-u. Ovu potresnu i tragičnu priču radila je za Ministarstvo za socijalna pitanja koje je upotrebilo fotografije za socijalnu kampanju o domu, što je rezultiralo poboljšanju standarda života dece na koje smo svi mi, kao društvo, zaboravili. Od decembra meseca radi kao urednik fotografije u novom dnevnom listu "Nacional" u kojem ćemo pratiti dalji razvoj ove mlade tridesetogodišnje Beograđanke koja će sigurno sa svojim konstantno povišenim nivoom adrenalina u krvi nastaviti da kreira uzbudljive i dinamične priče.

I.B.

Venčanja pod Bagdalom

Svadbarske svečanosti u Kruševcu gotovo se ne mogu zamisliti bez prisustva fotografa Momira Cvetkovića i njegove supruge Lidije, jer Kruševljani uglavnom njih zovu da fotografijama ovekoveče ovu vrstu svetkovina.

Ko u Kruševcu drži do tradicije i dobre porodične fotografije, taj u svom imeniku sigurno ima adresu Momira Cvetkovića, fotografa iz ovog grada. Ta adresa je posebno važna za one koji spremaju velika svadbarska veselja, a žele da im taj važan životni događaj ovekoveči fotograf koji je, po opštem mišljenju, u ovom poslu najbolji. Uostalom, Momir Cvetković svoje usluge ne nudi, njega traže-ima čak zakazana snimanja za iduću godinu...

Kako se to ovaj 35-godišnji fotograf nametnuo svojim sugrađanima, iako u ovom gradu nema svoju klasičnu fotografsku radnju, a fotografije radi u drugim laboratorijama?

"Poverenje smo zajednički gradili, jer ja mojim mušterijama uvek kažem šta hoću i šta neću", naglašava Momir. "Hoću, pre svega, da svi na mojim fotografijama izgledaju što prirodnije, ne volim na fotografijama ukočenost i izveštačenost. Valjda su to odmah svi videli, i stoga nikad nisam imao potrebu za nekom reklamom, ljudi me jednostavno zovu..."

A na te pozive Momir uvek odlazi sa suprugom Lidijom. Pre snimanja svadbenog veselja i venčanja, prisno razgovaraju sa mladencima: ona sa mladom, on sa mladoženjom. Snimanje se zatim odvija bez uzbuđenja i napetosti, što se jasno primećuje i na fotografijama.

Sam način snimanja je neobičan: bračni par Cvetković sa sobom obično nosi dve tri pozadine i reflektujuću površinu, ali bez rasvete! Vole da koriste prirodno svetlo, dopunjeno blicem i reflektujućom površinom. Time dočaravaju atmosferu studijskog snimka, uz postojeću pozadinu, koristeći difuzni filter ili usmereno svetlo za "omekšavanje" i pozadine i likova.

Na isti način snimaju i kompletan ceremonijal venčanja u enterijeru: nastoje da koriste postojeće svetlo, uz dosvetljavanje sa blicem. Supruga obično tada snima detalje sa ceremonije, a Momir "lovi" goste u njihovom prirodnom ponašanju, da bi portreti imali onu

spontanost, kakva je na ovim svečanostima. Zato je Momir Cvetković najtraženiji fotograf u Kruševcu, zato se kod njega mesecima unapred zakazuju svadbarska snimanja. Svi će vam u Kruševcu reći da kvalitet fotografija ovog fotografskog bračnog para najbolje odslikava atmosferu venčanja na svadbama u gradu pod Bagdalom.

Momir Cvetković ističe da je u ovom poslu veoma važno iskustvo: osećaj da se predvidi svaka situacija tokom svećanih ceremonija. Mnogo toga je, kaže, naučio od oca, koji je više od tri decenije imao fotografsku radnju u Gnjilanu. Posebno mu je dragoceno iskustvo sa tehnikom retuširanja crno-belih snimaka. Napominje, da najčešće koristi 20-milimetarske i 50-milimetarske objektive, jer voli širinu i prostor, a samo povremeno koristi zum, najčešće za portrete.

Fotografije: Momir Cvetković

Nijaz Selmanović

Nikon Coolpix 995

Poboljšana verzija Coolpix-a 990, jednog od najprodavanijih digitalnih foto aparata

Nikonov digitalni foto aparat Coolpix 995 predstavlja poboljšanu verziju Coolpix-a 990, jednog od najprodavanijih digitalnih foto aparata u klasi od 3.34 miliona piksela. Rezolucija ovog digitalnog foto aparata ostala je ista kao kod njegovog prethodnika, međutim konstrukciono i upravljački dosta je poboljšan čime se više približio potrebama korisnika, pružajući veće mogućnosti i dajući kvalitetnije snimke.

Dobro dizajniran rukohvat, presvučen gumom, pruža nam identičan osećaj kao kad držimo neki od refleksnih foto aparata, a dvodelno telo koje se okreće za 270 stepeni oko svoje ose omogućava nam snimanje u različitim položajima sa kontrolom slike na TFT LCD monitoru.

Jedna od bitnijih promena je zum objektiv od 4x (8-32 mm odgovara 38-152 mm kod 35 mm foto aparata) za razliku od 3x koji je imao Coolpix 990. Novi zum objektiv daje nam savršenu oštrinu i čistiju sliku zahvaljujući konstrukciji koja sadrži dva asferična sočiva, čime su znatno poboljšane optičke performanse u bilo kojem zum položaju i uklonjena aberacija čak i sa najvećim otvorom blende. Osim toga ovaj objektiv pruža nam mogućnost snimanja i u makro području do 2 cm, a tu je kao i kod njegovog prethodnika veliki izbor originalnih dodatnih konvertera (riblje oko, širokougaonih i tele konvertera) koji povećavaju mogućnosti ovog veoma kvalitetnog zum objektiv. Ako vam ovo nije sve dovoljno tu je i digitalni zum od 4x.

Ugrađeni blic sa vodećim brojem 10 (za ISO100) čiju snagu možemo kontrolisati za

+/-2 EV sa korakom 1/3 EV sada je za razliku od prethodnog Coolpix-a 990 rasklopiv i nalazi se visoko iznad objektiv čime je umanjjen efekat crvenih očiju, smanjena neželjena senka iza objekta koji snimamo i možemo ga koristiti sa konverterima. Mnogi zameraju ovom digitalnom foto aparatu nepostojanje sinhro priključka ili vrućeg kontakta, međutim, on poseduje Nikonov TTL priključak koji sa dodatnim držačem blica SK-900, za koji treba izdvojiti 5.820 din, možemo koristiti bilo koji od široke palete Nikonovih bliceva SB-28DX, SB-28, SB-50, SB-26, SB-25, SB-24, SB-22s itd., imajući pri tome punu kompaktilnost i dajući dobre rezultate bez poteškoća sa određivanjem blic ekspozicije.

Za manje iskusne korisnike, kojima će se rukovanje ovim digitalnim foto aparatom, učiniti komplikovano dovoljno je postaviti točkić na okidaču u položaj A (automatski režim rada) i on će sve elemente za snimanje automatski određivati, a iskusniji i kreativniji korisnici mogu postaviti točkić u položaj M čime se koristi veliki broj dodatnih funkcija. Izbor i podešavanje željenih funkcija je dosta jednostavno. Pritiskom na dugme MENU pojavice se na TFT LCD monitoru meni različitih funkcija, a onda džojstikom biramo i potvrđujemo željenu funkciju. Možemo da memorišemo tri kombinacije različitih funkcija, čime nam je dovoljno da aktiviramo željenu kombinaciju koju smo prethodno memorisali bez potrebe da pretražujemo po meniju čime se skraćuje vreme pripreme za snimanje.

Za pohranjivanje koristi CompactFlash karticu tipa I i II, dok IBM

Coolpix 995 sa dodatnim držačem blica SK-900

Dvodelno telo omogućava nam snimanje u svim položajima

Zadnji deo Coolpix-a 995 sa 1.8 inch-nim TFT LCD monitorom

Microdrive karticu, iako bi je mogao koristiti Nikon ne preporučuje upravo zbog dodatne energije koja je potrebna za ovu karticu, jer opterećuje na taj način bateriju. Nekompresovani TIFF fajl je oko 9 Mb i dovoljan nam je da dobijemo odštampanu fotografiju od oko 20x30 cm sa odličnom oštrinom i kvalitetom; tu su i tri JPEG formata Fine (sa kompresijom 1/4), Normal (sa kompresijom 1/8) i Basic (sa kompresijom 1/16). U Fine JPEG formatu takođe možemo dobiti odlične odštampane fotografije kao i od nekompresovanog fajla. Coolpix 995 je zasigurno najbolji predstavnik u svojoj klasi kada je u pitanju kvalitet dobijene slike, brzina i kapacitet kartice.

Autofokus nije tako brz u poređenju sa

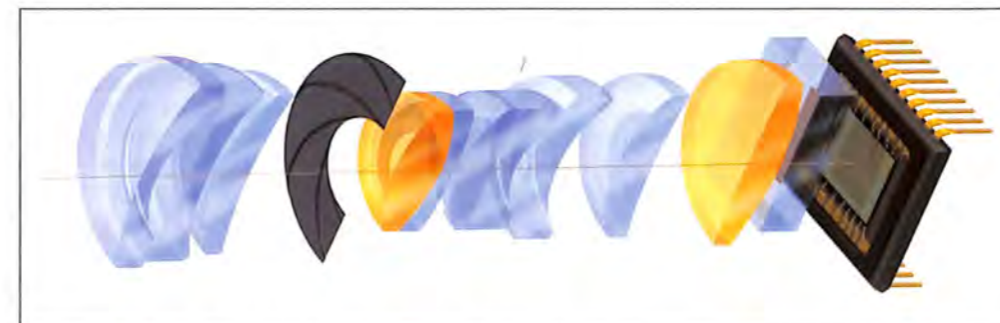
Fotografija je snimljena u maksimalnoj rezoluciji od 2048 x 1536 piksela u TIFF formatu.

film foto aparatima, ali je daleko brži nego kod ostalih digitalnih foto aparata bez izmenljivih objektiv. U manuelnom režimu rada možemo birati pomoću džojstika na leđima između pet autofokusnih polja koji se vide na TFT LCD monitoru. U lošim svetlosnim situacijama i kada imamo problema sa automatskim izoštravanjem na raspolaganju nam je i manuelno izoštravanje.

Ono na čemu bi mu mogli da pozavide i bolji refleksni foto aparati je meranje svet-

Balance. U specifičnim situacijama kad je teško tačno odrediti željeni White Balance koristimo White Balance Bracketing snimajući isti objekat sa tri različite vrednosti.

Kada snimamo sa dužim ekspozicijama u lošim svetlosnim uslovima i postavljenom većom osetljivošću dolazi do pojave tzv. "buke" što odgovara zrnatosti kod filma, jer svetliji pikseli pri dužim ekspozicijama postaju vidljivi i kvare kvalitet dobijene slike. Aktiviranjem Noise Reduction funkcije

Novi zum objektiv sadrži dva asferična sočiva, čime su znatno poboljšane optičke performanse ovog digitalnog foto aparata

la koje može biti matrix, centralno i spot na tački koju smo izoštrili. Matrix merenje meri svetlost na čitavoj površini pomoću 256 segmenata određujući na taj način najbolju ekspoziciju koja zadovoljava u većini situacija. U situacijama kada je teže odrediti tačnu ekspoziciju može se koristiti Bracketing funkcija čime se snima tri ili pet snimaka istog objekta sa različitim ekspozicijama. Podešavanje temperature svetlosti (White Balance) obavlja se automatski ili postavljamo jednu od pet manualnih opcija zavisno od svetlosnih uslova u kojima snimamo, a ako nam to nije dovoljno, možemo sami izmeriti i postaviti željeni White

umanjuje se efekat buke, međutim vreme za snimanje slike na CompactFlash karticu se udvostručuje.

Novina je i dodatno iQUICKi dugme iznad TFT LCD monitora sa kojim možemo pregledati snimljeni materijal u režimu za snimanje bez potrebe za prebacivanje u režim za pregledanje snimljenog materijala čime se postiže veća fleksibilnost.

Za napajanje koristi Li-ion EN-EL1 bateriju na punjenje koja nam omogućava rad od oko 110 min. kada koristimo TFT LCD monitor, a isporučuje se zajedno sa punjačem MH-50. Pored toga dobijate i karticu od

16MB, USB kabal, video kabal, Nikon View 4 softver. Dodatno možete kupiti ako vam je potreban AC adapter koji je ujedno i punjač EH-21, daljinski okidač MC-EC1 i slajd kopir adapter ES-E28 za kopiranje pozitiv i negativ filmova.

Na tržištu digitalnih foto aparata ima i jeftinijih u klasi od 3.34 miliona piksela, ali kvalitet, prilagodljivost i pouzdanost sigurno će zadržati Coolpix 995 na samom vrhu kod zaljubljenika i korisnika digitalne fotografije.

Boris Bjelica

TEHNIČKI PODACI

Tip: Digitalni sa nepromenljivim objektivom
Objektiv: 8-32 mm f/2.6-5.1 (odgovara 38-152 mm kod 35 mm foto aparata) i 4x digitalni zum
Izoštravanje: Pasivni TTL AF sistem sa pet polja automatski ili manualni biranih

Rezolucija: CCD sa 3,34 miliona piksela, 2048x1536 piksela

Monitor: 1.8 inčni (4.5 cm) TFT LCD u boji
Tipovi ekspozicije: Program, promenljivi program, prioritet brzine zatvarača, prioritet otvora blende, manualno

Merenje: 256 zonsko merenje, centralno, spot na svih pet AF polja
Način snimanja slike: HI (TIFF), fine, normal, Basic (JPEG), UXGA, SXGA, XGA, VGA, 3:2, kratak film
Podešavane temperature svetlosti (white balance): Automatsko, pet manualnih opcija, predhodno izmereni i WB bracketing

Brzina zatvarača: 8 sek. do 1/2300 sek. i B
Osetljivost: Automatsko, ISO 100 - 800
Tip kartice za pohranjivanje: CompactFlash tip I i II

Napajanje: Punjiva Li-ion baterija EN-EL1 ili litijumska 2CR5

Dimenzije: 138 x 82 x 40 mm

Težina: 390 g (bez baterija)

Cena: 71.820 din. (sa porezom)

Informacije o prodaji: REFOT B Beograd, Pčinjska 17. tel. 011/ 456-151

Canon EOS 3000N

Već viđen, upakovan pod novim imenom, predstavlja poboljšanje Canonovog najnižeg u klasi refleksnog foto aparata EOS 3000

Od septembra ove godine na tržištu se pojavio novi Canonov, najniži u klasi, refleksni foto aparat EOS 3000N, koji treba da zameni prethodni model EOS 3000. Nova verzija ima nekoliko novina, ali u svemu podseća na Canonov prethodni veoma uspešni medel EOS 500N, koji je tada bio u nešto višoj klasi, a prestao je da se proizvodi pre nekoliko godina.

Canon EOS 3000N ima prepoznatljiv dizajn kao i njegov prethodnik i proizvodi se samo u metalik boji. Glavna odlika ovog amaterskog foto aparata je jednostavno rukovanje koje se obavlja preko točkića na levoj strani. Za manje iskusne korisnike dovoljno je postaviti točkić u položaj potpune automatike ili na jedan od pet programa sa scenama (portret, pejzaž, makro, sport i plus program za snimanje noćnih scena koji je novina kod ovog foto aparata) dobijajući pri tome optimalne rezultate u većini situacija. Ako ste iskusniji i imate kreativniji pristup fotografiji imate mogućnost da birate između P-fleksibilnog programa, Tv-prioritet brzine zatvarača, Av-prioritet otvora blende, M-manuelno, A-DEP-program koji postavlja maksimalnu dubinsku oštrinu na osnovu izmerenih udaljenosti na sva tri autofokusna polja.

Merenje svetlosti vrši se u šest zona, na osnovu čega se određuje prosečna ekspozicija sa dosta tačnim vrednostima, osim u slučajevima kada imamo veće tamnije ili svetlije površine i u kontra svetlu. U takvim slučajevima koristimo AE dugme čime zamrzavamo ekspoziciju i merimo parcijalno samo na centralnom delu površine slike ili postavimo točkić za izbor podešavanja na M čime će takođe meriti svetlost samo na 9.5% centralne površine slike. Parcijalno merenje svetla moguće je samo u P, Tv, Av i M režimu rada.

Novina kod ovog foto aparata u odnosu na prethodni tip bez oznake "N" je i AEB (eng. Auto Exposure Bracketing) kojim možemo snimiti tri snimka sa različitim ekspozicijama sa korakom od 1/2 ili 1 EV

ukoliko sumnjamo da bi izmerena ekspozicija mogla da bude netačna. EX serijom bliceva moguće je E-TTL merenje blic ekspozicije što već nekoliko godina poseduju Canonovi foto aparati u višoj klasi. E-TTL merenje blic ekspozicije na osnovu predbljeska analizira i upoređuje vrednost izmerene ekspozicije ambijentalnog svetla sa reflektovanom svetlošću predbljeska od objekta koji snimamo. Na osnovu tih podataka dobijamo optimalniju ekspoziciju glavnog objekta i bolju izbalansiranost između prednjeg plana i pozadine. Takođe

Displej nam dosta pregledno prikazuje informacije o postavljenim elementima za snimanje

Jednostavnim pomeranjem točkića uključujemo foto aparat i biramo željeni režim rada

Okidač i točkić u neposrednoj blizini omogućavaju nam lagano menjanje postavljenih elemenata za snimanje

Plastični bajonet, karakteristika je najniže klase Canonovih refleksnih foto aparata

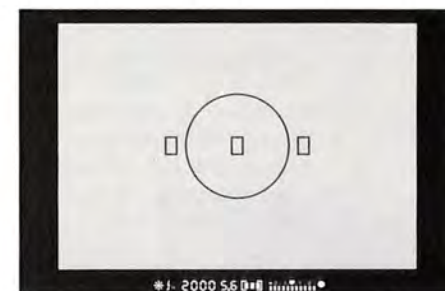
Ova fotografija je snimljena objektivom Canon EF 20-35 f/3.5-4.5 USM. Aparat je postavljen na Av (prioritet otvora blende) sa ekspozicijom f/11 i 1/30. Film je Sensia 200

korišćenje EX serije bliceva nam omogućava i visoku sinhronizaciju do 1/2000 s. Ugrađeni blic na samom foto aparatu omogućava dovoljno dosvetljavanje za manje zahtevne korisnike i automatski će se aktivirati u potpunoj automatiki i u programima za snimanje portreta, makro i noćnih scena.

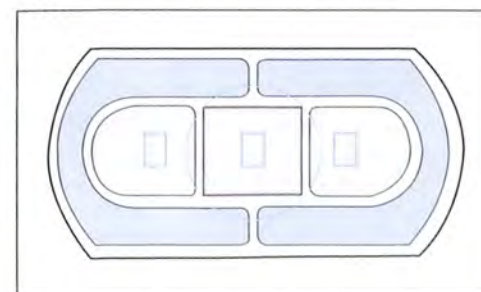
Kada stavite film u foto aparat on će ga automatski premotati na kraj i prilikom snimanja unazad će ga motati, tako da će uvek snimljeni materijal biti u kaseti; i u slučaju da otvorite vrata snimljeni deo filma neće se osvetliti. Izbor transporta filma između pojedinačnog i kontinualnog okidanja takođe zavisi u kojem se režimu rada snima.

Kao i kod naprednijih Canonovih foto aparata moguća je pored automatske selekcije autofokusnih polja i manuelna, između centralnog krstastog senzora i bočnih linearnih senzora, što nam olakšava izoštravanje kada objekat koji snimamo nije u centru. Manuelni izbor autofokusnih polja obavlja se tako što pritisnete dugme za izbor autofokusnih polja, a onda se točki-

ćem kod okidača bira željeno polje. Nažalost, dugme za izbor autofokusnog polja postavljeno je po mom mišljenju na pogrešno mesto, jer nije zgodno držati u isto vreme dugme i okretati točkić. Bilo bi mnogo bolje da se nalazi na suprotnoj strani foto aparata ili pored AE dugmeta. Kada nema dovoljno svetla, nalazi se na samom foto aparatu pomoćno svetlo koje se automatski aktivira i pomaže nam da izoštrimo, ali samo na kraćim udaljenostima.

Vizir sa displejom koji nam pruža sve informacije o postavljenim elementima za snimanje

Merenje svetlosti vrši se u šest zona na osnovu čega se određuje prosečna ekspozicija indentična kao kod prethodne EOS serije 500. Osim automatske selekcije tri autofokusna polja, kao u prethodnoj verziji, moguć je sada i manuelni izbor željenog polja

Ostale funkcije kao što su redukcija crvenih očiju, aktiviranje zvučnog signala, bracketing i višestruka ekspozicija aktiviraju se pritiskom na dugme FUNC i okretanjem točkića dok se strelica na ekranu ne dovede do oznake one funkcije koju želimo da aktiviramo.

Karakteristike ovog foto aparata, jednostavno rukovanje i cena sigurno će zadovoljiti u isto vreme kako one korisnike koji nemaju nameru da se posvećuju samoj tehnici fotografisanja, tako i one amatere koji imaju kraćivniji pristup fotografiji.

Boris Bjelica

TEHNIČKI PODACI

Tip foto aparata:

35 mm autofokusni SLR

Priključak za objektiv:

Canon EF bajonet

Tražilo: pokriva 90%

vidnog polja

Izoštravanje: senzor sa tri AF polja

automatki ili ručno birana

Merni sistem: 6-to zonsko merenje, centralno i parcijalno (9.5% na centralnom delu)

Tipovi ekspozicije: potpuna automatika, P, S, A, M, A-DEP i pet programa sa scenama (portret, pasaž, makro, sport i noćne scene)

Ugrađeni blic: GN 12 (ISO100) pokriva polje objekta do 28 mm

Sinhronizacija blica: 1/90 s (moguća visoka sinhronizacija sa EX serijom bliceva)

Kompezacija ekspozicije: +/-2 sa korakom 1/2

Raspon osetljivosti filma: 25-5000 (DX) i ISO 6 - 6400 (manuelno)

Transport filma: automatsko premotavanje filma sa maksimalnom brzinom od 1 snimka u sekundi, višestruka ekspozicija

Zatvarač: 30 s- 1/2000 s i B

Izvor energije: 2 x litijumska baterija od 3V CR123A/DL123A

Dimenzije: 145 x 92 x 61.9 mm

Težina: 350 g

Cena: oko 250 evra

Foveon 16.8 MB čip

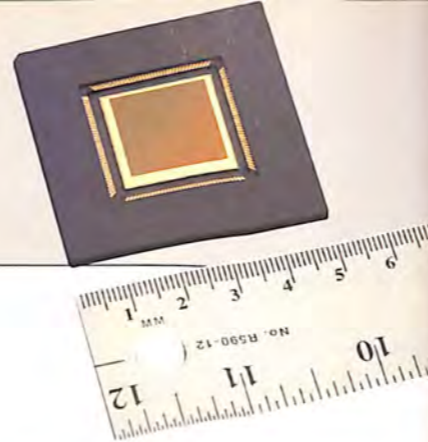
Da li pojava čipova od preko 16 MB znači kraj dominacije filma u fotografiji?

Kompanija FOVEON je prošle godine najavila čip od 16,8 MB a ove godine smo to mogli da vidimo ugrađeno u kameru koja je zajednički projekt FOVEON-a i HASSELBLADA pod imenom DFinity. Predsednici dvaju kompanija Goran Bernhof (Hasselblad) i Carver Mead (Foveon) su se i slikali zajedno sa prototipom ove kamere koju su (za probu) već dobili brojni fotografi čijim su se fotografijama, načinjenim ovom kamerom, mogli diviti i posetioci prošlogodišnje

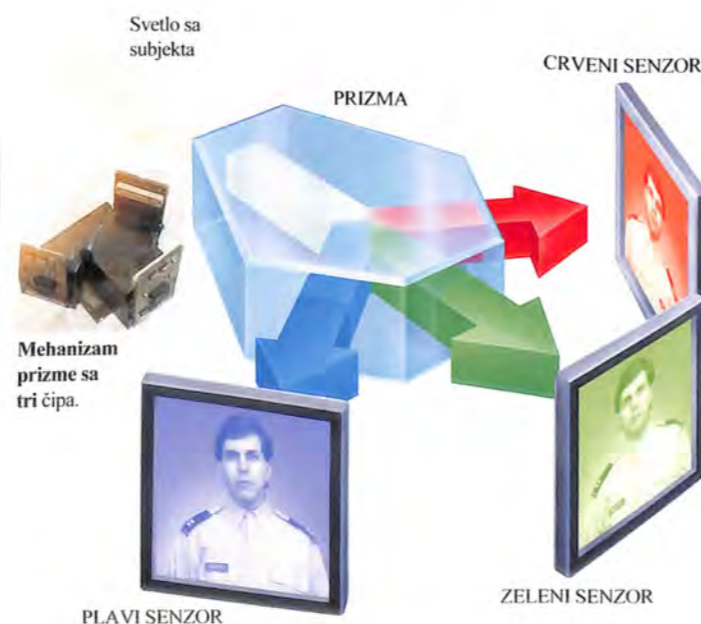
FOTIKINE. Ono što je zanimalo mnogobrojne digitalne fotografe nije, međutim, bila umetnička veština ovih fotografa, već

činjenica da se čak ni na uvećanjima od preko dva metra nije mogla primetiti pikselizacija! Za ovo, nema sumnje treba zahvaliti pre svega gustini i kvalitetu Foveon CMOS čipa koji je korišćen u njihovim kamerama jer on sa svojih 16,8 MB nudi rezoluciju koja je nekoliko puta veća od najboljih digitalnih kamera koje danas postoje ili preko 50 puta jača od digitalnih kamera koje sada dominiraju tržištem. CMOS čip je znatno jeftinije i lakše proizvesti od CCD čipa jer se proizvodi na uobičajenim industrijskim linijama za integrisana elektronska kola na kojima se inače masovno proizvode memorijski i procesorski čipovi dok se kad je o CCD čipovima reč radi o specijalnim proizvodnim linijama koje imaju mali obim proizvodnje pa su CCD čipovi zato i znatno skuplji. Do sada se smatralo i da su CCD čipovi nešto bolji od CMOS čipova kada se radi o registraciji realističkog kolora ali FOVEON tvrdi da njegovi CMOS čipovi odlično hvataju kolor ali, naravno, uz pomoć posebnog mehanizma sa prizmom jer su monohromatski. Ipak, rat između CCD i CMOS čipova se nastavlja jer je KODAK objavio da upravo razvija senzorski čip od 16,6 MB u CCD tehnologiji. Sada je još rano govoriti o kvalitetu ovog čipa ali je sigurno da će po karakteristikama biti blizak (ili možda nešto slabiji) FOVEON-ovom čipu ali ipak nešto skuplji jer je i njegova proizvodnja skuplja kako smo to gore već objasnili.

Zajednički projekat Foveon-a i Hasselblad-a pod imenom DFinity

Već nekoliko godina se među američkim digitalnim fotografima smatra da će pojava čipa od preko 12 MB rezolucije biti kraj masovnoj upotrebi filma u amaterskoj pa i profesionalnoj fotografiji. Skorašnja pojava čipa koji je još veće snage, i što je posebno značajno zbog cene i mogućnosti masovne proizvodnje, u CMOS a ne CCD verziji ukazuje na mogućnost da se film (35 mm sigurno a vrlo verovatno i srednji formati) polako približava svom kraju kao najmasovniji medijum u fotografiji koji, takođe, daje najveću količinu informacija po kvadratnoj jedinici. Foveon tvrdi da njihov čip od 16,8 MB po prvi put daje više informacija nego film od 35 mm po kvadratnoj jedinici! U kojoj je to meri tačno ostaje da se čuje od nezavisnih i pouzdanih istraživača u sledećih nekoliko meseci.

Naravno, ostaje još puno stvari da se reši da bi amateri i profesionalci ovakve kamere masovno koristili. Pre svega, budući da one daju fajlove veličine od 3 MB (JPEG) preko 48 MB (16 bitni TIFF) do 96 MB (32 bitni TIFF) mora se koristiti neki oblik prenosnog medijuma koji će moći da smesti bar 20-tak snimaka ove rezolucije. Čini se da je, možda, IBM na putu da nas snabde takvim medijumom ako je tačno da će njegovi prenosivi Mikrodrav hard diskovi veličine PC kartice koji sada imaju 1 GB uskoro krenuti prema znatno većim kapacitetima (pominju se i Terabajtovi) kako to najavljuje i Tošibin mikro HD od 4 GB. U svakom slučaju već sada je moguće napraviti kameru na bazi gore opisanog čipa sa mikro HD dravjom od 1 do nekoliko GB na koji može da stane od 10 do 80 fotografija visoke rezolucije a, najzad, fotograf može poneti u svojoj torbi nekoliko ovakvih HD diskova. Ostaje samo pitanje ko će prvi izaći sa ovakvom moćnom

digitalnom reporterskom kamerom (da li će FOVEON i KODAK prodavati i same čipove ili će ih koristiti samo za ugradnju u svoje kamere ili kamere svojih kooperanata) na tržište i pokupiti kajmak jer, nema sumnje, velika potreba za ovakvom kamerom postoji čak i pod pretpostavkom da će, na početku, takva kamera koštati preko pet hiljada dolara.

Foveon i Hasselblad kamere sa 16,8 MB čipom, na radost studijskih fotografa, ne moraju da čekaju na dan pojave masivnog prenosivog medija jer se, preko FIRE-WIRE (IEEE 1394) interfeisa/kabla mogu povezati sa prenosnim ili stacionarnim kompjuterom i smeštati snimke na njegovom hard disku od 80 ili 100 GB, koji danas nisu retki posebno u ATA verziji. FOVEON čak proizvodi specijalni ram na koji je kamera pričvršćena i u koji se može umetnuti neki jači lap-top kompjuter za snimanje sa stativa u studiju ili prirodi. Možete zamisliti kako bi u takvoj kombinaciji sjajno radio brzi Apple G4 Titanijum PowerBook sa 15,2 inča velikim i kvalitetnim TFT ekranom u milionima boja i FireWire brzom vezom! FOVEON je razvio i poseban softver za snimanje za MekiToš ili PC operative sisteme koji ima ugrađenu softversku lupu za uoštravanje kao i niz drugih alatki za manipulaciju fotografijom. Očekuje se, naravno, da konačna obrada fotografije bude u PHOTOSHOP-u jer je to, još uvek, najrazvijeniji i najbolji program za ovakvu namenu.

O FOVEON i HASSELBLAD kameri sa 16,8 MB čipom se još može reći da koristi HASSELBLAD ili CANON EOS (sa odgovarajućim adapterima) objektivima ali će se, verovatno, uskoro pojaviti mogućnost korišćenja i odgovarajućih NIKON i drugih kvalitetnijih objektivima iz Tamrona, Sigme, Vivitara, itd. Ko bi, konačno, na kameri sa ovako kvalitetnim čipom želeo optički slabije objektivne?

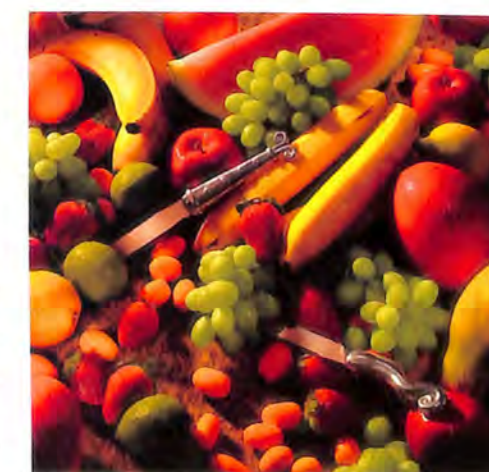
Za one koje zanimaju tehnički detalji treba reći da je FOVEON čip raden u revolucionarnoj 0,18 mikrona tehnologiji (koja je dva koraka ispred konkurencije koja još uvek koristi tehnologiju od 0,35 mikrona) i da ovaj čip u veličini 22 X 22 mm pakuje 4096 X 4096 piksela (što je tačno 16.777.216 piksela ukupno). FOVEON čip

Goran Bernhof i Carver Mead ispred metarskog uvećanja fotografije snimljene najnovijim DFinity Hasselbladom

je, kako smo već kazali, monohroman ali se kolor dobija uz pomoć prizme koja deli svetlost na RGB (crvena, zelena, plava) komponente da bi onda svaka od tih boja bila primljena na tri FOVEON 16,8 MB monohromna čipa. Ovaj FOVEON čip za sada ima ISO osetljivost od 100 sa dinamičkim opsegom od 10 blendi dok je vreme ekspozicije od 2 sekunde do 1/8000 dela sekunde što vrlo precizno radi potpuno elektronski zatvarač tako da nema nikakve potrebe za mehaničkim zatvaračem, kakav je slučaj kod većine digitalnih kamera sada.

Milan Nikolić

PROBAJMO "CROSS" PROCES

Dijapozitiv razvijen kao negativ

Ovo je primer šta se dešava kada se za razvijanje dijapozitiv filma koristi proces C-41 umesto procesa E-6. Dijapozitiv film, za razliku od običnog kolor negatifa, ne poseduje zaštitni crveno-narandžasti sloj, više je kontrastan i u sebi sadrži veću količinu halogena srebrne soli (koje su osetljive na svetlost). Hromatski rezultat ovih karakteristika često je iznenađujući upravo iz razloga što ne postoji zaštitni sloj i samim tim svaka emulzija drugačije reaguje. Nečekivane boje koje se mogu dobiti pri izradi fotografija sa dijapozitivima su orijentisane ka crvenim i plavim tonovima. Objašnjenje ove pojave je jednostavno: nedostatak zaštitnog sloja ne suprotstavlja se kolorantima magente koji teže ograničenju crvenih i plavih tonova. Zahvaljujući ovim bojama negativ je providniji, a sama fotografija poseduje jake tonove ove dve boje. I koloranti sloja cijan daju sličan rezultat tako da na kraju fotografija poseduje prekomerne tonove cijan boje. Jedan razvijen dijapozitiv film kao negativ daje sasvim suprotan rezultat. Takav film će naknadno biti reprodukovano na fotografski papir koji je sam po sebi unapred napravljen da istakne kontrast (normalnih negatifa) što dovodi do krajnjeg rezultata koji ne bi trebalo da nas iznenadi. Fotografija će imati preterane kontraste, a hromatska zasićenost će biti veoma visoka. Može se čak isplatiti i ne štampati fotografije već koristiti film kao dijapozitiv (on u suštini i jeste dijapozitiv, iako izgleda kao negativ bez zaštitnog sloja) i kao takvog ga projektovati. Boje mogu biti vrlo interesantne i veoma efektne što je neophodno u specifičnim okolnostima kao na primer kada treba istaći detalje ili zainteresovati publiku. Zrno je u ovom slučaju prilično vidljivo ali dobro definisano i neizbežno kontrastno.

Kada se odlučimo da koristimo dijapozitiv film, koji je vrlo bogat halogenima srebrne soli, kao negativ, mora se voditi računa i o ekspoziciji. Nova situacija zahteva slabiju ekspoziciju od normalne. Da bi se dobilo sitno zrno, za snimanje fotografija koje nam služe kao ilustracija korišćen je film Agfacrome RSX-II od 50 ISO. Specifična obrada filma posebno zavisi i od toga da li će film biti korišćen kao "neobičan" dijapozitiv i u tom slučaju neophodno je slabo eksponirati na -1.5 do -2 odstupka tako da bi način razvijanja ostao potpuno isti kao kod kolor negatifa.

Negativ razvijen kao dijapozitiv

Negativi poseduju zaštitni anti-halo sloj karakteristične crvenonarandžaste boje. Osim toga kontrast snimaka je prilično nizak jer je film urađen na način kako bi se što jednostavnije dobile fotografije, a do željenih kontrastnih boja se dolazi koristeći adekvatan i manje ili više osetljiv fotografski papir. Na urađenim snimcima na negativ filmu koji je naknadno razvijen kao dijapozitiv, zaštitni sloj prouzrokuje efekat promenjive gustine snimka. Dešava se da je ovaj efekat sličan efektima koje prouzrokuje osvetljavanje filma, posebno u svetlijim zonama snimljenog kadra. Rezultat ovog "proces" je celokupno mekši snimak sa karakterističnim bojama. Ovim eksperimentima, fotograf ne treba da očekuje verodostojne boje, već da nauči koji se rezultati mogu dobiti hromatskim promenama. Sposobnost fotografa se vidi pri snimanju objekta čije karakteristike odgovaraju i dolaze do izražaja sa tehnikom obrade filma. Kako se može videti na prikazanim snimcima, tonovi boja su crveno-topli i kreću se od žute ka crveno-narandžastoj. Ova osobina je karakteristika manje više svih vrsta filmova. Dobijeni snimci su najčešće meki, što je vrlo značajno u modnoj i portretnoj fotografiji gde je ovakav način rada vrlo cenjen. Naravno, pri snimanju savetuje se preeksponiranje, a na pitanje koliko treba preeksponirati, odgovor zavisi od

tipa filma. Stariji filmovi zahtevaju otvor od 2, 3, 4 pa čak i 6 blendi, dok je za modernije filmove dovoljan jedan ili dva otvora blende.

Savetujemo vam da prvo izmerite ekspoziciju sa ekspozimetrom, potom da otvorite dve blende i uzmete za osnovu ovaj rezultat. Pošto ste stabilizovali osnovicu za rad možete preći i na snimanje. Da bi garantovali eventualno granicu sigurnosti snimajte sa tehnikom bracketinga sa vrednostima od +0.5 do -0.5 u odnosu na +2 koje ste na početku stabilisali. Kao i uvek kada se isprobava nova tehnika neophodno je voditi računa o kvalitetu rada laboratorija u kojima razvijate filmove. Savetujemo vam, jednom za uvek, da žrtvujete jedan film za okidanje serije snimaka u razmaku od 1 blende (ne menjajući osvetljenje) i potom ga razvijete. Na ovaj način se možete i sami uveriti u raspon ekspozicije prihvatljive za film i za laboratoriju koja ga razvija. Jedan od interesantnih načina za dobijanje živahnosti i kontrasta filma je snimanje u preespoziciji sa 1 ili 2 blende i zatim treba odužiti razvijanje filma (postupak koji se obično koristi kada se eksponira film na duplo većoj osetljivosti od normalne). Prednost ovog postupka je jači kontrast što je karakteristika forsiranih procesa. Za ovakav način snimanja su preporučljivi filmovi niže ili srednje osetljivosti.

STRAH U LABORATORIJI

Da li razvijanjem dia filmova u kolor negativ procesu možemo zagaditi razvijач?

Odgovor je negativan. Pri razvijanju dia filmova koji se žele razviti kao kolor negativi dovoljno je imati na umu da usled većeg sadržaja halogene srebrne soli, kojeg poseduje ova vrsta filmova, razvijач se ne menja već se mnogo brže troši i iz ovog razloga se treba češće obnavljati.

U praksi ova pojava se ne može primetiti. "Cross" razvijanje nije veoma tražena tehnika tako da se ovaj tip razvijanja može prilagoditi uobičajenom ritmu razvijanja negatifa i pravljenju razvijачa. Ali kada se radi o većem broju filmova rezultati razvijanja se primećuju.

Većina fotografskih kuća najčešće nudi dve proizvodne linije fotografskih filmova, profesionalne i amaterske. "Profesionalne emulzije" su napravljene kako bi zadovoljile najzahtevnije potrebe fotografa tj. odličan kvalitet filma, verodostojnu reprodukciju boja, visoku hromatsku zasićenost. Osim ovih odmah uočljivih karakteristika, profesionalni filmovi poseduju i niz "skrivenih" i vrlo značajnih osobina kao na primer mogućnost isticanja objekata na suncu i u senci ili mogućnost (ne)podnošenja temperaturnih razlika. Vezano sa temperaturnim razlikama važno je napomenuti da skoro svi proizvođači preporučuju korišćenje filmova u što kraćem vremenskom periodu nakon njihovog uzimanja iz frižidera (mesto na

kojem ih je najbolje čuvati). Radi se o upozorenju koje bi trebalo poštovati više pri upotrebi profesionalnih nego amaterskih filmova.

Ovim tekstom želeli bismo da vam približimo neobičnu i zanimljivu tehniku "cross" (kros) procesa za koju je preporučljivo koristiti profesionalne filmove koji su zbog svoje stabilnosti mnogo lakši i precizniji za eksperiment. Ova tehnika se služi za korišćenje dijapozitiv filma pri snimanju i naknadno razvijanje kao kolor negativ ili obratno negativ film za snimanje i potom ga razviti kao dijapozitiv. Za naš eksperiment koristili smo Agfa "Vista" 200 ISO negativ kolor film i Agfachrome RSX-II 100 ISO dijapozitiv film. Pogledajmo šta se sa njima zapravo dešava?

Slajd film za dnevno svetlo razvijen u C41 Slajd film za veštačko svetlo razvijen u C41

Negativ film za dnevno svetlo razvijen u E6

NEGATIV AGFAKOLOR FILM VISTA 200 ISO RAZVIJEN KAO DIJAZOZITIV SA PROCESOM E-6

Otvor blende	Škart ekspozicije	Komentar
2.8	+5	Prekomerno preekspozirano
4	+4	Prekomerno preekspozirano
5.6	+3	Osetljiva preekspozicija; efekat
8	+2	Preporučljiva ekspozicija; snimak bez preekspozicije je pravilo kada se radi sa ovom tehnikom
11	+1	Slaba preekspozicija sa gustim tonovima
16	0	Ekspozirano po vrednostima ekspozimetra; suviše tamno
22	-1	Nedovoljno ekspozirano; suviše tamno
32	-2	Nedovoljno ekspozirano; suviše tamno, neprihvatljivo

Fotografija 1

Snimak urađen sa dijapozitiv filmom od 100 ISO pomoću blica Metz sa vodnim brojem 45 i objektivu od 100mm f/2.8

Fotografija 2

Dijapozitiv dobijen takozvanom "cross" tehnikom od kolor negativu

Fotografija 3

Negativ dobijen "cross" tehnikom od dijapozitiv filma

DIJAZOZITIV AGFACHROME RSX-II, RAZVIJEN KAO KOLOR NEGATIV U PROCESU C-41

Otvor blende	Škart ekspozicije	Komentar
2.8/4	+3	Prekomerno preekspozirano
4/5.6	+2	Prekomerno preekspozirano
5.6/8	+1	Vrlo preekspozirano
8/11	+0	Tačna ekspozicija po ekspozimetru ali sa vrlo gustim negativom
11/16	-1	Nedovoljna ekspozicija ali sa jednim odstupkom. Ovo regulisanje je preporučljivo
16	-1	Odličan rezultat sa 1.5 odstupkom
16/22	-1.5	Dobro uočljiva pozadina, detalji na svetlu se lagano gube
22	-2.5	Nedovoljno ekspozirano; prihvatljiviji je snimak sa odstupkom +2

NEGATIV AGFAKOLOR FILM VISTA 200 ISO OBRADEN KAO DIJAZOZITIV (E-6)

f/2.8 +5

f/4 +4

f/5.6 +3

f/8 +2

f/2.8/4 +3

f/4/5.6 +2

f/5.6/8 +1

f/8/11 izmerena vrednost

f/11 +1

f/16 izmerena vrednost

f/22 -1

f/32 -2

f/11/16 -1

f/16 -1.5

f/16/22 -2

f/22 -2.5

DIJAZOZITIV AGFACHROME RSX-II, RAZVIJEN KAO KOLOR NEGATIV U PROCESU C-41

BLACK & WHITE 10 VELIČANSTVENIH

Iako filmovi u boji premašuju crno-bele u pogledu velike materijalne dobiti, crno-beli i dalje imaju svoje poklonike - fotografe koji vole njegovu prirodnu apstraktnost i njegov opseg. Danas na tržištu ima odličnih crno-belih filmova. Na ovim stranicama predstavljamo vam 10 najboljih, a vi prosudite.

KODAK TECHNICAL PAN FILM 2415

Tech Pan (ISO 25) ima dve osobine. To je grafički film sa najfinijom granulacijom i oštrinom, raspoloživ u 35 mm kasetama. Razvijte ga u Kodak D-19 razvijaju, i dobićete negativ visokog kontrasta. Uradite kopije na papiru kontrastnog stepena 5, i dobićete litotipske slike sa ekstremnim kontrastom, koje sadrže crno-bele tonove, bez srednjih sivih tonova. Razvijte Tech Pan u Kodak Technidol Liquid razvijaju (ili Perfection Micrograin razvijaju), i dobićete potpun tonski raspon. Kao i Kodak T-Max 100, Tech Pan može da se razvija u Kodakovom T-Max Direct Positiv Film razvijaju, da bi dobili tonski kontinuiran crno-beli pozitiv film. Da biste potpuno iskoristili Tech Panov odličan kvalitet u izradi slike, morate učiniti sve da biste povećali oštrinu dok snimate: postavite kameru na stabilan stativ, koristite žičani okidač (ili samookidač) i snimajte sa objektivom pri najboljoj oštrini (obično blendu ili dve od maksimalnog otvora).

KODAK T-MAX 100

Njegovo ime potiče od pločastih zrnaca upotrebljenih u emulziji, i njegove osetljivosti (ISO 100). Kodak je uveo ravna T-zrnca u Kodacolor VR 1000 kolor-print film još 1983. Ova emulzija je ušla u većinu Kodakovih filmova uvedenih od tada.

T-Max filmovi izvlače potpunu korist od T-zrnaca - veću osetljivost filma sa manjim zrncom. Kod ISO 100, T-Max 100 nije samo oštrij i bolje granuliran od starijih Kodakovih filmova srednje osetljivosti (ISO 125) Plus-X već je takođe oštrij i finije granuliran od Kodakovog starog (ISO 32), crno-belog filma, sa niskom osetljivošću i dobrom granulacijom, Panatomic-X, dugo vremena omiljenog, sa samo jednom trećinom osetljivosti T-Max 100. U skladu sa njegovim izuzetnim kvalitetom slike, T-Max 100 daje predivne skale tonova, ima odličnu širinu ekspozicije i dobro reaguje na promene u razvijanju pri kontroli kontrasta. Svakako, ova izuzetna osetljivost znači da morate da budete veoma precizni u upotrebi vaše tehnike razvijanja. Kao i Tech Pan, T-Max 100 može da se razvija u crno-beli pozitiv, koristeći Kodak Direct Positiv Film razvijaj.

AGFAPAN APX 25

APX 25 (ISO 25) je film veoma fine granulacije i oštine, kako i dolikuje filmu sa niskom osetljivošću. Takođe nudi veliku širinu ekspozicije, neobičnu za nisko osetljiv film, praćenu na prvom mestu odličnim razdvajanjem. Lakši za rad i sa manje kontrasta od jedinog oštrijeg i po granulaciji boljeg filma (Kodak Tech Pan), APX 25 je odličan film za upotrebu kada god želite da napravite velike kopije vaših slika. Među njegovim osobinama koje se ističu su odlične recipročne karakteristike. Kao i sa Tech Pan-om (ili bilo kojim nisko osetljivim filmom), trebalo bi da koristite stativ dok snimate sa APX 25, tako da pokreti kamere prilikom sporih brzina okidanja ne pokvare odličnu oštrinu filma.

ILFORD 100 DELTA

Noviji film sa nižom osetljivošću od Ilford Delta filmova, 100 Delta (ISO 100) je za izradu grafičke i umetničke fotografije, kada su detalji i blistavost važni za fotografisanje. Ilford 100 Delta uključuje novu tehnologiju (sa regularno prilagođena tri sloja zrnaca, dve emulzije pomešane u jedan nanos - što je bolje od dva odvojena, niski sadržaj želatina), uvedenu sa 400 Delta, ali je čak finijeg sastava i oštrij u odnosu na svoju osetljivost, vrlo brzo se razvija u širokom spektru popularnih razvijaja. Poseduje odličnu ekspoziciju i ne zahteva nikakvu recipročnu kompenzaciju sa vremenima ekspozicije od 1/2 do 1/10.000 sekunde. Ilford 100 Delta DX kasetama i ima dobre mehaničke karakteristike, pa je pogodan za upotrebu kod svih aparata koji rade na motorni pogon.

AGFA SCALA 200

Scala 200 je crno-beli pozitiv film, koji pruža predivne tonski kontinuirane pozitiv slike za projekciju ili reprodukciju. Može mu se povećati osetljivost do dve blende ili smanjiti za jednu od njegove ISO 200 osetljivosti, zadržavajući dobre rezultate. Kod ISO 200, Scalina granulacija, kontrast, moć razdvajanja i širina ekspozicije (+ 1/2 blende) odgovaraju osobinama Agfachrome RS i Kodak Ektachrome 100 profesionalnih kolor-slajd filmova. Budući da su predviđeni pre za direktno svetlo, nego za reflektujuće, transparentnost Scala 200 pokazuje fenomenalne rasponne tonova, kako na visoko osvetljenim delovima, tako i na detaljima u senci, upoređene sa kopijama sa negativa. Ne morate da date kopije na izradu da bi videli svoje slike - baš kao kod kolor-slajdova, vaš film će biti pozitiv slika.

Scala 200 zahteva poseban proces tako da ga možete razviti samo van granica naše zemlje, na primer u nekoliko laboratorija u Italiji (Via C.Perrier 19-00157 Rim) ili pozovite Agfu na 1-800-243-2776 za imena drugih dilera i laboratorija koje prodaju i razvijaju Skalu 200.

ILFORD XP2 400

XP2 400 je jedinstven crno-beli film: razvija se u standardnom C-41 kolor-negativ-film postupku, i proizvodi crno-bele nijansirane negative koji ne sadrže metalno srebro. Prednosti su brza izrada, za jedan sat. Gotovo svuda profesionalci mogu da dobiju svoje crno-bele negative, u istoj laboratoriji u kojoj izrađuju i svoje kolor negative. I nema Callier efekta ukoliko radite sa aparatom za povećavanje sa kondenzatorom (XP2 400 negativi se rade slično bilo da koristite aparate za uvećavanje sa kondenzatorom ili difuzni aparat za uvećavanje, te kopije nemaju tako izraženi kontrast koji se javlja sa klasičnih crno-belih negativa). XP2 ima i odličnu širinu ekspozicije i možete da eksponirate kadrove od EI 50-800 na istoj rolni i da napravite dobre kopije od svih. Kvalitet slike je odličan. Granulacija je izuzetno dobra, oštrina sjajna a tonski raspon predivan. Napomena: za najbolje rezultate, radite negative na klasičnom crno-belom papiru - kopije urađene u mašinama koje rade izradu za jedan čas su dobre samo za probu.

ILFORD 400 DELTA

Prvi (i najosetljiviji) od Ilfordovih filmova nove generacije Delta, 400 Delta (ISO 400) je još dorađivan, nakon svog izlaska, da bi obezbedio još finiju granulaciju, poboljšanu oštrinu, više detalja senki i bolje karakteristike kod produženog razvijanja. Tačnije, Ilford razvija kristale Delta filmova u tri sloja, tzv. "core-shell crystal emulsion technology". Spojni sloj srebrnog kristala kontroliše brzinu razvijanja filma, središnji sloj ponašanje prilikom razvijanja i opšti kvalitet slike, a unutrašnji njegovu osetljivost. Kod Delta filmova ova tri sloja kristala leže zajedno u jednom tanjem nanosu želatina, a ne kao ranije praktikovano dvoslojnom nanosu kod klasičnih crno-belih filmova. Ove tehnologije daju film odlične oštine, i bolje osetljivosti, zahvaljujući odnosu granulacije (400 Delta ima granulaciju koja odgovara klasičnom ISO 100 filmu, uprkos tome što je za dve blende osjetljiviji). Ilford 400 Delta se razvija veoma brzo, u velikom broju popularnih razvijaja. Granulacija i oštrina su odlični za osetljivost filma, a negative je lako uraditi sa potpunom tonskom skalom.

10 VELIČANSTVENIH

KODAK T-MAX 400

Poput srodnog filma sa nižom osetljivošću (T-Max 100), T-Max 400 (ISO 400) ima oštrinu i granulaciju filma jedne trećine njegove osetljivosti: oštiriji je finije granulisan od ISO125 Kodak Plus-X. Kada se eksponira i razvije kako treba, daje predivne slike sa punom skalom tonova. Ovo je odličan film za strpljive radnike, sposobne za izradu slika izuzetnog kvaliteta.

Mnogi ljudi su shvatili da je Tri-X, Kodakov standardni, srednje osetljiv crno-beli film, ozbiljno ugrožen, kada je kompanija predstavila T-Max 400, jer novi film nudi istu osetljivost (zapravo malo veću) sa mnogo finijom granulacijom i boljom oštrinom. Ali predivan tonalitet i priroda filma Tri-X, ga održavaju u životu. Dok T-Max 400 proizvodi mnogo kvalitetnije slike i odličan tonalitet, mnogo je manje tolerantan prema greškama prilikom ekspozicije i razvijanja nego Tri-X. Ali ako ste pažljivi, dobićete slike sa izuzetno finom granulacijom i punim tonskim rasponom radeći na ISO 400.

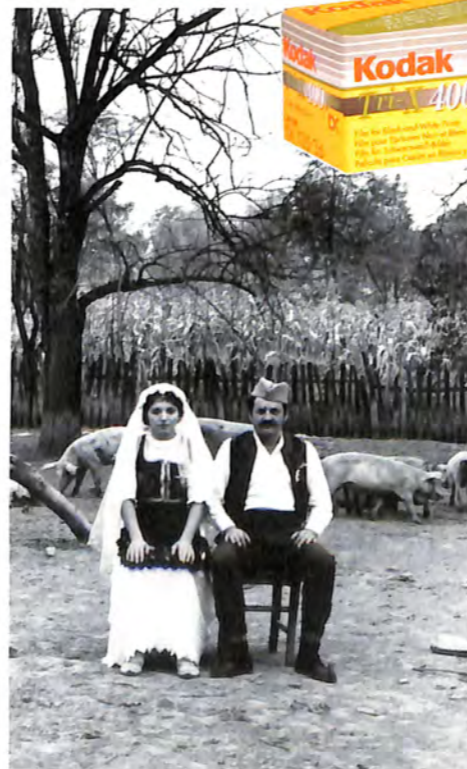
KODAK TRI-X

Tri-X je najstariji crno-beli film na našoj listi. U upotrebi je u ovoj ili onoj formi već više od 40 godina, ali i dalje ima mnogo obožavalaca. Ima osetno veće zrno od novijih ISO 400 filmova, i nije toliko osetljiv pa ga većina korisnika računa na ISO 320 ili čak na ISO 250, ali zato ima sledeće prednosti: razvija predivan tonski raspon, i veoma je prilagodljiv obema ekspozicijama i razvijanju. Ako propustite odgovarajuće vreme razvijanja od 30 sekundi, i dalje možete da dobijete odlične kopije; možete i da obezbedite prilično dobru kontrolu kontrasta tokom razvijanja, kako su mnogi laboranti u Zone System pokazali tokom godina.

Tri-X-u se dobro podiže osetljivost do EI 1200 sa standardnim postupkom i do incidentno merenih ISO 3200 u razvijaju Perfection Super Speed, ali uvođenje T-Max P3200 i njegove korisne osetljivosti od ISO 800-25 000 i više, u osnovi je smanjilo potrebu za podizanjem osetljivosti ISO 400 filmova. Bilo kako bilo, podignut na ISO 800-1200, Tri-X stvara pravi novinarski efekat koji čak može da pojača neke slike.

KODAK T-MAX P 3200

T-Max P3200 je najosetljiviji crno-beli film. Možete da ga eksponirate pri osetljivosti od ISO 800 - 3.200, za grafičke svrhe, i da mu podignete osetljivost do ISO 6.400 -12.500 za rad pri slabom svetlu. Čak je testiran pri ISO 25.000 -50.000 (mereno prema položaju subjekta) za brižljivu fotografiju gde je identifikacija subjekta značajnija od grafičkog kvaliteta. Pre uvođenja ovog filma, ukoliko vam je bila potrebna velika osetljivost pri slabom svetlu i radu u pokretu, imali ste dva izbora: da podižete osetljivost filma ISO 400 (i izgubite oštrinu i detalje u senci, dok radite na osetljivosti i kontrastu), ili da koristite Kodak Rekoriding film 2475, koji je danas najzrnastiji film koji možete da kupite. T-Max P3200 je zaista revolucionarni proizvod (za slike sa posebnim granulacijskim efektima, T-Max P3200 ima jaču granulatsku osnovu i bolju oštrinu i uopšte pruža bolje rezultate od filma 2475, neravnomerno granuliranog i sa mnogo nižom oštrinom.

Autori fotografija: Miša Trninić
Ana Trninić
priredili: Jelena Banac i
Nebojša Babić

OD ŽELJE
DO USPOMENE!

Canon

PROFI FOTO

official distributor

PROFI

AMATER.

KAMKODERI

BEOGRAD

Bul. V. Mišića 14

Beogradski Sajam

paviljon 10

Tel: 011/655 100

Fax: 655 658

Epson Stylus Pro 10000 CF

Glavni novitet je nova inkjet glava, povećan broj mlaznica koje linearno povećavaju brzinu štampe na skoro 20 m²/sat.

U svetu velikoformatnih štampača, ili plotera (što je odomaćeni naziv kod nas), novosti nisu svakodnevne, ali su oni definitivno postali glavna pogonska sila kada je u pitanju inkjet tehnologija - skoro sva nova rešenja i tehnološka unapređenja se prvo pojavljuju na velikoformatnim štampačima, pa tek onda i na manjim i mnogo jeftinijim uređajima. Razlog za to je najviše u činjenici da su velikoformatni štampači mnogo skuplji od stonih, pa svojom cenom mogu da opravdaju ugradnju novih rešenja.

Takav je slučaj i sa Epsonovim modelom Stylus Pro 10000CF. On koristi Epsonova specijalna ColorFast pigmentna mastila, koja više nisu tehnološka novost, ali zato sadrži brojne novosti u odnosu na svog prethodnika-model SP 9500.

Glavni novitet je nova inkjet glava koja je, kao i kod drugih Epsonovih malo i velikoformatnih inkjet štampača, sastavni deo štampača, i nije predviđena za zamenu od strane korisnika. Zbog toga je ova glava urađena izuzetno robusno, i radni vek joj je projektovan na 20 hiljada B0 formata prosečne pokrivenosti. Broj mlaznica je dodatno povećan, tako da ih sada ima ukupno 1080-po 180 za svaku boju. Ovo je direktno uticalo na brzinu štampe-visina mlaznica u glavi, pod uslovom da se brzina kretanja glave preko

papira ne menja, linearno povećava brzinu štampe. Zato nije ni čudo da povećanje broja mlaznica od 280% obezbeđuje i ekvivalentan porast brzine štampe-kod SP 9500 maksimalna brzina štampe je iznosima 6.9, a kod 10000CF je skoro 20m²/sat.

Druga novina u glavi je korišćenje "Variable Sized Droplet" tehnologije, sa najmanjom kapljicom od 5 pikolitara. Ova tehnologija nije ništa novo kod Epsona, ali je prvi put primenjena kod glave sa ovako velikim brojem mlaznica. Tako sada prilikom štampe SP10000CF koristi dva skupa sa po tri zapremine kapljice 5/11/23 pl u višem i 13/26/39 pikolitara u nižem kvalitetu štampe.

Treći novitet, koji nije vezan direktno za samu glavu je APHOS tehnologija (Auto Print Head Optimization System), koja automatski proverava mlaznice pre svake štampe i pokreće proceduru za njihovo čišćenje čim detektuje zapušenu mlaznicu. Ona koristi lasersku diodu i kompleksnu kombinaciju optike, fotočelija i procesa signala, kako bi ustanovila koja mlaznica je zapušena i zatim pokreće proceduru za otpušavanje samo te. Tako se u mnogome šteti mastilo, koje se značajno troši kada se otpušavaju mlaznice.

Dakle, u Stylus Pro 10000CF je ugrađena prilično moderna tehnologija, ali njegovu glavnu snagu čini univerzalnost primene kao posledica korišćenja jedinstvenih ColorFast mastila. Otisci odštampani na SP 10.000CF su otporni na većinu dejstava okoline. Trajnost otisaka (ako su uramljeni i stoje iza stakla) je 200 godina-za taj period Epson garantuje da slika neće primetno izbledeti usled delovanja UV zraka iz dnevnog ili veštačkog svetla. Na otvorenom, bez ikakve dodatne zaštite, izloženi poster odštampani na SP 10000CF će izdržati od 3 do 12 meseci, u zavisnosti od tipa papira na kojem su odštampani. Ovo znači da su oni potpuno vodootporni, ali da izdržavaju

"Dakle, u Stylus Pro 10000CF je ugrađena prilično moderna tehnologija, ali njegovu glavnu snagu čini univerzalnost primene kao posledica korišćenja jedinstvenih ColorFast mastila. Otisci odštampani na SP 10000CF su otporni na većinu dejstava okoline i mogu se bez problema izlagati određeno vreme na otvorenom, i to bez ikakve dodatne zaštite (plastifikacija i lakiranje)."

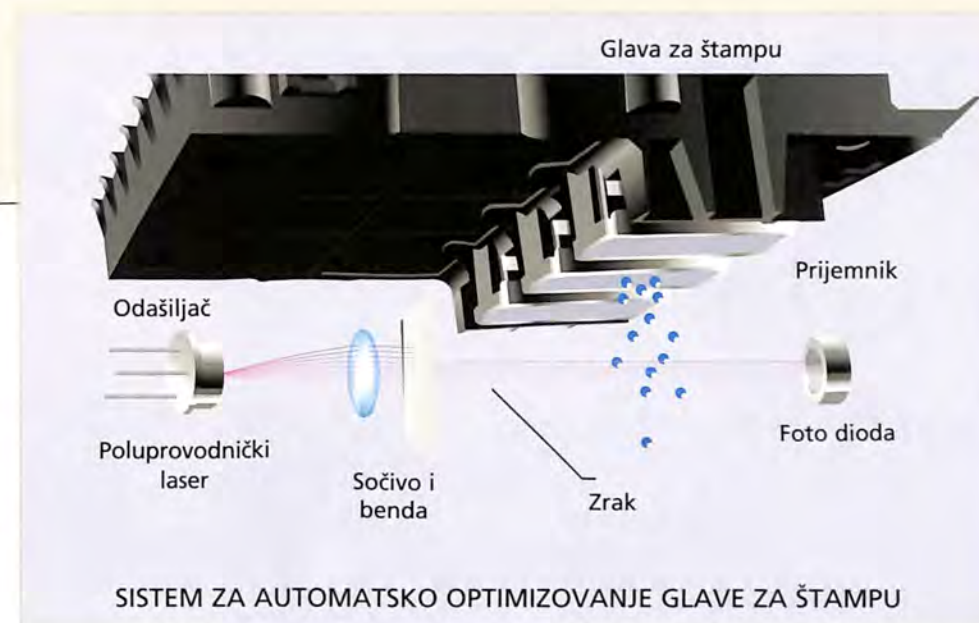
ju dejstvo i drugih organskih rastvarača. Ako za podlogu koristimo Epsonov Synthetic papir ili Polyester Banner (koji predstavljaju dva najizdržljivija medija), možete biti sigurni da i velike količine alkohola, benzina, nitro-razređivača ili sredstava za čišćenje na bazi amonijaka, neće uspeti da speru sliku sa njih. Ovo važi i ako se sa delovanjem rastvarača kombinuje trljanje-slika i dalje stoji netaknuta. Visoka je otpornost i na mehanička oštećenja (grebanje), čak i kada su kombinovana sa delovanjem drugih uticaja (hemikalija). Zato se otisci sa 10000CF mogu bez problema izlagati određeno vreme na otvorenom, i to bez ikakve dodatne zaštite (plastifikacija ili lakiranje).

Ovo je posledica specifičnih osobina ColorFast mastila. Naime, ne radi se o običnim pigmentnim mastilima, kod kojih su pigmentne čestice dobijene finim mlevenjem hemikalije koja nosi pigment. Pigmentne čestice u ColorFast mastilu su dobijene tehnologijom mikroenkapsulacije-u središtu svake čestice se nalazi klasični "dye" pigment, dok je omotač od specijalne smole, čiji je primarni zadatak da štiti mastilo od gubitka boje usled delovanja UV zraka. U vodenom rastvoru ove čestice (čiji je prečnik vrlo uniforman i iznosi oko 0.1 mikrometra) se ne lepe jedna na drugu. Zbog prisustva polarnih molekula vode koji se "zalepe" na njihovu površinu one se odbijaju jedna od druge, pa ne postoji opasnost od zgušnjavanja mastila. Kada se ColorFast mastilo izbaci na papir, molekuli vode isparavaju, a pigmentne čestice formiraju tanak (mikronski) sloj na površini papira. Smola iz omotača susednih čestica se stapa u jednu celinu, i vrlo brzo polimerizuje, dok se obojeni deo zadržava u sredini, između dva sloja smole - i tako je zaštićen od svih delovanja iz spoljašnjeg sveta.

Što se kvaliteta štampe tiče, ona je na samom vrhu onoga što velikoformatni štampači danas mogu da postignu. Foto-realizam je vrlo visok, a zrnatost koja postoji kod inkjetova se skoro ne primećuje. I brzina štampe je vrlo visoka. Najveća je u

Econom modu, i iznosi oko 20m²/sat. U 360 dpi, i na mat Heavyweight papiru može da se postigne oko 8m²/sat, što je odličan rezultat. Ovo je inače, mod koji se najviše koristi kod štampanja postera velikog formata, a ako se želi bolji kvalitet, u rezoluciji od 720 dpi, brzina opada dvostruko.

Velika prednost drajvera koji dolazi uz StylusPro 10000CF je što je on napisan na isti način kao i drajveri za ostale Epsonove inkjetove. To znači da kada krenete da štampate, i program iz kojeg vršite štampu završi svoj deo posla, štampa na 10000CF počinje posle najviše dva do tri minuta (ili više ako imate slabiji kompjuter). Kod većine drugih velikoformatnih štampača, ovaj proces traje mnogo duže jer se prvo formira ceo print fajl, pa se on potom ceo prenese u štampač i tek tada počinje štampa. Alternativno, ako se koristi RIP, prvo se obavi RIP-ovanje, a zatim se tako dobi-

jen fajl šalje u ploter, ušteda u vremenu postoji, ali ipak ceo proces RIP-ovanja mora da se završi (može da traje i pola sata) pre nego što počne štampanje. Epsonov drajver radi slično RIP programima, ali se proces rasterizacije i slanja podataka u štampač obavlja sinhrono. Naravno, veliki broj komercijalnih RIP programa podržava i SP 10000CF, pa je sa njim moguće raditi i na ovaj način.

Sve u svemu, Epsonov Stylus Pro 10000CF je vrlo ozbiljan velikoformatni štampač, sa

širokim spektrom namena. Ima šest kertridža za mastilo velikog kapaciteta (po 500 ml svaki), koji mogu da se menjaju i u toku štampe. Izuzetno je lak za korišćenje, vrlo je brz i daje otiske izuzetne izdržljivosti. Može da se koristi i za štampu bilborda (mada mu je cena otiska prilično visoka za tu vrstu materijala), ali i za umetničke fotografije vrhunskog kvaliteta i arhivske trajnosti.

Cena: oko 24000 DM
Kontakt: ComTrade, 011/311-20-60

Milan Četić

UNOMAT INTERNATIONAL

MULTI - QUICK CHARGERS
ENERGY CAMCORDERS
SUPER - CHARGERS
ACCU - POWER - LIGHTS
COMPACT - ACCU
STUDIOS - LIGHTS
ELECTRONIC FLASHES
VIDEO - BAGS
PHOTO - RUCKSACK
COMPACT - CAMERAS
TRIPODS
VIDEO PROCESSORS
SLIDE PROJEKTORS

EKSKLUZIVNI UVOZNIK

ELEX COMMERCE

BEOGRAD, DOSITEJEVA 17
TEL 626 168 / FAX 627 779

PORODIČNA FOTOGRAFIJA

Foto konkurs

Pred vama je, dragi učesnici, mozaik od 40 fotografija koje smo odabrali za objavljivanje od 615 radova koje ste nam poslali. Brojem radova smo zadovoljni, mada bi nas radovalo da je radova bilo još više. Naime, smatramo da ova tema to zaslužuje i da svako ko ima bilo koji foto aparat snima scene iz porodičnog života.

Prispeli radovi se mogu podeliti, globalno, u dve grupe. U prvoj grupi dominiraju fotografije koje su registracija, snimci za uspomenu, važnih događaja u porodici, rekli bi od "proleća pa do jeseni života". Tu je, dakle, akcenat na dokumentovanje događaja.

Druga grupa su snimci nastali bilo kad i bilo gde na kojima dominira atmosfera porodičnog života, makar to bili sasvim beznačajni događaji, ali u kojima je snimatelj uhvatio trenutke nabijene emocijama koje čovek može doživeti samo u porodici. Mi smo objavili i jedne i druge, jer sve to jeste porodični život. Međutim, pri nagradivanju smo dali primat onim radovima kod kojih smo uočili više osećajnosti, nezavisno od toga da li na njima prevladavaju lepa ili teška strana života. Naravno, ima fotografija koje obuhvataju i događaje i emocije, pa su i one iza zvale našu pažnju.

Očekujemo da ćete objektivima svojih foto aparata i dalje pratiti ove zanimljive sadržaje i da ovaj naš konkurs, a možda i neki sledeći, može tome da da svoj doprinos.

POBEDNIK KONKURSA I DOBITNIK NIKON-a F65
Aleksandar Mijatović, Vrnjačka Banja, "Sreća u očima"

Nebojša Bojović, Beograd,
"Bata i seka"

Vladimir Mitić, Beograd, "Nostalgija"

Žužana Majoroš, Temerin,
"Lepša strana života"

Nemanja Ladić, Sremčica,
"Miloš"

Pavle Bugarski, Novi Bečej

Ranko Tomić, Beograd, "U zoru nas Jovan budi"

Stevan Pete, Sombor, "Doilja"

Vasić Zoran,
"Poljubac leptira"

Budimir Novaković, Beograd

Danka Ninković, Beograd,
"Poljubac"

Snježana Živković, Mladenovac, "Ljubav"

Goran Švabić, Niš, "U predahu"

Dobrivoje Marković, Beograd, "U prirodi"

Miroslav Balabanović, Majdanpek,
"Nena i Peda"

Zoran Vasić, "Moj grad"

Predrag Pijevac,
Novi Beograd, "Pogled"

Boris Blagojević, Pale,
"Dječak sa crijevom"

Danijela Radojičić, Kragujevac, "Jaz, 2000."

Zoran Milovanović, Beograd, "Porodica Vasiljević"

Sanja Knežević, Beograd, "Tata je nestrpljiv"

Đukić

Aleksandar Raškov, Zrenjanin, "Škola najboljih želja"

Jelena Milanović, Beograd, "Gde su se izgubile i godine i gosti"

Milan Stanojčić, Šabac, "Mamin ponos"

Feda Kiselički, Novi Sad, "Sveti Stefan 2"

Živojin Miljković, Niš, "Na vrhu Leskovika"

Jelena Joksimović, "Sv. Luka"

Nemanja Janovijević, "Šef je trenutno na putu"

Jugoslav Radojević, Šabac, "Mimoidi nas spasioće"

Zoran Stanišin, Novi Sad, "Ko zadnji ..."

Sanja Knežević, Beograd, "Mamin princ"

Miodrag Miladinović, Aleksinac, "Porodica iz sela Grejači"

Miodrag Miladinović, Aleksinac, "Rascep u duši"

Miroslav Todorović, Beograd, "Matići"

Jovan Njegović - Drndak, Melenci, "Život"

Zoran Pavlović, Novi Beograd, "Tičije polje - Lazovići"

Marko Miladinović, Aleksinac, "Aleksinački rudnici"

Mičo Čavić, Banja Luka, "Gosti kod strica"

Analiza fotografskih radova naših čitalaca

Dragoljub Tošić, EFIAP,
profesor fotografije u
grafičkoj školi u Beogradu

Nenad Arnatović nam je poslao 5 fotografija formata 13x18 cm realizovanih u crno beloj tehnici, sa kojih se vidi da on ima iskustva u korišćenju fotografskih uređaja i materijala i da uspešno realizuje snimateljski i laboratorijski proces. Na primer, pri snimanju dinamičnih scena korišćenjem kratke ekspozicije dobija oštar lik figure u pokretu, a kod statičnih scena

malim otvorom blende postiže potrebnu dubinsku oštrinu. Za objavljivanje smo odabrali fotografiju "Fort Mamula 2" kao primer dobro uočene i realizovane percipirane scene, odnosno enterijera stare tvrđave. Kompozicija kadra i osvetljenost su zanimljivi i oseća se atmosfera patine starinske građevine. Kao poboljšanje predlažemo da se donji deo prozora malo dosvetli, ako pravi novu kopiju, ili taj deo tretira sa mekim razvijanjem, kako bi dobio detalje koji ovde nedostaju, a mogli bi biti interesantni. Imamo, međutim, primedbu na položaj aktera scene a to je mlada devojka u kostimu koja čuči u desnom donjem uglu fotografije. Kompoziciono, ona je na dobrom mestu, ali njen položaj nije logičan. I na samo to. Vidljivo je da ona ima lepo telo i to je bila šansa da se dobije uspešna studija forme, kao kad se snimaju aktovi. Nenadu ostaje da to pokuša prilikom sledećeg snimanja. Predlažemo mu da posećuje izložbe kojih u gradu često ima, a mogao bi i da se priključi nekom od postojećih foto klubova.

Fotografija "Porto-Španija" Jelene Joksimović pokazuje kako se snimanjem na godišnjim odmorima ne dolazi samo do lepih uspomena nego i do fotografija kojim fotografi mogu popuniti svoju

kolekciju za izlaganje ili za druge namene. Jelena je mlada i ne znam da li je imala priliku da vidi De Sikine filmove ali nas njena fotografija na njih podseća. Fotografija sadrži dosta podataka, posebno socioloških. Atmosfera je mediteranska. Na sve strane veš i odeća koju prostire žena u letnjoj garderobi, suše se na jarkom suncu. Oronula zgrada sigurno zidana pre pronalaska televizije i moderne televizijske antene i sve to istovremeno i zajedno... Kada čovek naiđe na ovakvu situaciju korisno je napraviti više snimaka. Na ovoj fotografiji koju objavljujemo dobro bi bilo da se umesto krova u kadru nalazi više prostora u donjem delu. Verovatno bi na taj način i kadar bio svedeniji i mirniji, a možda bi sadržao i više informacija. U svakom slučaju, vidljivo je da Jelena ima osećaj za Life (lajf) fotografiju i znanja i iskustva da snimljeni sadržaj vizuelizira na način koji ostvaruje komunikaciju sa posmatračima.

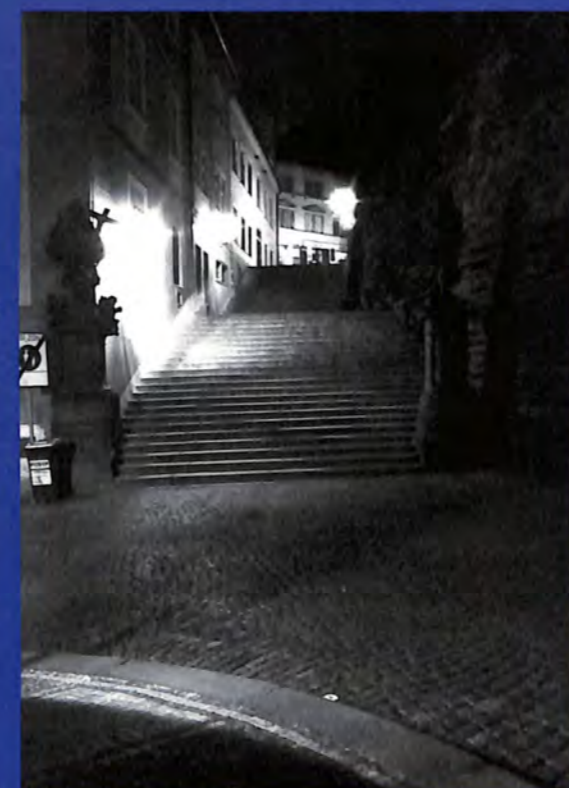

Jelena Joksimović
"Porto - Španija"

Nenad Arnatović
"Fort Mamula 2"

Tatjana Aleksić
"Sama"

Slobodan Bogunović
"Hradčani"

Nina Lekan
"Oblaci večiti putnici"

Pejzaž "Oblaci večiti putnici" **Nine Lekan** izabrali smo za objavljivanje radi lepe i zanimljive atmosfere koja je postignuta zahvaljujući tome što je Nina snimila pri oblačnom vremenu. Očigledno

je da Nina ima osećaj za atmosferu ali i fotografskog iskustva jer se usudila da snima pri vremenskim uslovima koje fotografi obično izbegavaju. Oblaci su na nebu, ali se na interesantan način reflektuju u vodi, tako da je tračak zemlje, zapravo ostrva, kao okupan vodom i vazduhom. Obrisi planina u zadnjem planu doprinose ukupnoj atmosferi, a taj utisak podržava i jednostavna ali znalački izvedena kompozicija. Pomišljamo i na to da je Nina imala prilike da vidi razglednice Branislava Strugara. Ova asocijacija za nju je kompliment.

Slobodan Bogunović iz Šapca nam je poslao dve fotografije od kojih smo za objavljivanje odabrali noćni snimak "Hradčani". Smatramo da je motiv dobro uočen i da su ekspanometrijski elementi-blenda i ekspozicija-dobro odabrani. Međutim, bilo bi bolje da je kolega Bogunović prilikom snimanja prišao bliže stepeništu jer je prednji plan

prilično prazan i nezanimljiv što se dešava u radu sa širokougaonim objektivom. Takođe bi pri izradi fotografije trebalo dosvetliti najsvetlije partije na levom delu fotografije jer ne bi škodilo da tu ima malo više detalja. Desni deo je pretaman i trebalo bi ga pri izradi fotografije malo "zadržati", naročito u delu gde se nazire spomenik, jer bi se onda bolje video. Inače, atmosfera noći na snimku je postignuta i očigledno je da Slobodan uspešno obavlja i noćna snimanja, samo je potrebno da preciznije kadrira pri snimanju i pažljivije radi povećanja u laboratoriji.

Na fotografiji "Sama" koju nam je poslala **Tatjana Aleksić** se vidi devojčica negde u prirodi, ali ne na izletu nego u blizini nekog gradilišta ili romskog staništa, sa nešto hrane u plastičnoj kesici. Motiv određenog sociološkog sadržaja je dobro uočen i snimljen a pun otvor blende je oštrinom dobro naglasio lik devojčice i funkcionalnom neoštrinom smirio

ostali deo fotografije. Problem je što Tatjana nije prišla bliže devojčici jer da je to učinila njeno lice bi se bolje videlo, naročito oči, a oko devojčice je dosta prostora, neka livada koje svojom veličinom ne daje nove informacije i ne doprinosi kvalitetu slike. Dakle, još jednom ponavljamo savet: kada uočite motiv koji želite da fotografirate priđite mu bliže! Inače, čini nam se da Tatjana dobro uočava motive i rado bi pogledali više njenih snimaka, pa joj preporučujemo da i dalje radi i šalje nam svoje radove. Zanima nas i to da li radi u crno beloj tehnici?

NOVOGODIŠNJI POPUST!

Nikon
 Digitalni foto aparat
 Coolpix 995
~~Din. 71.820~~
Din. 68.229

Nikon
 foto aparat F 80

Nikon
 AF ZOOM objektiv
 28-80 mm f3.3-5.6 G
~~Din. 89.900~~

Din. 37.905

REFOTB
 VELEPREODAJA
 Pćinjska 17, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
 tel: 011 456 151, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu

Nikon
 MALOPRODAJA
 Vuka Karadžića 7a, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
 tel: 011 630 153, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu

OD 01. NOV 2001

Kodak

NAGRADNA IGRA
 ZA ŽIVOT!!!

FILM ZA ŽIVOT!!!

100x
 200x
 500x

2x
 3x
 3x
 20x

Color Plus
 36 EXP
 36 POS
 36 POS

NOVA NAGRADNA IGRADENJA

Kodak

Uvek u plusu

DOBIJES SAMO PLATIS!

DOBIVES

Certificate 1 year

OKLON!

Kodak DISTRIBUTOR

nagrada za ceo život
 film za ceo život

MEDICOM®

Šabac
 Beograd
 Bijeljina
 Podgorica

015/346-000, 346-010
 011/311 54 22, 311 54 23
 055/403-006, 403-007
 081/620-386, 621-323